

ILSE SCHUSTER

NELJA NAISE TEE

Romaan

SAKALA KIRJASTUSOHING

Viljandi, 1932

Trükitud SAKALA TRÜKIKOJAS, Viljandis.

2

Tartu Ülikooli
Raamatukogu

217804

Toatüdruk koputas juba kolmandat korda. Nüüd juba korduvalt ja tugevasti.

— Ja-a, venitas unine hääl seest.

— Tähitud kiri, armuline proua. Peate andma allkirja.

— Tulge sisse, Helene.

Tüdruk avas ukse. Toas oli poolämar. Allalastud eesriided ei lubaund pisemalgi päikeskiirel tungida ruumi, kuigi väljas oli juba täispäev. Aken siiski oli avatud ja toas oli selgseti kuulda naer ning kiljatused, mis tulid väljast.

— Juba mängitakse tennist, sõnas noor naine ning ringutas end kergelt õhukese vaiba all. — Valgust, Helene!

Hääl oli vallatu ning rõõmus.

— Muidugi, armuline proua. Palun aga nüüd allkirja — käskjalg ootab.

Proua võttis kirjaaluse, millel äsjasaabunud post. Kõige pääl oli kiri.

Agnete Lüdeking lehitses saadetisi ükskõikselt. Kaart mehelt, siis paar trükiteod ühelt Hamburgi moearilt ja siis see kiri. —

— Loomulikult Sybille! Ilma „tähitud“ märgu-sõnata ta ei saada ju kunagi midagi, naeratas ta

omaette. Siis võttis öölaualt pliatsi ning kirjutas alla postilehele.

Kirjutas kritseldades, aigutades. Siis vajus tagasi patjadesse ning katsus uinuda uuesti. Kuid pidi kiiresti tõstma käed silmi ette, sest tüdruk oli tõstnud eesriided aknalt ja nüüd voolas takistamatult ämarasse ruumi hele päikesepaiste. See oli isegi siis silmile liiga terav, kui Agnete ulatas postilehe lahkuvale toatüdrukule.

— Einetan täna rõdul. Midagi kergelt. Võib olla tee. Šokolaad teeb liiga paksuks. Ja veidi muna ning sardelli . . . või umbes nii.

— Mesi on hommikuti maitsev, armuline proua . . .

— Jaa, jaa. Ning seadige valmis vann. Kölnivesi peab kuskil siin olema — klaasitäiest, usun, aitab.

Sellega heitis Agnete Lüdeking vaiba kergelt kõrvale ja tõusis voodiservale istuli. Veel kõhkles ta hetke, siis aga lükkas väikesed, ilusad jalakesed siidist hommikukingadesse. Saabunud post lamas laialipaisatuna lumivalgel padjal.

Õige. SybiJe ja Bernt. Oma mehe suurt, selget kirja võis ta lugeda juba nii kaugelt, ilma et oleks tarvitsenud kaarti üles tõstagi. Ta luges vaid kergelt pääd pöörates:

— Armas laps, soovitud raha tuleb järgmise postiga. Päris arusaamatu, mis sa sellega säääl oma metsaüksilduses teed. Mul läheb hästi, kuid reisida siiski veel nüüpea pole võimalik. Bernt.

— Ma ei või ju ometi ikka ühes ja samas kos-

tüümis siin ringi jooksta, vastas Agnete iseendale.
— Ilmad on siin ju imeilusad, armas Brent, ja vihmajüüne Hamburg võib mind juba oodata.

Naine tõstis jalad voodile ning lükkas kinganinaga kaardi kõrvale. Siis vaatles ta veidi mõttes kirja.

— Sybille? — Kuid einele, vann võib minna küünaaks!

Väikese aga mugava metsasanatooriumi köögis tavaline hotellikohvijutt. Alumise korra toatüdruk Helene seisis terves oma saledas olemises vana, veidi juba tudiseva majateenri ees.

— Puhastage aga, puhastage, Friedrich! Šampusevärvilised, hallid, punased ja mustad — kõik peavad hiilgama. Ning siis kindlasti tuleb tal tuju valgete järele!

— Küll on ikka muret, ohkas autoritetieselt paks köögitüdruk. — Mida ta siis õieti soovib? Šokolaad — ei lähe, pekk ja munad — ei lähe, kooke ta ei taha enam silmaotsaski näha ja kohvi kindlasti saadab ta jälle tagasi...

— Mett ja mune ning sardelle, lobises tüdruk vahele. — Mehelt sai ta kaardi ja sellel oli jällegi telegrammistiiil. Neil käib see ikka nii: — Armas Bernt, palun, saada raha. Siin on imeilus. Sinu Agnete. Ning siis tuleb vastus: — Armas laps, siin on raha. Minuga kõik korras. Bernt.

Helene naeris: — Just nagu lapsed!

— On sinul aga nina, mis küünib kõikjale, pahandas vana Friedrich ja saatis isaliku pilgu üle elegantsete kingakeste. Neid oli siin kontsadeta

ning kõrgete kontsadega, ilustustega ja ilustusteta, värvilt õige mitmekesiseid. — See pole aga sugugi ilus sinust. Mis läheb meile korda see Lüdeking? Tema on Hamburgis ja naine siin ning sellest aitab meile.

— Naa, naa, häbenes Helene pisut. — Mina arvan ju ka nii. Aga see Lüdeking on nähtavasti väga jõukas härra ja mina tema naise asemel eelistaksin tolle mehe alalist lähedust ega tuleks üksinda siia metsa.

Sellejärele võttis ta oma hõbedase kandiku võisaiakestega, meega, paari munaga ning mitmesuguste delikatessidega ja väljus.

Pärast vanni oli proua Lüdeking end riietanud õrnroosast siidist pluusi ning lamas supelmantlisse mähituna rõdul. All tennisplatsil sõnelesid paar noort Hamburgi preilit ja eemaldusid siis. Agnete viipas Helenele käega, mis pidi tähendama lahkumist — sellega oli toatüdruk juba harjunud igal hommikul. Ta lükkas tugitooli nii, et suur päevavari kattis laua ning seadis padjad proua ümber koomale.

— Tänan, nii on hää, vastas Agnete sõbraliku päänoogutusega. — Palun, tooge nüüd mulle see kiri — arvan, ta jäi voodisse.

Mõnutundega maitses ilus naine värkset mett ning pehmeid saiakesi. Vahetevahel luges ta kirja, mille saatnud talle õde. Tennisturniir oli talle üle ootuste lõppenud hästi — Sybille oli kirglik tennismängija — ja Molrecht oli ta palka kõrgendanud 450 margale.

— No jaa, tähendas lugeja poolvaljusti. —

Daam, kes valdab inglise, prantsuse, saksa ja hispaania keeli ja päale selle võib kõigis neis keeltes kirjutada ühevõrdselt kiiresti kirjutusmasinal, on ju tõepoolest väärt ametnik. Hommikul kell kaheksa töösse ja õhtul kell kuus ikka alles büroos — see ei meeldiks mulle isegi 1000 marga juures mitte. Ja päale selle veel, kui seda kõike pole sugugi tarvis. Isa oli jõukas mees ja laevad on ka häädes kätes...

Bernt Lüdekingi hoolikas ja armas naine oli Sybillele okkaks silmas. Ta ei võinud kunagi andeks anda seda, et õde lükkas kord tagasi ühe eksootilise maa konsuli käe ja abiellus Hamburgi ärimehega. Ta ise armastas pööraselt tööd ja äri, kuid õe suhtes lootis siiski eriliste sidemete sõlmimist Libeeriaga. Lõunamaa tõmbas teda ju alati.

Jälle hammustas Agnete sardellileivakest ja luges siis edasi:

— Eile õhtul läksin ma jälle teie poole. Kuulsin preili Henningilt, Bernt olevat sõitnud välja. Ma ei kohanudki teda ja vana Vinning kinnitas mulle, et härra tulevat koju alati väga hilja. Köögitüdruk on saadetud Pinnebergi mõisasse. Ma arvan, kõige targem on, kui sa sõidaksid korraks koju ning sellest huvituksid. Oled ju jumalaterve ning miks siis asjata raha matta kallisse metsasanatooriumi. Pole siis midagi imelikku selles, kui Bernt sinu eemaloluga ära harjub.

Kõrgeletõstetud kulmi liigutades laskis Agnete käe kirjaga langeda.

— Just nagu isa. See kirjutas ja kõneles ka alati nii.

Ta tõusis ja kummardus üle rõduserva. Tennisplats oli jäänud tühjaks — ainult eemal metsaserval helendasid suvekostüümid ja kostis lõbus naer.

Agnete Lüdeking laskis pilgul libiseda üle väljade ning tumeda kuusemetsa. Sest kõige kerguse ja ilu juures oli tema olemuses midagi kontrastset: paar tilka külma, rasket põhja-saksa verd.

Kuhu läheb siis Bernt igal õhtul ja miks kirjutab sellest Sybille? Muidugi — juba neli nädalat istub ta siin ja enne seda Travemündis — samuti üksinda. Ent suvi Hamburgis polnud talle kunagi meeldinud. Varemini, nende yabielu esimestel aastatel, oli Bernt ikka kaasa reisinud. Siis tegid nad sõite Hommikumaale. Kuid äri kasvas ning käsi-käes sellega käis ka Bernti taandumine töö juurde. Enam ei saanud ta nii palju viibida eemal ärist, päälegi kui äriasjad nõudsid niikuinii sagedaid reise.

— Sää! on midagi, ütles ta äkki valjusti, nii et hirmus isegi. Järgnes sünge ja närvlik pilk briljantidest ümbritsetud käeuurile.

— Peaaegu kaksteist. Kui tunni aja pärast sõidan ja teel teen läbisegamini 80 kilomeetrit tunnis, olen veel kell 8 Hamburgis.

Agnete tegi alati, mis talle pähe tuli — oli see siis õieti tehtud või valesti. Oli tujukas ning toimis täpselt tujude järele.

Toas helistas ta kohe tüdruku järele ning laotas oma terve garderoobi voodile. Kirevat siidpesu autokohvrissi pakkima hakates tegi ta kiireid reisi-korraldusi Helenele.

See oli ülimal määral üllatunud.

— Armulised prouad tahavad . . .

— Jaa, pean kohe reisima minema. Teatage mind härra dr. Ophagenile ja pakkige sisse ülejäänud asjad. Ärge unustage sinist kostüümi.

Agnete vaatas ringi kostüümide, mantlite, pulloveride ning muu rõivastuse vahel. Ta oli kogu oma garderoobi puistanud laiali, nii et toas polnud enam ruumi istumisekski.

— Ning spordimantli võite ka panna, Helene. Valge kleit võib hästi minna Annale ning pluus sääl . . .

Tüdruk noogutas pääga ja asus töö kallale.

— Siis tooge kohvrid alla. Ma ootan sääl.

Härra dr. Ophagen oli ülimal määral kurb. Proua Agnete Lüdeking oli ta külaliste keskpunktiks ning mis pääasi — rikka Hamburgi kaupmehe prouana oli ta lahkemaid ja korralikumaid maksjaid

— Mu mehel on igatsus, härra doktor, naeris ilus naine. — Jooksev arve saatke Hamburgi meie bürosse. Viimaste sõnade järele läks Agnete garaaži.

Friedrich tõi kohvrid alla ning oli üllatunud, kui nägi prouat sõiduvalmis. See naeratas häätahtlikult, viipas korra käega jumalagajätuks ning haaras roolirattast. Mootor hakkas sumisema. Aegamööda veeres suur Benzi masin mööda aiateed välja. Jõudes laiale, lagedale maanteele, ta arendas suure kiiruse ja kadus peagi vaiksesse, pühalikult seisvasse metsa.

*

Bernt Lüdeking vaatles pabereid, mis ootasid talt allkirju. Ta naissekretär istus stenogrammi üle kumimardudes akna all. Neiu sirged sõrmed jooksid nobedasti üle Continentali.

— Preili Henning, laske olla see Bremeni kiri. Arvan, kasulikum on kaablit siiski tellida Istanbulist.

Trude Henning laskus selili tugitooli, kergitas väsinult õlgu. Lüdeking nägi seda liigutust esmakordselt ja naeratas. Neiu korraldas paberid kokku ja tõmbas siis alustatud kirja masina vahelt välja. Sääljuures heitis ta kiire pilgu käeuurile ning kõhkles hetke, otsekui oleks tal midagi südamel.

— Mida kavatsete nüüd? küsis šef.

— Peaksin korrespondentsi läbi vaatama, see on kasvanud kaunis suureks ja preili Eberhard üksinda ei jõua sellega valmis, tähendas neiu Henning ja vaatas sääljuures kiirelt Berntile otsa. Mees mõtles selle pilgu juures tahtmalt sellele, mida oli öelnud kord ta naiseõde: — Trude Henning on tubli inimene, Bernt, ja tark on ta ka. Sybille oli veel enamgi öelnud, asju, millest ta ei teadnud midagi, kuid mis teda nüüd äkki hakkasid huvitama.

— Teie elate ju ühes minu naiseõega selles uues kivikastis, mida nimetatakse ametnikkude koduks?

Sääljuures mees märkas, kuidas Trude lükkas tagasi otsaesisele tükkiva loki ja nägi esimest korda, et neiu olid ilusad, veidi kiirgavad pruunikad silmad. Siis sõnas ta edasi:

— Kuupalju õieti elab inimesi selles mesilasekärjes?

— Kaksikümmend, härra Lüdeking.

Sääljuures mängles neiu näol kerge naeratus.

Mis teadis see mees selliseist asjust!

— Nii, kaksikümmend. Leiate, et see on hää?

On see soovitud ja ideaalne elamu teile? Küsimust esitades kõvenes mehe näos uuriv, veidi karmgi joon, mis alati Bernti huuli palistas.

Trude Henning tõusis püsti.

— On mugav meie juures, tähendas ta. — Igal on omaette möbleeritud korter.

Lüdeking tõusis ja jalutas paar sammu.

— See meeldib teile, kuigi tahate abielluda?

Ma sain alles hiljuti teada, et olete kihlatud.

Neiu nokitses midagi kirjutusmasina kallal. Üle ta näo lendas õrn puna.

— Meie pole veel ametlikult . . ., kõneles ta kõheldes. Sääljuures tõrjus ta jällegi tagasi juukseloki, mis siis, kui neiu oli äritatud, ikka tükkis otsaesisele.

Lüdeking ei lasknud teda lõpetada.

— Aga . . . katkestas ta. Siis aga vaikis ta.

— Nii kiiresti me ei saa veel abielluda. Selleks on tarvis raha, sõnas neiu tasakesi ja laskis silmad langeda.

Bernt astus neiu juurde.

— Olete olnud neli aastat minu juures, preili Henning. Ja kui ma nüüd esimest korda selle aja jooksul loobun oma põhimõttest ning tungin ametnikkude eraasjadesse, siis selleks on olemas erili-

sed põhjused. Loodan, teie andestate seda mulle.

Neiu tõstis päa. Ta pilgus polnud pahameelt.

— Teie teate ju oma 26 aastaga väga hästi, mida peate tegema. Jätke revolutsiooniline armastus ja tujukus nooremale generatsioonile. On aeg, kus mõeldakse juba tõsisemalt. Ning abiellumine, Trude Henning, on kõige mõistlikum asi teile, mida võite teha. Siin ei tohi nii palju viirvitada ja kõhelda, meie aeg on hoopis teine, kui oli varemini. Ma arvan, teie saate minust aru?

¶Kui mees vaatas oma naissekretäri silmi, sai ta aru, et neiu teda mõistis.

— Kes ta on ning palju ta teenib?

Vastus tuli lühidalt ja kindlalt:

— Verner Irmscher, prokurist Lütter ja poegade juures, teenib 500 marka.

Lüdeking astus sammu tagasi.

— Nii — Irmscher Lütter ja poegade juures? See pole halb. Ning sellises olukorras pole veel võimalik abielluda? Kumb teist mõtleb nii?

Neiu vaikis. Ta ei tahtnud enam midagi öelda. Ja Lüdeking teadis juba küllalt. Ta teadis neiu vaikimise põhjust ning rõõmustas. Rõõmustas, nähes seda energilist suukest ja sädelevaid silmi. Ta seadis kõrvuti selle tüdruku oma naisega ning näis, nagu oleks ta südamesse hiilinud koguni kerge kadendus Irmscheri vastu.

— Teie teenite minu juures 200 marka. 1. septembrist maksan teile teie töö eest, millega olen rahul, 250 marka. Aga ainult ühte, neiu Henning, — see viimane kõlas nii tõsiselt, et neiu punas-

tas, — fiktiivse pruudina ei taha ma teid näha — selleks olete mulle liiga kallis. Tunnen Irmscheri, olen temaga tihti kokku puutunud börsil ja konverentsidel. Häameelega sooviksin seda inimest oma ärisse. Aga ma tunnen teda ka teisest küljest, nii lokaalide perspektiivist vaadatuna, ning võib öelda, et kui tal 500 marka on liiga vähe, siis amugi juba ei aita talle 1000 margast. Ent ärgem rääkigem enam selle üle. Aga kui teie tahate kunagi saada hääd nõu — siis, kui teie ümber laulavad taevatäis inglaid või ka siis, kui olete vajunud kuskile sohu — siis julgesti astuge sisse minu naiseõe korterisse — ta elab ju teiega ühes majas. Tema on . . .

Siin katkestas Bernt, kuna tal tuli meelde, et neiu Henningile võis ju tema naise õest olla hoopis teissugune arvamine.

Trude tundis rahuldustunnet, et selline isiklik läbirääkimine viimaks ometi oli jõudnud lõpule. Tal oli vaeva mõtete korraldamisega. Ükski inimene terves personaalis poleks uskunud seda, et Bernt Lüdeking nägi mõnes oma ametnikus veel midagi muud, kui lihtsat töölooma. Kolegid kartsid teda, sest Bernt oskas neist viimase välja tuua, kõikide osakondade masinapreilid jäid vait, kui kuulsid ainult tema häält ja oli otse mõistmatu see, kuidas Trude Henning suutis selle mehe juures erasekretärina teenida neli aastat järgimööda. Kuid sellegipärast võrdlemisi harva tuli ette Lüdekingi juures ametnikkude vahetamisi. Äris oli raudne distsipliin ja sellega kas harjus uustulnuk varsti või pidi kohe

lahkuma. Trude Hennigusse ei puutunud teised äriteenijad ja ametnikud, kuna ta oli täiesti isoleeritud. Bernt Lüdekingiga polnud tal veel olnud ainustki arusaamatust, sest juba instinktiivselt aimas ta alati, mida see mees soovis.

Ka Lüdeking mõtles sedasama. Tal oli kahju inimesest, kes nüüd temast lahutatakse abiellumise tõttu. Uusi nägusid büroos ta ei armastanud ning eriti veel sellisel kohal, nagu seda on erasekretäri tool. Ja et see sündis just Irmscheri kaudu, see meeldis talle veel vähem. Mees oli ju eeskujulik ärimees ja hää inimene, kuid naiste suhtes ta näis olevat äärmiselt muutlik. Ta ise kui šef ei tahtnud rääkida sellest asjast ning toopärast lootiski ta, et Trude Henning võis hääd nõu saada Sybillelt.

— Tehke täna siin lõpp kõigile ning teatage veel kord autojuhile, et tahan välja sõita, — ütles ta lühidalt.

Kui Bernt oli väljunud toast, seisis Trude Henning veel hetke keset tuba. Ta pani käe lauaaparaadile ning väikeses näos peegeldusid murejooned. Tal oli hirm selle ees, mida kuulnud Lüdekingilt. Siis võttis ta telefonitoru ja nimetas Lütter ja poegade numbri. Paar sekundit hiljemini vastas õri ja —

— Verner? Siin mina? — Neiu sulges silmad ja naeratas. — Olen tänaseks kõigega lõpetanud. . . Õrn värin läbistas neiu keha, kuuldes vastust teisest otsast. — Jaa Verner, ma ootan sind. . . Ära küsi nii palju, sina. . .

Ta laskis kuuldetoru langeda — imeliku nõrku-

sega, mis sageli valdab naise keha, kui ta kõneleb inimesega, keda armastab.

Siis viskas ta pää energiliselt tagasi, nii et lühikeseks lõigatud, tihe juuks kattis elevandiluu-valge kaela. Neiut oli vallutanud nii suur õnnejoovastus ja igatsus, et kogu ta keha värises. Aegamööda jalutas ta riietusruumi, öeldes mööda minnes prokuristile, et härra Lüdeking on tal lubanud minna, et kaabli tellimisega Breemenist tuleb oodata ja väljus siis büroost. Ta läks kuni Irmscheri väikese korterini jala. Pea iga lille müüjanna juures seisatus ta ning ostis, mida pakkus kesksuvi. Kui ta viimati oli kohal ning helistas, lõi vana naine, kes ukse avas, käed üle pää kokku:

— Preili Trude, kuhu lähete siis selle lilleaiaga? Ja päälegi . . . härra Irmscheri pole kodus ja . . .

Trude naeris heledasti ja ruttas majahoidjast mööda. Toas jaotas neiu lilled vaasidesse ja peagi täitis õrn aroom väikese ruumi. Siis tõstis ta väikese lauakese akna alla, kattis selle linaga, mille võttis kapist, ja nihutas lähemale kaks nahkset tugitooli. Järjekorras ilmusid lauale portselaan-tassikesed, likööriklaasikesed ja viimati tõsteti aknalauale ka kohvimasin.

Trude Henning ootas. Sügavasse istmesse vajununa, pää jahedal nahal, käed ülestõstetud põlvede ümber. Ämarus ronis sisse ja muutis segaseks kõikide asjade piirjooned. Nagu must ämblikuvõrk mähiti igale poole ümber, helendama jäid ainult kristallklaasid laual. Sügavat vaikust segas vaid

üksiku pudenenud lillelehe langemine kuskilt vaasist pörandale.

Tüdruk lebas kinnisilmil ja unistas. Tollel hetkel mitmesugused mõtted liikusid ta pääs edasi-tagasi — saadetuna surmavaikusest ja meeldivast ämarusest. Ta ei küsinud endalt miks ja milleks, ei küsinud, mis on objektiivne, hää ning aus. Mõte liikus vaid ühe keskkoha ümber ja see oli Verner Irmischer.

Tutvunenud olid nad aasta tagasi. Alul oli Trude seda kõike võtnud pääliskaudsena. Ent kui siis mees vandus, et naib ta, sündis ümberhinnang ka temas. Aastaid oli ta üksinda — isa langes Somme lahingus ja ema suri saadud hoobist varsti pärast seda. Hallis igapäevasuses tuli Verner Irmischer ning Trude Henning ütles jah.

Ja siis tulid ajad, mis olid täis sisemist heitlust iseenesega. Irmischeri armastus oli nagu keardtorm, mis märatses tema ümber ja kiskus kaasa. See oli heitlus sooviva ning igatseva keha ja kaaluva ning ettevaatusele manitseva hinge vahel. Ikka enam ja enam andis ta järele. Sisemuses tekkis aga mingi halb aimus. Kuigi Irmischer võttis ta sageli kätele, tuliselt rääkis armastusest, süleles, suudles — kuskilt helises siiski Trudele väike kõrrvalheli, mis sugugi ei rääkinud armastusest. Ning siis algas uus hingevoitlus — tugev ja näriv. Hing tundis seda, millega keha ei arvestanud. Olukord, moment, oli ju ilus, sest mees sosistas:

— Iialgi, iialgi ei tohi sa lahkuda minust, Trude!
Ilma sinuta oleksin ma kadunud . . .

Hiliskevad ja suvi möödusid. Veneri armastus oli ikka samasugune — ainult vaiksem, mitte enam nii palav. Ta ei rääkinud enam vaimustatud sõnu, silitas vahest juukseid ning sõnas siis nagu mööda minnes:

— Oled armas mulle, Trude!

Ümberringi oli ikka alles sügav vaikus. Igatsus muutus naise tugevamaks, kartus samal ajal kasvas proportsionaalselt. Oli see armastus või — tarvidus? Verner polnud esimene mees sellises vahekorras temaga — oli see armastus sarnane eelmistele? Ei, see oli liiga raske mõelda, liiga raske otsustada.

Ehmunult hüppas ta istmelt, kui väljas avati ja suleti uks, ohkega langes uuesti tagasi istmele. Süda peksis ja hingata oli raske. Ärevus oli sedavõrt suur, et naine tundis vajadust karjumiseks.

— Oled sina siin, Trude?

Irmscher seisis keset tuba. Alles pikkamööda hakkas ta nägema ämaruses.

— Puud väljas teevad siin vara pimedaks, sõnas ta nagu vabanduseks.

Tüdruk ei vastanud midagi, ei liigutanudki end. Tagasiheidetud pääd tugevamini nahasse toetades piilus ta mehele näkku. Tulija lähenes, otsis teda kätega . . .

Trude Henning nägi päikesepuuni nägu oma kohal. Mees naeratas, nii et huuled jätsid vabaks hambad. Silmad pisut sädelesid. Sügavalt kummardus ta ja mõlema silmad hetke viibisid vastastikku.

— Sina . . . sina . . . , algas mees. — Armastad sa mind?

Peaaegu poolkisaga viskas end tüdruk talle vastu. Mehe näos peegeldus võidurõõm, kui ta kis kus naise sülelusse.

— Teeb mulle kahju, härra Lüdeking, kuid mul on kindel käsk, härra Moltrechi juurde kuni kella 1-ni lasta mitte kedagi. Isegi ta vanu ärisõpru mitte.

— Siis võin ma vahest ehk oma naiseõega hetke kõneleda? Tulingi päämiselt tema pärast — telefoniga ei saanud ühendust.

Lüdeking naeratas ja tähendas siis juurde:

— Ja aeg . . . Meie mõlema leksikonis pole sellist sõna. Tõin talle mõningad arvud õlikontserni asjus.

— Kui see teid huvitab, härra Lüdeking, siis preili Vesterkamp on osanik 20.000 margaga. Rääkisime temaga selle üle, enne kui tuli noorherra.

— Hans Moltrecht on siin? katkestas teine üllatunult. — Pagan võtku, see pole siis tõepoolest kuigi soodus hetk, siis . . . kõneleja viipas mütsiga.

Tol hetkel avanes hääletult suur, polsterdatud uks, mis viis Moltrechi erakontorisse.

— Sina, Bernt?!

Lüdeking tuli ukselt tagasi. Kiiresti heitis ta uuriva pilgu naise näkku — see oli veidi kahvatu. Tundus mehele, otsekui oleksid värisenud neiu huuled.

— Jah, Sybille. Mees suudles neiu kätt. —
Tahtsin ainult teada, kui kaugel on lood. Kuid
kuulsin juba härra Behrensilt. Ja mis puutub laeva-
ärisesse, seda kuuleksin oma naise huvides.

— Kohe. Võib olla, ootad sa mind konve-
rentsitoas? Poole tunni pärast vabanen.

Sybille pööras selja ilma pikema jutlemiseta.
Kui Lüdeking astus konverentsituppa, nägi ta, kuis
naiseõde oli juba süvenenud prokuristi puldi juures
töösse.

— Sää! on kokkupõrked, härra Behrends, sõnas
Sybille.

Sellel vilkusid silmad prilliklaaside taga. Ta
kõhn käsi rändas rahutult paberivirna vahel.

— Seda ma arvasin, sõnas ta vaid. Tõusis siis
energiliselt puldilt, surus käed püksitaskutesse ja
vahtis aknast välja.

Sybille Vesterkamp vaatas paar südamelööki
naeratades seda kõhna, väikest meest. Behrends oli
ainuke mees, kellel Moltrechtide majas oli kindel
seisukoht. Juba põlv tagasi peeti temast siin majas
kui truust ja õiglasest inimesest suurt lugu.

— Jääb ta seekord kindlaks, preili Sybille?

— Mulle näis nii, kui lahkusin toast. Ei taht-
nud kõigis asjus olla kaaskuulaja. Kui poeg lah-
kub, kutsuge mind. Seda öeldes läks ta Lüdekingi
juurde.

Erakontorist polnud kuulda ainukestki häält,
kuigi isa ja poja vahel valitses vaen. Kurjad sõnad
järgnesid sosinal, katkendiliselt. Ainult nende toon
oli Sybille lahkudes muutunud teravamaks.

— On see siis lõplikult sinu viimane sõna? kähistas noorem. Ta seisis nagu hüppe eel: oimude kohal soonis peksis veri ja mustadest silmadest välkus isa vastu sihitud viha.

Hermann Moltrecht oli end sügavalt painutanud üle kirjutuslaua ja ta vanamehenägu põles nooruslikus tules. Vesihallid silmad püsisid vangutamata kindlusega pojal.

— Ma kordan: viimast korda 10.000 sinu võlgade katteks. Aastamaks kuni minu surmani 3600 marka. Pärast minu surma kindel pärandussumma.

Vana tõusis. Ühe hüppega oli poeg ta kõrval.

— Ja äri? Suur jumal — äri? . . .

— Sinu pärast peab tundma isegi äri häbi, poiss. Kuni senini sa vaevalt oled huvi tunnud äri vastu. Mul oli vaid tegemist sinu võlgade maksmisega, kisendas isa. — Siis võimaldan ma sulle veel sõidu kuskile teise maailmajaku — et oleksid eemal mu silmist.

Hans Moltrecht ei liigutanud end. Ta otsis pääseteed — esimest kord põhjalikult. Kui Sybille — tema oli ainukene . . .

— Isa, jäta mulle Sybille Vesterkamp. Tema on noor ja sina oled vana . . .

Vana Moltrecht läks näost halliks.

— Sina narr! Kõiki naise võtad sa ühest seisukohast! Sybille Vesterkamp . . . Sul pole häbi ega autunnet!

Ta vajutas valgele märgukellale. Mõne sekundi pärast avas Behrends ukse.

— Makske minu pojale kassast 500 marka ja
pääle selle tasuge ta laevasõidu kaart sadamasse,
kuhu ta ise soovib. Kõik muu õiendame hiljemini.
Ja siis saatke kohe Sybille Vesterkamp diktaadile.

Mõne sekundi pärast oli vana üksinda. Nagu
määratu pinge alt vabanenud langes ta tugitooli
tagasi. Värisevad, soonelised sõrmed otsisid tasku-
rätti, et kuivatada otsaesiselt külma higi. Väljast
kostasid sammud.

Lüdeking.

— Mõtlesin, et on parem, kui astun sisse, —
tähenas ta.

Moltrecht tõusis ja läks tulijale vastu.

— Veel natukene ja ma oleksin Sybille huvi-
des, — alustas ta, kuid pidi kohe lõpetama, sest
sisenes Sybille.

— Minu poeg . . .

Siis vaigiti. Lüdeking võttis taskust tikutoosi
ning hõbedase portsigarri. Süütas sigaretti ning tõm-
bas paar sõõmu suitsu. Ta naiseõde, pööra-
nud selja, seisis kirjutusmasina laua ees ning laskis
hajameelselt sõrmedel libiseda üle tastatuuri. Ta
jäi otsuse juurde, mõtles neiu. Rõõm ning häameel
olid sellest nii suur, et ta pidi kõvasti tähendama:

— Tahan teda julgustada fusiooniga, hoolitsen
juba selle eest, härra Moltrecht.

See oli ennem naise hääletäämbr kui lause sisu,
mis mehi hetkeks pani vaikima ja mõtlema. Alles
paari sekundi möödudes said nad aru, mida mõtles
rüdruk.

— Teate teie, et sellega . . . laps! — sõnas vana Moltrecht ja astus neiu juurde. Pani käe oma noore kaastöötaja naise õlale kindlalt, mehelikult ja tugevasti.

Sybille pööras ainult veidi pääd. Vaatas Moltrechtile julgesti otsa. Ärritust temas lubasid oletada ainult kergelt värisevad silmalaud ja sinakas varjund silmades.

Ka Lüdeking oli tõusnud. Veel polnud ta selle kõige üle oma naiseõega rääkida suutnud ja seepärast nüüd oli üllatunud. Tal polnud sedavõrt muret oma naise rahast — ta isegi ju Hamburgi kaupmehena sai sellest kõigest aru — kui just Sybille isikust.

— Mida mõtled sa sellega? — küsis ta. — Ühinemist Kersteniga? Tal endalgi on küllalt tegemist, et end hoida vee pääl. Streik haavas teda tugevasti.

— Just sellepärast, Bernt, pean ma tema nimele üle kandma välismaalise kapitali?

Sybille rääkis nagu ärimees, ta hääl oli selge nagu fanfaaril. Kergete sammudega — nagu need omased vaid lõunamaa naistele — käis ta üle toa ja surus sõrmed lõua alla kokku, nagu ikka tegi tavaliselt.

— Just nagu minu sõber Julius Vesterkamp, — naeratas Moltrecht neidu vaadeldes.

Sybille jäi seisma. Siis noogutas ta tänulikult pääga.

— Minu isa elab minus sedavõrt tugevasti ja see tema veri ütleb mulle, et toimin õieti, — sõnas ta

siis. — Kui juhtub midagi halba, suudan ikkagi niipalju ise teenida, kuipalju vajan äraelamiseks. Pääasi on see, et võin toetada seda tööd, mida algas minu isa, et võin toetada oma isamaad. Juba surres soovis mu isa, et pärast ta ettevõtte ühineks Kersteniga. Tema teadis ka, et viie aasta pärast olen nii kaugel, et võin asuda tema asemele, või ei asu iialgi sinna. Juba lapsepõlves viibisin kõige meelsamini bürootubades. Alati unistasin sellest, et saan kord suure äri juhiks ning südameks — ja mu isa ainult süvendas minus seda unistust. Nüüd on asjad juba nii kaugel, et võiksime ühineda. Kuigi Kersten on praegu kannatanud suuri kahjusid — ometi tole laevandusäriaga võiksime ühinedes saada kasu ja mis pääasi — tervendada praegust olukorda. Ja streik — see ei tähenda midagi. Suurele ettevõttele on streigiaeg ainult kosutavaks hingetõmbeks. Kersten ja Vesterkamp — see on nimi, kellel suur tulevik.

Sybille oli rääkinud enese soojaks, kuna Moltrecht ja Lüdeking vaikides seisisid.

— Sellest on kahju . . . — Moltrecht ei lõpetanud, vaid vihaselt lõi käega puldil oleva kirjavahetuse segamini. Lehed lendasid mööda põrandat laiali: vanamees mõtles jälle pojale.

Lüdeking vaatas talle imestanult otsa.

— . . . et ma pole mees, — lõpetas Sybille. Ta näis tol momendil Moltrehti põhjalikult tundvat. — Viga, mida isegi väga hästi tean. Ent sääluures: miks ei või siis naised teha sama, mida teevad mehed?

Sybille viskas sigaretiotsa vihaselt tuhatoosi.

— Billa, — sõnas nüüd Lüdeking otsekohele.
— Naised, nagu sina, omavad ju suure väärtuse, aga kui kõik ilusad naised hakkavad nii elama, nagu sina, mis saab siis? Sellest oleks tõepoolest väga kahju. Paneb imestama see, et oled nii ükskõikne mõnes palju tähtsamas asjas . . .

Lüdeking kummardas ja suudles oma naiseõde ose suule. Andis siis Moltrechtile käe ja lahkus.

Vana ärimees vahtis hulk aega Sybillile otsa. Ta pilgus oli arusaamatust ja imetust.

— Mulle paistis, see oli . . .

— Minu esimene musu, härra Moltrecht.

— Vaene noorus, — ohkas vana.

— Miks? Sybille tõstis küsivalt silmad.

Moltrecht kõhkles. — Selles suhtes ei mõista me teineteist ja võib-olla nii on kõige parem. Nüüd aga tuleme tagasi fusiooni juurde.

Vana ärimehe hääl muutus jälle asjalikuks ja külmaks:

— Proua Agnete Lüdeking on osanik 250.000 margaga. Kuidas suhtub tema sellesse?

— Ta on sellega rahul. Igaks juhuks deponeerisin sama suure summa väärtuses õliaktsiaid tema nimele ühte pankka. Kui juhtub tema rahaga midagi, võib ta selle teisalt kätte saada. Ei taha, et tema riskeeriks. Kuid mis puutub minusse, siis olen jäänud kindlaks selle juurde, et laevaäride ühinemine peab sündima.

Moltrecht mängis järelemõtlikult paberinoaga.

— Öliaktsiad tõusevad kiiresti. Teie olite tookord targem kui meie kõik. Riskeerimises näib naistel alati olevat õnne.

— Tookord ma ei riskeerinud. Aktsiate suhtes oli 98 võimalust selle poolt, et nad tõusevad ja ainult kaks võimalust vastu.

Ka Sybille rääkis jälle asjalikult ja kuivalt.

Moltrecht omal ajal polnud omanud usku öliaktsiatesse. See õieti oli Sybille isiklik operatsioon. Mõlemad tollest ajast olid äriiselt seotud sõbrad.

— Kas ei sooviks teie oma aktsiaid praeguse seisuga juures ära müüa? Sel juhul võiksite oma öele raha kohe välja maksta.

— Aktsiad, härra Moltrecht, peavad teatavatel põhjustel jääma meie perekonda.

Sybille kõnes oli kindel otsus.

— — — — —

Kui Lüdeking väljus väravast, leidis ta Hans Moltrehti istumas autos.

— Võta mind kaasa, Lüdeking, ükskõik kuhu.

Bernt vaatas mehele näkku ainult sekundi. Siis teadis ta, mis isa ja poja vahel oli juhtunud. Ükskõikselt tähendas ta:

— Hää. Ent mul on vähe aega, võimalik, et tööst üle jääb ainult mõni minut.

Ta istus rooliratta juurde ja sõitis minema. Mõlemad mehed olid vaiksed — Hans Moltrecht mõtles ja Lüdeking ei tahtnud oma klubisõpra segada, kuigi ta häameelega pikemalt oleks kuulnud vahepeäl juhtunud lugu. Ükski lihaks ei liikunud Lüde-

kingi näos, ta kaaslane nõjatus selili polstrile ja vaatas ükskõikselt möödaliikuvaid sõidukeid.

— Oma kolmekümneviie aasta juures näeb ta välja alles noormehena, — mõtles Lüdeking. — Mõni ime siis, kui naised ta õigelt teelt kõrvale veavad. Eriti veel siis, kui ollakse sääljuures rikas.

— Sa pead töötama, Hans, — tähendas ta viimati. — Naised peaksid sul jääma enam maiusroaks kui pääsöömaajaks. Niiviisi sa hävitad enese.

Moltrecht krimpsutas nägu, otsekui oleks tal hambavalu ja vaikis. Oli Bernt variser? Kõige selle järele, mis talle klubis oli jutustatud Berntist ja Bergliot Varrenist, võis nii mõndagi oletada.

Auto peatus.

— Tule minuga üles, — ütles Lüdeking lühidalt.

Trude Henning pidi parajasti lahkuma, ent jäi šefi sisenedes. Bernt vaatas kiiresti posti läbi, rääkis paar sõna neiuga ja tegi kiireid korraldusi prokurstile. Siis vaatas ta kella.

— Ainult 20 minutit veel börsini. Tulen tagasi, härra Steils, nüüd aga tahtsin jääda üksinda.

Bernt pakkus sõbrale sigareti ja ootas, kuni viimane hakkas kõnelema.

— Vana määras mulle aastas 3600 marka näljaraha. On väga raske teda kallutada kõrvale tehtud otsustest . . . Moltrehti näo üle lendas mõru joon. — Võib-olla sul on tema juures mõju, enam kui su naiseõel?

— Annaksin sulle nõu, et minu naiseõe jätaksid mängust välja. Sest tal on ju pääle sinu veel

küllalt teha sinu isaga. Ta töötab nii nagu peaks
õieti töötama mees sinu aastates.

Teine hammustas närvlikult huuli.

— Hää, nii nagu sa soovid. Kuid pääle selle
pidin sind tervitama Bergliot Varreni poolt. — See
oli luurav pilk, mis nüüd rändas Lüdekingile.

— Tänan. — Bernt jäi rahulikuks.

— Olin temaga koos lunšil.

— Pole eriline au talle. — Bernt näris ükskõik-
selt sigaretti ja pani selle siis tuhatoosi. — Mis nõu
võiksin ma nüüd sulle anda, Hans? — jätkas ta
siis. — Igatahes pole sul jäänud palju aega töö
õppimiseks, armas poiss. Oled juba kolmekümne-
viie. Ütleme, neljakümneks oled juba kasvanud
korralikuks inimeseks ja töömeheks. Niikaua elab
veel su isa ja siis pead ise käed firmale külge
panema.

— Su nõu pole just meeldiv, — naeratas Hans
mõrudalt.

— Aga siiski hää. Praegu annaksin sulle nõu,
et võtaksid üle minu hommikumaa osakonna ja hak-
kaksid sääl töötama ärijuhina. Muidugi minu kont-
rolli all. Loodan, see on sulle küllalt hää õping.
Pakun sulle kümme protsenti.

Hans Moltrecht vaatas mõne hetke pōrandale,
siis aga haaras klubisōbra mõlemad käed.

— Olen nõus, Bernt.

Päev möödus Lüdekingil igavalt. Kui aga
osutis näitas kella seitset, veeres ta auto Bergliot
Varreni elamu ette.

Täpselt samal ajal ütles vana Moltrecht Sybille

Vesterkampile: — Kas te ei lubaks mulle seda õhtut? — Sääljuures ta vaatas neiule otsekoheselt silmi. Sybille silmad olid selged ning kained:

— Nõus, kui see teeb teile lõbu.

— Siis sõidame koju.

Sybille tõusis püsti.

— Ei, mitte koju, — parandas Moltrecht naeratades. Neiu sai aru ja naeratas vastu.

— Ma pole väikekodanline, härra Moltrecht.

— Teie mitte, ent selle eest teised. Mul oleks teist kahju, isegi tühise kohvijutu suhtes. Jääme siia, siin ümbritsevad vaid neli tuttavat seina. Mäletate teie minu naist veel, Sybille? — juhtis ta jutu teise rööpasse.

— Jaa. Ta oli hää ning õiglane.

— Seda ta oli, see vahva tislormeistri Brede tütar. Lihtne ja õiglane, nagu püüdsin minagi olla, raamatupidaja poeg. Olen selfmademan, Sybille Vesterkamp. Olen ka nüüd truuks jäänud traditsioonidele. Võib-olla selles suhtes pisut läheme lahku.

— Minu isa austas väga teid ja teie abikaasat, härra Moltrecht. Vaevalt oleksin ma muidu siin.

Neiu seisis puldi ääres ja silitas oma spordiga ravitud siledate sõrmedega teise kortsus ja sõrmilisi käsi.

— Mu poeg oli terve mu elu eesmärk ja lootus. Et ta tegeliselt tööst aga kõrvale kaldus — kerge-meelsuse radadele. See on ta ema süü — armastus on ju hää asi, ent kui ta kaldub lüaldusse, siis . . .

Moltrecht tõusis ja astus raskelt suitsetamislaua juurde. Ta süütas sigareti ja lisas süs juurde:

— Tahan veel Hansule aega anda, võib-olla . . .

— See on hää nii, — kuulis ta tüdrukut rääkivat. — Pole asju, mida aeg ei ravi.

— Jaa, laps. Ta on liha minu lihast ja veri minu verest. Ka mina olin varemini põikpää, kuigi veidi teissugustes asjades. Aga loodame, et jumal karistab ainult seda, keda ta armastab. Ja minule on mu poiss ka armas. — Hetk oli toas jällegi kuulda ainult kella tiksumist, siis ohkas mees: — Kuid mu äri on samuti selleks liiga armas, et temaga riskeerida.

Kui Sybille vaatas kurbusest ning muredest rõhutatud vana ärimehe nägu, nägi ta värisevaid sõrmi, imeline kartus läbistas tema. Herman Moltrecht polnud enam endises jõus.

— Minu majas on ainult kaks inimest, kelle õlgadele ma praegu võiksin panna äri — kuni mu poeg end muutnud on, kui ta üldse end muudab. Need kaks inimest on Behrends ja teie. Behrends võtaks äri üldjuhtimise, teie saate prokuura. Lasen seda kõike notariaalselt kinnitada — homme tuleb dr. Eggers.

Vana süütas uuesti sigareti, mis vahepeäl oli kustunud. Ta rääkis rahulikult, asjalikult.

Sybille Vesterkamp muljus puruks kupiirpliatsi. Kuid väliselt ta valitses enese üle ja oli sama rahulik, nagu meeski. Ainult pääs liiklesid tal mitmed mõtted.

— Tahate teie siis end ärist tagasi tõmmata? küsis ta uskumatult.

— Jaa.

Märgatava nõrkusega põlvedes käis vana äri-
mees toas edasitagasi.

— See äri ja nüüd veel laevade asjad — see
juba on liiga palju mulle, sõnas ta.

Sybille oli pisut kahvatu. Siiski sõnas ta
kindlalt:

— Kui nii, siis püüan teha kõik, mis võimalik.
Teie ja teie poja pärast.

Ning nagu hommikul Bernt Lüdeking oli võtnud
Sybille pää oma käte vahele ja neidu suudelnud
otsaesisele, nii võttis ka vana Moltrecht Sybille pää
värisevatele kätele ja suudles neiu veretute, külmade
huultega neiu elevandiluuvalget otsaesist.

Üllatunult tõusis norratar lamamistoolist, kui
rõduksel seisev teenija teatas Bernt Lüdekingi tu-
lekut. Tarkade, hallide silmade vahele ilmus kerge
rahulolematuse joon.

— Teie teate, et ma ei võta oma erakorteris
vastu ühtki üksikut härrat. Ka Bernt Lüdekingi mitte?

— Tean, armuline preili, ent härra kinnitab, tal
on teile midagi isiklikku öelda.

Bergliot Varren pani käest raamatu, mida oli
lugenud. Ta silmad välkusid — pool vihaselt, pool
võidurõõmsalt. Siis vastas külmalt ja asjalikult:

— Paluge ta tuppa.

Ta ootas, kuni väljas käis uks. Siis astus rõdult
magamistuppa. Hooletult seisatus peegli ees ning
raiskas sellele tükikese aega. Kitsas valge kleit tõstis
ta saleda, kõrge kuju hästi esile. Hästihoitud, sirged

sõrmed otsisid toalettlaua rägastikust „Mille fleuresi“. Hoolikalt võidis ta sellega nägu, milles iseloomustavatena olid mandlikujulised silmad kõrgete kulmude all. Peen suu oli nagu ilus, õhukene lõikehaav.

Nii veetis ta vähemini kümme minutit, enne kui vaeratades astus vastu ootavale mehele.

— Teie toote uudisi, Bernt? Olen väga uudishimuline.

Lüdeking jõi ahnelt naise ilu.

— Ei, ma ei too teile midagi erilist uudist ja seepärast palun vabandust, Bergliot. Ma tean, et teie kedagi vastu ei võta . . .

— Siis ei saa ma aru, miks te üldse tulite, küsis naine külmalt.

— Ma ei saanud telefoniteel ühendust, valetas Bernt.

Bergliot Varren naeris. Too oli naer, mis võlus: peaaegu hääletu, kinnisilmil ja veidi fibreeriva kehaga naerdud.

— Huvitav on kuulda teilt sellist valet, tähendas ta siis. — Eriti, kui on igav.

Mees haaras daami käte järele, kuid Bergliot tõmbas need kiiresti tagasi. Too oli mäng, mis talle meeldis. Kui tihti polnud Bernt imestanud, et see naine kunagi ei allunud — ei sõnas ega teos. Ja ometi ümbritses seda külmast põhjast pärit norratari eriline võlu.

— Mu auto ootab all ja Blankeneseri rannas Elbkurhausis oleks mugav mängida kahtekümmend-ühte. Kui soovite, võtan veel kaasa paar sõpra. Bergliot, ma . . .

— Ei, Lüdeking. Mind ei huvita teie sõbrad ja Elbkurhaus ka mitte. Olen õhust lihtsalt väsinud. Ent . . . naine vaikis ja mängles kahe peene sõrme lühikese jaki väljalõikel.

— . . . ent? küsis mees.

— Ettepaneku õhtueinele ma võtan meeleldi vastu, Bernt. Aga ainult sinna, kus on jahe. Suvi väsitab ja ma tõepoolest igatsen tagasi kodu, kus on talv.

Lüdeking ruttas ettepanekuga.

— Suures veinikeldris, Bergliot?

— Jaa, kuskil eriti jääkülmas nurgakeses.

Bernt Lüdeking vaatas naeratades naise külmi pärlisilmi. Ta teadis selle daami nõrkusi, mis olid kõige õrnemad: ta igatses ektaasiliselt oma Norra kodumaa järele. Mees astus sammu naisele lähemale.

Bergliot Varren taganes.

— Riietun end ümber, oodake mind siin. Ning olles juba uksele, lisis ta juurde: — Mida kirjutab teie abikaasa, Bernt?

— Agnete? Bernti suu ümber ilmus pettumuse joon. — Jätke sellised tarbetud küsimused, Bergliot.

— Miks peaksin nad jätma? imestas norratar ja kadus.

— Miks küsib ta nii? päris endalt Bernt hetke ja kaldus siis teistele mõtetele. — Naine, kes tuli alles mõned kuud tagasi lõunast ja ostis siin parajasti müügiloleva väikese suvila Schvanenvikis, jäi talle igaveseks mõistatuseks. Teda ei huvitanud selle naise ümbrus sedavõrt, kui naine ise. Daam näis olevat ilma igasuguse perekondliku sidemeta, täiesti

iseseisev. Tundma õppis ta Berglioti Norra klubis rahvuspüha puhul 17. mail. Tantsis temaga palju ja kuulis, kui ta mängis viiulit. Eriskummaline ja köitav oli see mäng! Sybille Vesterkamp oli tookord tähendanud:

— Külma, jää ja lumi on selles mängus, Bernt, ent ometi selles kõiges peitub määratu kunst.

Siis oli ta daami kohanud siin ja säääl ning iga kohtamisega köitis teda see külm norratar. Võib olla, sellepärast, et Agnete oli ära. Sest mis õieti oli tal hetkel tegemist naisega? Ta armastas oma naist, see on tõsi ja võimaldas oma naisele muretuse. See Bergliot oli aga midagi hoopis teist kui ta naine. Agnete oli hää ja sõbralik elukaaslane, kes teda armastas endise soojusega — Bergliot Varren oli aga naine täis salapära ja see sidus, kuigi teisiti, kui seob armastus.

— Noh, nii mõttes, sõber?

Bernt Lüdeking tõusis raskelt hingates püsti. Bergliot kandis mererohelist, kergeltlangevat siidikleiti. Õlad ja selg olid katmatud, tihe, vask-pruun juuks langes kuni kuklani. Nagu elevandiluu tõusis valge kael rohelisest. Kallid pärlid värisesid tasa südamelöökide rütmis.

Kui Bernt Lüdeking daami aitas kergesse suvimantlisse, oli tal raske varjata sisemist ärritust. Kokkusurutud huulte taga kiristas ta hambaid. Bergliot rõõmustas. Mida enam mees muutus rahuks, seda enam meledis talle mäng. Ja mäng selle mehega tasus. — — — — —

Kaks tundi hiljemini hüppas Schäffer, majahoidja, väikeses aiamaakeses voodist, kus oli lesinud igavuse vaevates. Väljas helistati — lühidalt, energiliselt.

— Püha taevas, armuline proua! hädaldas ta kui läbi akna nägi suletud värava ees tolmust ja porist autot. Siis ruttas ta alla ja kiiresti avas värava. Auto veeres aeglaselt aiateele.

— Noh, Schäffer, teie ei tarvitseks teha sellist nägu, otsekui näeksite vaimu, naljatas proua Lüdeking, tõmbas nahkkindad käest ja vabastas end mantlist. Siis heitis selle hooletult üle autoukse.

— Armuline proua tuleb ilma etteteatamata. Kedagi pole majas. Köögitüdruk . . .

— . . . on Pinnebergis, mõisas. Tean juba. Siin näib üldse viimasel ajal olevat lohakas majapidamine.

Schäffer vaikis ja võttis kohvrid.

— Ei, pole tarvis, keelas proua, kuigi ta ise ei teadnud, miks. — Mul on üleval kõik, mida vajan. Hoolitsege parem auto eest. Ta on tublisti porine — see oli ju päris hullumeelse tempo.

Siis jäi uksele seisatuma, tahtis nagu midagi küsida. Kuid vaikis siiski. Mõte sõi sõnad: — Bernt sõitis siis üksinda, arutas ta.

— On teil soove, armuline proua? küsis majahoidja, kes ühtlasi oli ka autojuht. Agnete oli halb näitleja — ta rahutus paistis liiga selgesti läbi.

— Palun, avage mulle ukсед. Mul pole — ainukestki võtit kaasas.

Siis sisenes ta majja. Poolhämarias vaatas ta murelikult ringi. Oli kõige parem otsekohe minna üles magamistuppa. Siis vannituda ja end sõidust veidi värskendada. Kõik oli nii vaikne — päris õud- selt vaikne. Agnete külmetas, kuigi väljas oli soe suvi. Vaibad treppidel sumbutasid igasuguse sam- mude kõla. Esimest korda nägi naine siinses majjas, et suured aknad ja klaasuksed ei annud küllaldaselt valgust — koridorides hiilisid nagu tumedad varjud. Ebasümpaatsed olid ka suured värvilistest klaasidest vaheuksed. See oli vana Itaalia kunst ja Bernt ar- mastas nende värvide vaheldavust ja kirevust. Nüüd see värvidesümfoonia sundis Agnete poolel trepil peatuma. Kerge värin läbistas ta keha, siis astus kiiresti edasi.

Üleval olid kõik ukсед suletud, samuti nagu allgi. Õhk oli halb ning raske. Mehe magamistoa- ees jäi ta kaheldes seisatama, sisenes siis aga kii- resti. Ka siin oli õhk raske ja sumbunud. Hoolika perenaisena ta avas kohe akna. Kreemid, lõhna- õlid, puudrid — kõik vedelesid läbisegamini paisa- tuna.

— Kindel tunnus, et siin pole kuu olnud ühtegi korraldavat kätt, — tähendas Agnete poolkõvasti ja mõtles Sybille kirjale: — . . . nagu näha, Bernt hak- kab harjuma sinu äraolekuga. Sageli oli ta endale ette kujutada püüdnud, kuidas elab Bernt Hambur- gis oma nelja seina vahel. Kuid sellist olukorda ta siiski polnud kunagi kujutelnud. Talle ei meeldi- nud see, kui armastatud mees elab olukorras, kus iga asi rääkis korra ja hoolitseva käe puudusest.

Hetkeks tundis nagu end süüdlasena ja surus käed tuiklevatele meeleskohtadele.

Ent kui proua Lüdeking oli võtnud vanni, karastanud oma sõidust roidunud keha külma veega ja tuulutanud ruume, muutus ta meelesolu paremaks. Ootas vaid mehe kojutulemist, tundes mõnu juba mõttest, et võib üle pikkade nädalate jälle viibida koos armastatud elukaaslasega.

Siis vaatles ta end peegli ees. Agnete Lüdeking oli kolmkümmend aastat vana ja abiellus oma mehega kuus suvet tagasi.

Ja nii oli jäänud see siiani, nagu oli siis. Armastasid mõlemad teineteist, kuigi abiellumine õieti noorte, spordihuviliste, inimeste vahel tuli ootamatult kiiresti. Isa oli väga soovinud tema naitumist. Abielu oli olnud lastetu ja seega jäi Agnetel üle hoolet kanda ainult enese ja mehe eest.

Lühikesed lokid ümbritsesid ta kaela nagu kuld-
sed väädid ja küünisid õlgadeni. Tumepruunid kul-
mud võlvusid kõrgelt üle siniste silmade.

— Sinu silmis on midagi suurest taevast, Agne-
tekene, oli tookord, kui nad elasid mesinädalaid, —
täheandanud Bernt. — Ja ninakene on sul nii armas,
roosa ja pisikene . . .

Kuigi aastad olid kustutanud sellised noorusru-
malused, polnud nad ometi suutnud sumbutada soo-
just mõlema vahel. Nüüdki sageli Bernt lobises
samuti tema ilust, nagu kuus aastat tagasi. — Näen
ma siis tõesti veel nii noor välja? — Sellisel juhul
pidi Agnete küsima endalt,

Iseteadlikkusega heitis ta pää kuklasse ja sõnas endale: — Ilusaks tahan ma end teha sulle, Bernt, kui saabud tagasi. — Siis asus energiliselt oma garderoobi läbivaatamisele. Asjalikult askeldas ta avatud riidekappide ees; otsis siidi- ja pitsihunnikutest sobivamat. Siin — see kindlasti oli Berntile uudiseks: pastellsinine hiinasiid punutud hõbenööriga. Õnnelikult naeratades laotas ta leitud kostüümi käsivarrele.

— Veel olen ilus, Bernt, — sosistas ta peegli ees seistes ja end vaadeldes. Kuuldus ukse avamine. Kiired sammud tulid majja — tasa libises Agnete toast välja koridori. Siin oli juba tihe ämarus, süüdatud olid vaid üksikud tuled. Koridori lõpul oli suurem valgustatud laik: Bernt oli läinud oma töötuppa ja ukse jätnud hooletult pärani. Juba tähtis Agnete jooksta sinna, kui järgnev vahejuhtum hoidis teda tagasi.

Avati külguks.

Bergliot Varren. Aeglaselt astus ta ruumi keskele. Mängles kerge looriga ja nõrk valgus peegeldus ta juukstest. Lahtine, õlgadele heidetud mantel jättis vabaks teise lumivalge öla.

Agnete oli, nagu näeks ta lummutist. Ettevaatlikult tõmbus ta seina äärde, kus varjud olid tihedamad, kuid ei lasknud sääljuures silmist võörast. See seisis nüüd vaikselt ja nähtavasti uuris ümbrust.

— Juhus viimaks ometi teid näha, kuidas elate, Bernt, — tähendas Bergliot, kui Lüdeking oli tulnud toast, käes raamatud, mis norratar oli endale valinud raamatukogust.

— See oli tõesti ime. Teie andsite järele minu palvele ja loobusite seltskonnast, et tulla minu juurde.

Midagi valusat torkas Agnete südamesse. Kui võis tulla ta mees mõttele, paluda seda rohelist daami visiidile enda juurde, päälegi, kui oli kodus üksinda?

Bernt asetab raamatud lauale.

— See oli ainult tuju.

Ja Bergliot naeris. Naeris jälle oma ahvatlevat naeru.

Lüdeking kiskus äkki daami enda vastu. Hetke vaatasid talle otsa silmad kõrgete kulmude alt, külmalt, aga väljakutsuvalt.

Agnete astus tagasi. Mis ta silmi ees lavastati, oli liiga suur üllatus. Ta väikesele, ovaalsele lapsenäole ilmus valujoon, mis aga kiiresti muutus karmiks, tardunud pettumuseks.

Tugevamini surus Bernt võõrast daami enda vastu. Nüüd tahtis ta...

— Mul on kahju — meie sõpruse nimel, — tähendas viimsel hetkel daam ja vabastas end mehest energiliselt ja kiiresti.

Veel tahtis mees haarata naise järele, kuid see libises hääletult temast kaugemale.

— Ma võin oodata... kuni sa ise tuled, — sosistas Bernt vihaselt.

Vastuseks oli hele ja jäine naer.

Vaene Agnete kuulis, kuis all langes kinni uks. All räägiti.

Hans Moltrecht! Kuidas tema tuli siis jälle Bernti juurde?

All sõitis auto minema. Bernt ja vööras daam olid väljunud — sõitsid nad koos Moltrechtiga? Ent õnnetul naisel polnud aega probleemideks. Pikka-mööda siirdus ta soontesse veri tagasi. Nii olid lood . . . Agnete Lüdekingil oli tunne, nagu oleks keegi teda peksnud, tugevasti ja armutult peksnud.

Mõne minuti pärast ta lahkus majast. Sybille juurde — see teadis enam ja võis aidata.

— — — — —

Läbi hilise öö kostis äge helistamine. Dr. Der-rer, kes töötas veel oma kõnetoas, avas isiklikult ukse. Astus sõnalausumatult sammu tagasi, kui nägi oma sõpra Norvingeri autost tõstvat näiliselt minestanud inimest.

Varsti lamas Agnete madalal operatsioonilaual, nagu verine ja juuksed segamini poriga.

— Inimene, Morving . . .

Hüüetav, kohtunik, oli haige läbivaatamise ajal seisnud liikumatult akna all. Nüüd rääkis ta lühidalt sellest, mis juhtunud.

Naine oli tulnud Chaussee raudteejaamast ning tuikunud tänaval nagu joobnu. Enne kui ta oli jõudnud autoni, suruti ta autobuse ja trammivaguni vahele.

— Asi näib olevat paha. Juba väliseltki. Mis aga sees on juhtunud, seda peab meile näitama röntgeniplaat, — seletas arst kindlalt.

— Kui meie ainult teaksime, kes ta on, siis oleks vahest kergem . . .

— Vandsbekist mitte, siinseid perekondi tunnen ma kõiki.

Mõlemad mehed vaatasid korruga mitte just lihtsat teravsiniist kleiti. See oli lõhki rebitud ja pori ja verega määrdinud.

— Mis sa arvad, Derrer?

Arst vaikis. Võttis siis telefonitoru ja palus end ühendada ravilaga, kus oli pääarstiks.

— Saatke haigeteauto minu korteri ette. Kuuendamas majas valmistage üks nurgatuba üksikule naishaigele. Dr. Vinter ja ülemõde võtku haige oma hoolde. Lõpp.

Morvinger võttis oma kübara.

— Helistan sulle homme, võib olla, tead siis juba midagi lähemalt. Ära unusta mind, kui saan sind kuidagi aidata . . .

Jube kisa lõikas ta lause katki. Agnete Lüdeking vaatas püüenud silmil eksinult toas ringi ja tõstis siis mõlemad käed kaela ümber, otsekui tahaks säält rebida midagi, mis takistas hingamist. Ta iga hingetõmme oli lühike, piinarikas rögin. Derrer kummardus kiiresti haige üle ja püüdis teda rahustada, silitades kahvatuid käsi. Morvinger libises ta sakesi välja.

Kui ta istus autosse, kuulis läheneva haigeteauto signaali. Miski seletamatu hirm läbistas mehe, ta surus piduri alla ja andis masinale täiskäigu. Lubamatu tempoga vuhises ta kiruvast korralvurist mööda.

Landwehr . . . Mühlendamm . . . Schadendorf.

Siin peatus ta, kirikualleel astus autost välja. „Baccaccio“ uksehoidja tuli talle vastu ja tähendas: — Härrad ootavad juba, doktor. Siis avas ta käsimata ukse riietusruumi.

Morvinger astus sisse ja tahtis end juba vabastada mantlist, kui pilk tabas salka, kes seisis ta kõrval. Mõned härrastest olid jutustanud lõbusaid anekdoote ja nüüd hõljus läbi ruumi tugev naer. Kuid sellest lõikas teravalt läbi hele, jääkülm lõkerdamine.

Kohtunik pöördus kiiresti heleda naisenaeru suunas. Siis kahvatus ta kuni huulteni. Ka daam pöördus ja vaatas talle risti otsa. Hetkeks lõigati ta naer läbi, kitsas suu tõmbles, kõrged kulmud värisid. Siis haaras ta aga tugevamini Bernt Lüdekingi käe alt ning jalutas saadetuna mehest Morvingeri eest mööda. See võttis aegamööda mantli tagasi, palus uksehoidjat öelda paar sõna vabanduseks oma sõpradele ja läks tagasi auto juurde. Hetke seisis ta sääl vaikides, mõteldes. Kohtamine Bergliotiga siin nii äkki — see oli teda erutanud, isegi ehmatanud.

— Või teeksin targemini, kui lähaksin ometi sisse? kõhkles veel momendi. Siis heitis käega ja sõitis koju.

Kolm päeva piinavat rahutust oli Lüdekingi seljataga. Enam kui sada korda oli ta lasknud Schäferit jutustada sellest, mida see teadis. Armuline proua oli saabunud autoga natuke enne kella ühek-

sat, oli teadnud, et köögitüdruk oli mõisas ning majas valitses majapidamise suhtes lohakus. Ta olevat läinud majja. Kunas proua uuesti lahkus, seda ta ei teadnud. Ei — midagi erilist polnud ta kõnelenud.

Sybille samuti oli ülimal määral üllatatud ja ehmunud ühtlasi; ta tundis enda pääl lasuvat teataval määral mingit süüdi. Oleks ta ainult teadnud, millal Agnete saabus! Ent nüüd . . . kui mitte . . . — ta ei tahtnud enam mõtelda edasi.

Pärast lõunat tuli Berntile kutse Sybillelt. Kella kuueks tulla tema juurde. Edasi ei vastanud naiseõde midagi, kui Bernt korduvalt küsis, Sybille helistas ühenduse ära.

Siis istusid nad kirjutuslaual seisvast mattlambist nõrgalt valgustatud toas. Neiu vaikis ikka veel. Ainult järelejätmatu, närvlik suitsetamine, võõras, valuline joon suu ning nina ümber kõnelesid, et oli midagi juhtunud. Mees kummardus ettepoole.

— Mingit põiklemist, Sybille. Ole otsekohene. Võidame sellega aega ja nii on parem närvidele.

Väikese, nagu pronksist valatud sõrmega nokitsemisega Sybille veidi aega sigaretikarbi kallal ja tähendas siis:

— Minu õega juhtus õnnetus ja ta lamab praegu Vandsbeki ravilas. Ta on tahtnud tulla minu juurde, kuid olles võõras ümbruskonnaga, väljus ta rongist Barbecki asemel Vandsbekis. Ja säääl ongi juhtunud õnnetus.

— Eeslinnarongiga — Vandsbeki, Sybille? Miks ei kasutanud ta siis autot? Jumala pärast, Billa,

mida tahtis ta nii ootamatult ja hilja minu suvilas? . . . Ta tõusis püsti. — Parem on, kui sõidan kohe tema juurde. Kuidas võis kõik kolm päeva olla nii vaikne — arstid oleks pidanud kohe mind asjast informeerima.

— Palun, istu, Bernt, ja lase ma jutustan edasi. Sinna sõita — see oleks mõttetus. Agnete on väga haige — ülemarst rääkis sisemistest haavadest. Sinu saabumine sinna poleks sugugi häa.

— Miks informeeris ta ainult sind siis, Billa, mina olen ju ometi tema mees? — Bernti hääles oli hirm. Ta haaras üle laua neiu käe.

— Ka minule pole see kerge, Bernt. Võib olla, olen minagi selles süüdi . . .

Lüdeking vaatas põnevalt neiu huultele, kuid ei lausunud sõnagi.

— Palusin Agnetet sinu pärast sõita koju, lõpetas Sybille.

Bernt ei liigutanud end. — Ja . . . ? küsis ta ainult.

Nüüd rääkis Sybille edasi raskesti hingates:

— Agnete ei taha enam kunagi sinu juurde tagasi, Bernt. Ta arvab, et nii on kõige parem ja palub sinult — lahutust kõige kiiremas korras kõigi formaalsuste kohaselt.

Lüdeking oli oma keha aegamööda tõstnud istmelt. Ta sõrmed puurisid toolileeni polstrisse. Uskumatude, tarretunud silmadega vaatas ta neiu otsa.

— Agnete . . . ei taha . . . enam tagasi ja . . .

nõuab . . . lahutust? Oled sa — hull, Billa? Ta kõnlees aegamööda ja rõhutades.

Sybille Vesterkampi silmad jäid rahulikuks. Seda kõike oli ta oodanud.

— Armastad sa Bergliot Varrenit?

Berntile valati kaela nagu külma vett. Norratori nimi sundis teda kahvatuma.

— On see põhjuseks, Sybille? küsis ta tasakesi. — Tarvitad liiga karme väljendusi.

— Karmid väljendused või mittekarmid — see ei puutu praegu asjasse. Tahan vaid vastust. Praegu pole mingit põhjust tarvitada keerdteid ja laveerida targutustega. Tahan selget olukorda ja seda minu õde tahab samuti.

Lüdeking tahtis midagi seletada, öelda, kuid ta huuled ei annud sõnu. Viimaks tähendas ta poolsosinal:

— Sybille, rääkida armastusest inimesega, nagu seda oled sina, — see on absurd.

Bernt nägi, kuid neiu naeratas. Siis lisas ta juurde:

— Bergliot Varren ei saa kunagi selleks, kes mulle oli Agnete. Ja sinu õde armastab mind, Sybille — ilma minuta on ta abitu nagu laps. Ja mina tahan olla tema — mida vajab ta siis veel?

Sybille imestas. Kas kõik mehed on sellised, mõtles ta endamisi.

— Ma ei kõnele teie tunnetest, vaid Bergliot Varrenist.

— Tunned sa siis teda, Sybille? Ja mida tead sa õieti meist?

— Ma pole veel unustanud tema viuldamist 17. mail. Ning siis — tema ja sina — teie olite ju ometi üksildasel Selingeni saarel. Räägitakse . . .

— Räägitakse . . . ja sellest teed sa oletusi?

— Agnete on minu õde, jatkas Sybille külmalt. — Ära unusta seda. Kui ma nüüd katsuksin lepitada — Agnete soovi vastu — liiga raske oleks mul tulevikus päält vaadata teie mõranenud abielu. Seepärast olen halastamatult avameelne. Sybille hääl muutus tugevaks, noomivaks, kui ta lisis juurde: — Sa oleksid pidanud vähemalt hoidma puhta oma maja, Bernt. Ent sa tood naise, kes hädaohtlik su abielule, koju, suudled teda nelja seina vahel ja . . .

— Ma ei suudelnud teda, katkestas Bernt. — Bergliot Varren ei luba end kunagi suudelda — Sybille, sellega arvesta!

Neiu heitis ükskõikselt käega:

— Asjatu oleks tülitseda, kas asi on must või valge. Too oleks lihtsalt üleearune. Sul jääb üle jääkida vaid Agnete lahutamise asjus kohtunikuga.

— Kuradile võite sõita, karjus Bernt vihaselt. — Mul ei tule mõttesegi end lahutada Agnetest. Homme räägin arstiga ja hoolitsen selle eest, et haige tuuakse üle Hamburgi.

Sybille oli tõusnud istmelt. Ta oli rahulik ja pääd kuklasse heites sõnas ta asjalikult ning jahe-
dalt:

— Dr. Morvinger ütleb sulle . . .

— Sybille, kas su soontes pole siis enam tilkagi elavat verd?! Lüdeking puudutas aralt neiu õla. —

On siis täna sinu ses kõik kurjad vaimud? Sageli oled rääkinud, et oled oma isa tütar. Ent su isa oli hädus ise ja toimis alati ettevaatlikult. Ta laskis end sinu emast lahutada nii, et kumbki pool ei kannatanud selle all. Sina tahad aga siin rebida kõik vägivallaga puruks. Ei, Sybille, selliste asjadega ei opereerita nii, nagu äripartiidega.

Sybille seisis hetke mõteldes. Mees ta ees rääkis nüüd soojalt, poolpaludes. Kunagi polnud ta Bernti näinud sellisena.

— Ütle, palun, Agnetele, et ma teda armastan, Billa. Et midagi pole juhtunud meie vahel. Tahad sa seda teha, Billa?

— Aga . . .

— Jäta aga. Bergliot Varreni peab Agnete unustama. Kes ta mulle oli, seda ei saa ma praegu öelda. Ei saa öelda sellepärast, et ma isegi ei tea, kes ta mulle õieti on.

— Hää küll, kõnelen talle sellest. Võib olla, läheb mul korda asja sellest seisukohast valgustada, sõnas Sybille vaikselt.

Kui Bernt läks, laskus Sybille tagasi istmele ja mõtles kaua. Vaatles oma surnud isa pilti. Ja Sybille Vesterkamp, kelle noor elu oli tugev, võitlev töö ja eneseteadlik üksildus, peitis äkki näo kättesse, toetus jahedale kirjutuslauaplaadile ning nuttis. Nuttis ilma, et oleks teadnud, miks.

Järgmisel hommikul seisis Lüdeking, kellele raha, eneseteadvus ja seltskondlik seisukoht avasid kõik

uksed, paludes ravila koridoris. Siin ei tahetud talle avada.

— Ainult viis minutit. Ma ei ärrita oma naist millegagi.

— Väga kahju. Teie abikaasa ei soovi teie viisi põhjusel, mida ma ei tea. Ja härra ülemarst keelas kindlalt kõik visiidid, mida haige ise ei soovi. Keeld on kategooriline.

— Ent kohtunik dr. Morvinger võib seda, õde?

— Kui proua Lüdeking toodi ravilasse, siis juba järgmisel varahommikul käskis härra ülemarst kutsuda tema, et rahustada haiget. Dr. Morvinger tõi kaasa ka haige õe ja mõlemad vestlesid kuni poole ööni, sõnas õde asjalikult.

Lüdekingi pilk rändas abi otsides läbi valge, ülipuhta käigu. Igal pool olid vaid suletud uksed ning nende taga mure, valu ja piin. Ja kuskil sääl oli ka Agnete, tema magus Agnete ja samuti valu ning piinaga. Käigu lõpust kuuldus pikk, terav kisa.

Bernti jalad löid värisema.

— Siin muutuvad isegi terved haigeks. Siin võib . . .

Õde Marta naeratas.

— Seda kõike ei märka teie naine, sest ta ise on ka haige. Räägin veel härra dr. Derreriga ja teatan siis kõigest teile — see on kõik, mis võin teha teie kasuks.

Sõbralikult avas ta siis suure klaasukse, mis viis aeda. Bernt Lüdeking ootas.

Assistendi otsus oli sama, mis ülemarstilgi: üleviimine praegu Hamburgi ei võinud tulla kõne allagi.

Jaa — aega võib minna kaunis kaua, sest sise-
mised haavad on tõsised ja valurohked.

Kunas saaksin dr. Derreriiga isiklikult rääkida, —
küsis Lüdeking õelt.

— Kahe tunni pärast, kui lõpeb visiit.

— Tahan siiski oma naist näha ja temaga rää-
kida, — tähendas ta uuesti.

— Palun, korraldused . . .

Bernt Lüdekingil tõusis veri pähe. Kummardus
kergelt ja lahkus. Sügavates sõõmudes hingas ta
aias jasmiinide ning rooside aroome, otsekui tahaks
ta kopsudest võimalikult kiiresti välja ajada ravila
karboli- ja eetrilõhnalise õhu. Personalimaja juures
kohtas ta askeldavaid inimesi. Need olid õed, hal-
vasti istuvates põetusmantlites. Inimesed, kes võit-
levad ennastsalgavalt alatasa lootusega surma vastu,
mõtles Bernt. See maailm oli talle uus ja pani
mõtleva. Õed askeldasid suures valges majas, käi-
sid ustest sisse ja välja — ustest, mille taga või-
deldi elu ning surma pääle. Operatsioonimaja ette
sõitis väike vanker. Lüdekingil õnnestus pilku heita
inimesele, kes tõsteti sellest sõidukist: talle vaatas
vastu noore neiu nägu — valge nagu lumi. Pisike
suukene oli poolavatud ja pomises kuulmatuid sõnu.
Suured kulmud olid langenud raskelt üle silmade
ning heitsid tumedaid varje näole. Sõnalausuma-
tult tõstis põetaja haige, see oli ta igapäine ja tava-
line töö. Lüdeking vaatas talle kaua järele. Ta
näolt kadus karm joon hetkeks. Kuigi oli olnud
suures sõjas ja näinud lugematuid kanderaame ja
veriseid haavatuid. Ent siin oli abitu neiu, oli rahu

ja rooside lõhn. Sünnitusmajast möödudes ta süda jällegi tõmbus kokku: siin olid naised, ainult naised. Kõigil neil olid mehed kodus. Kuipalju armastust ja lootust oli siin nende müüride vahel! Ja jälle mõtles ta oma naisele ja selle haigusele — ühesõnaga kõigele, mis oli ühenduses Agnetega. Nägi teda helgena, rõõmsana, muretuna. Iialgi polnud ta kannud tumedaid rõivaid — isegi siis mitte, kui suri ta isa.

Lõpuks sisenes kassaruumi ja palus arvet.

Kõik oli juba ette makstud neljaks nädalaks. Kelle poolt? Preili Vesterkampilt.

Siis nii kaugel olid juba asjad: isegi raha ei tohtinud ta enam maksta oma naise eest. Tal oli hetkeliselt mulje, nagu töötaks Sybille sihilikult talle vastu. Mehel oli vaeva oma mõtete korraldamisega. Ja kui ta sai hakkama mõtetega, ei suutnud ta autosse istudes valida ühtegi suuna. Instinktiivselt peatus ta kuskil sõiduki ja seisatus — Bergliot Varreni elamu ees. Ainult et rääkida mõne inimesega. Neiu seisis rõdul ja hõikas.

Soe elutahe läbistas korraga kõiki ta sooni. Ta lõug tõusis ja suu ümber mängles jälle energiline tahe. Kergelt ja painduvalt hüppas ta autost ja sisenes majja. Kui Bergliot Varren seda nägi, naeratas ta ning ruttas isiklikult ust avama.

*

Rathausmarkti maa-alune raudteejaam sülitas inimesi välja. Suurem osa nendest tõstsid lihtsalt kraed üles, mõned daamid avasid vihmavarjud ja

libisesid siis märjale asfaldile. Sadas juba terve päeva. Hamburgi rahvas on sellega harjunud ja võtab sadu nagu kodulinna paratamatust.

Trude Henningil hakkas külm. Ta seisis juba enne kella kuut ja ootas Verner Irmscheri. Pikka-mööda, käed vihmamantli taskutes, jalutas ta raud-teejaama astmeid üles-alla.

Heleda mütsikese alt ulatusid välja kerged blondid lokikesed ja need tilkusid vihmast. Raekoja tornis kell lõi pool seitse.

Neiu oli siin oma armsamaga rääkinud juba paar nädalat iga päev mõne minuti. Irmscheril oli viimasel ajal kiire, ta oli silmnähtavalt närvlik ja hajameelne. Kord oli mees tema pää Peetri kiriku varjuderikkal aleel võtnud oma käte vahele ning kaua vaadanud ta silmi. Kuid Verner'i hambad olid kokku surutud ja ta näolihaksed liikusid närvlikult.

Väga vaikselt ja isegi võõralt oli siis ta suust eksinud küsimus:

— Armastad sa mind, Verner?

Vastust ei tulnud. Selleasemel otsisid mehe käed ainult tema käsi. Ning tollest hetkest pääle ei saanud Trude lahti seletamatust hirmust.

— Tere õhtut, Trude, andesta, sest . . .

Trude hingas kergendatult. Kadunud olid korraga kõik kibedad mõtted, kadunud etteheited ning kartus. Kõndis naeratades mehe kõrval.

Siis jäi aga Verner äkki seisma. Ta näojooned olid eriliselt karmid ja kinnised, kulmud rippusid raskelt silmade kohal.

— Ma ei saa täna õhtul, Trude. Olen kinni. Mul on sellest nii kahju . . .

Trude vaikis. Väikesed käed tõmbusid rusikateks. Kuid mees rääkis edasi ja Trude surus küüned lihasse, et varjata valu, mis vägevalt lainetas ta hinge.

— Ja homme ei saa ma ka. Ma ei saa üldse kunagi enam. Mina . . .

Kõne katkes. Mees vaatas Trude Henningit, kes oli jäänud seisma.

— Miks — sa ei saa?

Ta nähtavasti tahtis oodata, kuni Verner kõik oli rääkinud südameelt.

See tegi lootusetu käeheitte.

— Miks . . . Trude, sääl on keegi teine inimene, keda ma ei saa . . .

— Teine naine. Mis ajast siis?

Trude Henning küsis seda nii lihtsalt, nagu oleks ta pärinud, miks ei sõida enam autobus vasakult tänavanurgalt, vaid paremalt. See rahulikkus oli ta kuldne omadus äärmiselt rasketel hetketel ja situatsioonidel. Ta vastas ja küsis alati siis loogiliselt ja mõte töötas rahulikult, kaineid otsusi tehes. See ülalpidu üllatas ka Vernerit. Ta hingas raskesti. Trude Henning oli vahva naine, pidi ta tahtmatult tunnistama. Siis tuli vastus kiiresti.

— Tunnen teda juba neli nädalat ja sinust ei tea ta veel midagi. Ent nüüd ma tahaksin meeleldi temaga kõnelda, Trude.

Neiu seisatas jälle. Hetke seisid mõlemad voolavas viimas. See oli kahe inimese viimane seis-

mine teineteise vastu, kahe inimese seismine, kes sellesse hetkesse matsid kõik, mis olnud nende vahel. Ja ometi ühendasid neid sääl kaks murdmatut sidet: armastuse- ja süüköidikud.

Siis sirutas Verner Irmischer käe.

— Ela hästi . . . ning kõike hääd ja armast sulle . . .

Trude Henning ei näinud midagi ega kuulnud midagi. Käed taskus, pää norus — nii seisis ta edasi vihmas. Mees kohendas mütsi, veel kord sirutas käe tema poole ja kadus siis võõraste inimeste sekka nagu ta isegi oli nüüd võõras inimene.

Siis nägi Trude jälle. Nägi, kuidas läks see võõras inimene. Tõstis silmad ja vaatas nagu nõdrameelne hulka aega suurt silti: Vürtembergi metallkaupade vabrik.

See ärisilt jäi talle mällu, tõrjus hetkeks kõrvale kõik teised mõtted ning kujutlused. Kõndis pikki tänavat ja järelejätmatult kordas seda nime: Vürtembergi metallkaupade vabrik. Et ta tunni aja pärast hulkus sadamatammil, siis peatus Hirsch ja Ko. suure vaateakna all, seda ta ise ei teadnud. Ei saanud aru ka sellest, miks keegi sikutas teda käsivarrest, miks liiklemist juhtiv politseinik karjus nii kurjasti ning miks autobuss sõitis nii lähedalt tast mööda. Alles siis märkas ta, et keegi tööline hoidis teda tugevasti varukast.

— Vürtembergi metallkaupade vabrik, — pomises ta hajameelselt.

— Tammi pidi edasi, siis ümber nurga, preiti.

Siis ikka vasakule hoida ning küll te siis juba leiateg, kus on see Vürtembergi oma.

Tüdruk astus paar sammu näidatud suunas, jäi siis seisma ning alles nüüd tuli ta tagasi teadmise juurde. Pikkamööda, väga pikkamööda hakkasid endid korraldama ta mõtted.

— Mis oli minuga? — küsis ta endalt. Süda töötas korralikult ja reeglipäraselt. Ning suur rahuldustunne valdas äkki teda. Tundus, nagu oleks ta leidnud suure pääsetee hingele ja südamele. Kõik oli korraga nii kerge, muretu. Ent ta mõistus ei teadnud sellest kõigest midagi.

Nii jalutas ta pikkamisi ja rahulikult Alsterpaviljongist mööda, läks Jungferni aleele, kus inimesi alati oli vähe. Siin istus pingile.

Trude Henning oli aus inimene. — Neetult aus, oli Irmscher kord öelnud. Seepärast ta nüüdki ei saanud hakata süüdi otsima teiste juurest, vaid endast. Ikka ja ikka jälle ta mõttekäigud pöördusid tagasi minevikku. Armastus oli alanud ja armastus oli surnud. Ja kus oli siin süü? Kui öeldakse, et armastus avaldub ainult ohvrimeelsuse läbi — kas saab siis siin üldse süüdi olla? Ja seepärast mõistis ta end õigeks. Miks pidi ta otsima armastust? Sellepärast, et oli üksi ja üksildus on naisel kanda liiga raske. Niihästi hingeliselt kui ka kehaliselt.

Tol ajal, kui ta oli veel üksinda, oli ta inimesesse suhtunud õige häätahtlikult. Alati oli ta täitnud nende armastusepeekri ääreni.

Siis märkas teda kord Lüdeking ühel konverent-

sil, kus ta protokollis. Kas ta ei sooviks tulla Hamburgi? Jaa — ainult Berliinist eemale.

Nii mõnigi lihtne, tühine flirt oli siin, kuni tuli Irmscher. See ei leidnud eriliselt tugevat vastupanu, sest üksildus oli teinud ta nõrgaks. Mees võttis ta keha üliinimese enesestmõistetavusega: tarve nõudis. Aga et ta sääljuures aheldas naise hinge tugevasti enese külge, sellega ta ei arvestanudki. See oli suur võitlus, võitlus iseenesega, mis kõgu aja ümbritses Trude isikut. Ja vaene neiu hakkas uskuma armastuse kestvusesse.

— Ja nüüd, — sosistas ta, — nüüd on võitlus lõpul ning ma olen jälle üksinda. Ta läks võiduga, kuigi see oli odav võit. Ent minu kaotus — on see suur või samuti odav? Kuid see küsimus oli üleaarne — tarbetu praegusel hetkel. Mees läks, sest nii on juba tugevama soo õigus.

Trude Henning tundis äkki külma, mis pikka-mööda ronis laiali üle keha ning hakkas pigistama isegi rinnast. Ta oli läbimärg, hambad lõgisesid.

Väsinult tõusis ta üles.

— Kodu. Ja vahepeäl ennast soojaks jooksta. Ent mõtted viisid ikka tagasi ta noore elu juurde.

Kõik jääb alati nii, Trude Henning. Sa kuulud inimestele, kes iialgi ei tea ega tunne seda, mida tähendab südamevalu. Kes endaga on alati rahul. Sa jääd alati üksildaseks: jäid, oled ning jääd ka tulevikus. Sinu elu on ainult armastus või ta pole üldse elu. Armastus? Mis oli siis nüüd armastus, oli ta igavene igatsus või jälle põgenemine üksilduse

eest? Sybille Vesterkamp oli talle tihti rääkinud üksildusest. Mind tõstab ta alati enesest välja, annab mulle suure vaimlise jõu. Kaugel Norramaal seisin ma kord üksinda suuskadel Jotunheimenis — ümberringi lumivalge, vaikiv üksildus, eemalt paistsid lumiste mägede harjad, pilved liikusid nagu rebitud loorid, tuul vilistas ja undas mu ümber — ja ma ise tundsin end tolles üksilduses kivina, peotäie loodusena, siiski tervikuna ja suure rahuloluga südames. Kõik kaljud kõnelesid üksildusest ja ma oleksin karjuda tahtnud õnnest, üksilduse õnnest.

Nii oli rääkinud Sybille Vesterkamp.

— Aga mina . . . mina . . . Trude surus küüned jällegi peopesasse, — mina ihkan ainult kak-sildust ja kujutlen, et selles peitub ainult mu vaese elu sisu . . .

Ja veel kaua hulkus neiu sihitult mööda tänavaid. Viimaks, tundes oma väsimust, sõnas:

— Olen väsinud . . . tahan magada.

Too lause tuli nagu alateadvusest.

Peaaegu kell kümme koputati veidi närvlikult Sybille uksele. Oli ju väga hästi teada, et neiu töötas kaua. Ning kui siis oli veel inimesi, kes vajasid ta nõu ja abi, selleks jäid vaid ööd.

— Segan ma teid, preili Vesterkamp? — küsis Trude Henning vaikselt.

— Teie mitte, tulge aga. Ma täna pole nii-kuinii asja juures ja väikene jutuajamine võib ainult kasuks olla.

Ta aetas sigareti lauale ning läks ettesirutatud kätega tulijale vastu. Kui ta nägi viimase kahvatut nägu ja väsinud silmi, kustutas heleda tule, jättes kirjutuslauale ainult väikese rohelise varjuga lauambi. Siis istusid mõlemad rohelisega polsterdatud istmetele. Alul ei sobinud jutt.

— Need on ehtsad, — sõnas Sybille külalise poole ulatudes hõbedast sigaretikastikest. Trude võttis aralt, ta käsi värises kergelt.

Noor Vesterkamp teadis, et neiu ta ees on mingis hädas. Ja et see häda oli ebatavaline, seda järeldas ta visiidi hilisest ajast. Trude Henning oli alati vahva naine ning ta ei tulnud naljapärast värisevate kätega hilja külla. Ent täna näis tal olevat raske midagi üksi kanda.

— Teil on siin nii ilus ja vaikne, — algas viimaks Trude. Ta silmad eksisid rahutult toas ühelt esemelt teisele ja jäid siis peatuma tumepunasel tapeedil. Sybille Vesterkampi tuba polnud sisse seatud kerges stiilis — siin oli enam tumedat värvi, rasket mööblit, kui see tavaliselt noore neiu toas. Nii oli raske, punane vaip põrandal, oli tume mööbel ning raskete kuldraamidega maastikumaalid seintel.

Ainult magamistuba, mida Trude Henning nägi alles esimest korda — eesriie oli parajasti ükselt kõrvale lükatud — tundus naiselikuna. Heledast kasepuust lai voodi, kallis pitsivaip, kirjud, helendavad siidipadjad ning voodieesriided heledavärvilisest liinakrepiist — see kõik oli Trudele uudiseks.

Sybille, kes jälgis külalise pilku, tõusis ja tõm-

bas eesriide tagasi. Ta ilusate kulmude vahele ilmus peen, kalk kortsi.

— Kes see on?

Trude näitas pildile, mis rippus kahe akna vahel kirjutuslaua kohal elusuuruses. Rohkekortsulisest, vanast näost vaatasid paar tarka, siniseid silmi tüdrukute pääle. Sybille nihutas lambi nii, et hele valgusejuga langes pildile.

— Minu isa, tähendas ta tasa. — Nüüd on ta juba viis aastat surnud — juba viis aastat olen ma ilma inimeseta, kes oli mulle maailmas kõige armsam. Ja elab aga edasi igas pisemas asjas siin toas ning sellepärast pole ma ka toa sisseseadest karvaväärtki muutnud.

— Ja teie — ema?

Sybille vaikis.

— Pole teil emast ainukestki pilti?

— Ei.

Lühike sõna kõlas toas peaaegu vaenuliselt.

— On ta ka — surnud?

Trude ootas vastust, kuid teine mängles närvlikult sõrmedega.

Julius Vesterkampi tütar tõusis istmelt. Selles liigutuses oli midagi, mis ei harmoneerinud külma põhjasaksa verega. Ja siis pilk — see oli üllatus Trude Henningile.

— Minu isa naine lahkus meilt juba ammu. Ta läks tagasi lõunasse. Põhjuseks — vägev koduigatus, igatsus päikese ja soojavereliste inimeste järele. Põhjamaa udu oli mürk talle ning siin elas ta alati nagu vangis. Ta sünnitas Agnete ja minu vastu

enda tahtmist. Ent siiski elab osa temast meis mõlemas . . . — jutustaja hääl kõlas lõikavalt ja heledalt nagu klaas — . . . Agnetes kergemeelsusena asjade ja isikute suhtes, minule jälle on ta annud peeglipildi endast: juuksed, nina, silmad . . .

Trude oli end pööranud. Ta naeratas vaatamata suurele piinale, mis teda oli õieti ajanud siia.

— Teie ema oli väga ilus, kui sarnanete temale. Võib olla, ka tema suu oli täis . . .

Sybille tõstis tõrjeks sõrmusteta, mattpruuni käe. Too oli liigutus, mis teisel võttis kõne suust. Kuna Sybille rahutult toas jalutas edasi-tagasi, rändasid Trude pilgud ja mõtted vana Vesterkampi pildi juurde. Siis ütles ta täis kibedust:

— Minu isa langes Lengemarcki juures, ema suri viis aastat hiljemini. Siis olin parajasti seitseteistkümmend aastat vana. Vähe raha, mis mul oli, langes ohvriks inflatsioonile ja tollest ajast olen tippmamsel. Töötan 250-margalise kuupalgaga ja elan organiseerituna suures naisametnikkude ühiselumajas. Töötan, kuna samal ajal paljud neiu loevad raamatuid ja ajakirju moodsa naise üle, kuna paljud naised istuvad parlamentides ja valitsustes . . .

Ikka kibedamalt, ikka valulisemalt langesid üksikud sõnad. Kahvatusse näkku ilmusid tumedad, palavikusarnased laigud. Ka tema oli tõusnud ja jalutas toas rahutult. Sybille oli nõjatunud toolileenile ja ootas, kuni teine oli end puistanud välja. Ta teadis, et tegi kõige paremini, kui oli selle kahvatu neiu sõnakuulelik päältkuulaja.

— Ja nii elame ja laseme minna oma noorusel,

oma parematel aastatel, olles sääljuures abitud päält-
vaatajad ühes oma tugevustega ja nõrkustega. Ah,
Sybille, kõik möödub suures pettumuses. Petavad
naised mehi ja ümberpöördult. Kuid omas südames
alati hindame nii mõndagi asja ilusaks ja väarikaks.
Ülistame sõprust ja armastust — ah, jumal, kui möö-
duvad aastad, hakkame nendesse uskuma nagu
mõnda religiooni. Ja siis põrkame vastu niinimetatud
avaliku arvamise kaljut, meid arvustatakse ja võib
olla, meie üle naerdaksegi. Sõprus sageli võib saada
komistuskiviks sõprusele. Ja, Sybille, võib olla, ma
ei tohiks olla teilegi sõber, sest olin ju sõber ühele
mehele — olin, nagu peab olema õige sõber: kuulu-
sin talle keha ja hingega, kuulusin täie ja terve
mõistuse juures.

— Pidage, Trude, tähendas Sybille vahele.

— Ei vastas Trude piinatud häälel. — Siin pole
tarvis pidada. Ma tahan kisendada, kisendada kuis
jõuan, kes olen praegu ja mida tunnen praegu. Ar-
mastus lahkus minust ajal, mil vajasin teda kõige
enam, mil rippusin ta küljes otse haiglase kirega.
Otsisin seda armastust noore naise tarvega — oo,
mu usk armastuse sisse oli fanaatiline ja ülijõuline.
Ma ei tahtnud mingit tseremoniid — ainult armastus
oli mul püha. Ning nüüd ometi lahkus ta minust,
suur religioon rööviti minult, ja valus, hirmus valus
on see, kui äkki leiad, et suurt armastust pole üldse
olemas, et on vaid miski teine, miski hoopis labasem
ja madalam.

Trude oli laskunud toolile, pannud pää kätele
ning nuttis, lõõtsutades piinatud rinnast kinnisurutud

hambuil pisaraid. Sybille Vesterkamp ei liigutanud end. See, mis lavastati ta ees — naise hinge tragöödia — see oli talle võõras ja uus. Või oli selles mingit analoogilist Agnete ja Bernti konfliktile? Kas polnud äsja tema õdegi rääkinud samu sõnu, ainult mitte nii ekstaasiliselt, enam vaiksemalt ja tagasihoidlikumalt. Ent millest tekkisid kõik sellised üliinimlikud kannatused, miks kannatati — see oli Sybille Vesterkampi isikule tundmatu maailm.

Hätahtlikult silitas ta Trude juukseid.

— Seda kõike ma ei mõista — iialgi pole ma selliste asjade üle järele mõelnud, tähendas ta.

Jõuetult lasi Trude Henning käed langeda rüppe. Valuline naeratus ilmus ta suu ümber.

— Teadsin juba seda, et teie mind ei mõista. Teie olete teistsugune — sääal on teil töö, raha, perekond — sääal teie seltskondlik seisukoht, teie erilaidilised huvid. Ja mis veel pääasi: pole olnud meest, kes teid oleks äratanud — pole meest, kellesse teie võiksite armuda.

Sybille tõusis järsult püsti. Üle ta näo lainetasid punased varjud. Veri tungis huulisse.

— Sellest ei taha ma kuulda, tähendas ta järsult. — Aga seda olen kuulnud, et õige armastus võib olla ainult üks kord — kõik muu on ainult enesepete, kujutelm. Kui inimene on vastutav enese ja enese tuleviku eest — ja seda oleme eranditult kõik — kui tema tunneteilm on aateline ja õilis, siis armub ta iseenesest. Kõik muu oleks aga vale.

Vana Vesterkampi tütar rääkis kainelt ja selgelt. Ta ei saanud arugi, kuidas ehitas ülepääsmatu müüri

— Jah, nii on kõige parem. Tookord sa alati manitsesid mind tagasi ja ütlesid, et Bernt armastab mind. Ent oled sa kunagi ise armastanud üht meest ja on siis see mees sind petnud? Seda sa ei ole, Billa. Mina olin talle ainult nagu mingi luksusese, mille üle ta tundis häädmeelt ja mille pääle näitas meeleldi. Ent naisel on tarvis midagi hoopis muud.

— Toimised vahest liiga äkki, Agnete. Sa ei kuulanud ju õieti järelegi, kuidas asi tegelikult oli. Agnete ajas enese sirgu.

— Et ta lahkus oma ärist, et ta reisis järele sellele naisele — olen ma siis ka selles süüdi?

— Jah, sa oled selles süüdi. Just oma paindumatusena ja kangekaelsusega ajasid sa teda tollele naisele lähenema, viisid Bernti niikaugemale, et ta pidi naist hakkama otsima mujalt. Olen kindel selles, et enne katastroofi polnud Bernt sind petnud. Lahutus toimus ainult seetõttu, et ta tahtis sulle järele anda. Selles kõiges oled süüdi sina.

— Miks alati juhid jutu sellele teemale?

— Sellepärast, et sa kunagi selles asjas kedagi kuulda ei taha, isegi Morvingerit mitte. Anna ometi mulle selles suhtes õigus, Agnete . . .

— Väga hää, Sybille, siis kuulata ka mind, sest ise oled sina sellistes asjades võhik . . . — Sybille tegi tõrjuva liigutuse, kuid ta õde jätkas: — Mina nägin, kuidas ta suhtus sellesse daami, nägin, et minu ja tema vahele oli ilmunud mingi kolmas kuju. Nägin ka, kuidas ta käitus selle kolmanda kujuga. Ning minul pole tarvis mingit loogilist arutlemist,

mingit kalkuleerimist ja olukorraga arvestamist. Võtan fakte nii nagu nad on ja neist faktidest piisab. Ei taha analüüsida, kuipalju on Bernt mind petnud või mitte, mulle aitab sellest, mida nägin. Pääsi, et ma ei suutnud kohaneda selle olukorraga ja ei suuda praegugi leppida, kuigi olen lahutatud Berntist.

Agnete oli tõusnud. Ka Sybille tahtis tõusta, kuid Agnete tõrjus ta tagasi kerge käeliigutusega ning kõneles edasi.

— Tean, mida sa nüüd tahad vastata. Nagu varem inigi, nii ka nüüd noomid mind mu sisemise uhkuse ja paindumatuse poolest ja kinnitad, et naine armastades peab sageli tooma suuri ohvreid. Jaa, Sybille, kuid sina ei oska aru saada sellest, mis on armastuse ohver ja mis on armastus ise. Inimene, kes armastusega opereerib nagu kirjutusmasinaga või arvutuslauaga, iialgi ei jõua selliste asjade äratundmisele, nagu seda on armastus.

Väsinult laskis Agnete end voodile. Sybille närvises ja süütas sigareti. Ta vaikis, kuna õde voodilt jätkas:

— Meie oleme kasvanud kahes erisuunas, kuigi oleme õed. Sina siirdusid teisele alale, mina aga abiellusin. Ja abielus naine võib palju paremini otsustada südameasjades, kui neiu, kes päälegi ei näe elus kaugemale, kui büroolauale, ärile, askeldamisele. Ma ei taha sind haavata ega süüdistada, tahan ainult sulle selgeks teha, miks ma ei saa teisiti. Parem on, kui ma jään siia ja avitan siin inimesi, kes vajavad palju enam abi, kui ma ise

praegu. Kui sageli pole ma soovinud, et Bernt . . .
ent kõigest saab ju üle . . .

Agnete Vesterkamp, endine proua Lüdeking, oli astunud akna juurde. Väljas levis öö. Õuest langesid suure elektrilambi kollakad kiired naise näole ja värvisid selle kahvatuks-kollaseks. Sybille uuris õe profiili kaua ja sõnas siis vaikselt:

— Agnete, sul valutab ju süda sellepärast, et puudub Bernt.

Akna all seisja laskus äkki põlvedele, pani pää aknalauale asetatud kätele ja nuttis. Nuttis oma noore elu suure valu pisaraid.

Sybille Vesterkamp läks ja surus õe tugevasti oma südamele. Surus nii nagu ema nutvat last.

Oslo fjordid olid kinni külmanud, neis valitses talvine tühjus ning üksildus. Pärastlõunal olid jääl libisenud tuhanded jääpurjekad, nüüd aga oli jää lage.

Sonja Henie, maailma parim iluuisutaja, oli kodulinna ja harjutas end hoolega lähenevaiks maailmavõistlusteks. Bergliot Varren oli üks tema andekamaid õpilasi. Kuigi mitte jääl nii painduv ja graatsiline nagu noor maailmameister, siiski ta salongiline, liht ja elegantsus ilmnisid selgesti ka jääl libisedes.

Norra Kuningliku Jahtklubi majakene uppus pimedusse. Ta asus kaldast eemal ainult kitsa rajaga ühendatud maa ning Bygdöga. Ent vana Akershusi

helgiheitjad valgustasid aegajalt maja. Norra lipp klaperdas uhkelt kõledas idatuules.

Üks mees tuli Oslost ja sammus otse üle jää klubimajani. Sää! seisatus ta ning vaatles tähelepanelikult hoonet. Restoraniruumid olid juba suletud, ainult ülevalt nurgatoast paistis valgus. Sõbrad olid siis nähtavasti omavahel ja jõid bjolterit. Võimalik, et nendelt saigi ta teada seda, mida soovis. Puutrepp nagises sammude all, aga seda ei märganud keegi. Sest sees kees lõbus virr-varr. Ilka ja jälle täitis Knut Svensson klaase.

— Lüli valjulthäädaja sisse, Gunnar, Pariisis algab praegu tants. Oo, Bergliot, mulle lubad sa esimese?

Vastaslauas tõstis Bernt Lüdeking klaasi.

— Sinu terviseks, sõber, aga esimese tantsu tantsin Bergliotiga siiski mina!

Ja juba oligi neiu ta käte vahel. Üle Bernti õlgade vaatasid norrataril külmad, rohekad jääd kiirgavad silmad Knut Svenssonile — lohutavalt, paluvalt. Ja Knut teadis, mida palusid need silmad. Varsti võis ta Bergliotiga olla üleval jääs ja lumes, kui algas õige suusaspordi hooaeg. Bergliot polnud kunagi kuskil kaua paigal ja sõpru vahetas ta alati. Ainult oma kodumaale ja oma spordikaaslaste juurde tuli ta alati jälle tagasi. Ja nüüd ütlesid ta silmad sama, mida esimesel korral olid öelnud ta huuled, kui Bernt Lüdeking talle järgnes ootamatult Oslosse: — Lase ta olla, Bernt Lüdeking on samuti minu sõber nagu sinagi.

Knut Svensson taipas kohe, et Bernt Lüdeking

kuulus isikute hulka, kes nii kergesti oma eesmärgist ei loobu. Ta nägi, kuidas sakslane piiras Berglioti. Kuid selle mehe võidusse uskus ta vaevalt.

— Tuleb talv, Bernt, — sõnas Bergliot tantsides. — Ma sõidan siis jällegi Bydini — sinna igavese jää väravatesse. Sa tead ju, kui armas on säääl üleval; oo, kuis ma igatsen jääd, selget, rohelist jääd. See igatsus tegi mu päris haigeks säääl Saksamaal... — Nii kõneles Bergliot, kuna ta samal ajal mõtles: — Võita aega, ainult võita aega.

John Morvinger oli sisenenud tasa. Keegi ei pannud teda tähelegi. Joodi, lauldi ja tantsiti ning lõpuks kadus veel kõik sigarisuitsu ämarusse.

Jah, siin olid nad kõik — omaaegsed sõbrad. Ja säääl mõlemad, keda ta otsis. Ta pani käe Sven Okerni õlale.

— God aften, Sven.

Kummalise, pisut piinlik imestusega vahtisid mõlemad teineteise otsa ega leidnud õigeid sõnu. Siis kaldus aga jutt jälleenägemise tavalisse rööpassse. Lüdeking ei vastanud Morvingeri sõbralikule päännoogutamisele sugugi nii, nagu see peaks olema kahe kaasmaalase ootamatu kohtlemise juures. Bernt haistis midagi Berglioti suhtes ja seepärast uue konkurendi juurdetekkides muutus ta meeleolu halvemaks, pilk külmemaks ja ta vastas Morvingerile ainult jaheda noogutamisega. Kiiresti asuti tagasi salkadesse ja vein viis tuju jälle õigesse rööpassse.

Lüdeking istus madalale pingile Berglioti kõrvale. Samas oli ka Knut Svensson, kes veini mõjul oli sattunud vaimustusse.

— Kas mäletad, Bergliot, meie võistlust aastate eest? Veel nüüd näen sind vaimus libisemas üle fjordi. Nagu väike, valge lind lendasid sa — kui tore see oli tookord!

— Oled ikka veel vana võlur, Knut. Ent seda mäletan minagi väga hästi — viieteistkümne minutiga üle fjordi suure kaljuni säääl väljas . . .

— Aga sa siiski tookord kaotasid — kahe minutiga. See pikk inglane pidi su käest saama musu, ent siiski ei saanud . . . Bergliot Varren ei suudle ju kunagi! . . .

Pikk rootslane naeris laialt ja südamlikult.

Bergliot oli pöördunud kõrvale ja vaatas Berntile otsa. Naise silmad sädelesid, ta põsed olid läinud punaseks. Midagi võõrast oli selles näos, mida Bernt varemini polnud näinud.

— Knut . . . Sven, sosistas Bergliot vaimustatult, — seda tahaksin ma veel nüüdki . . . Jooksta nagu meeletu üle sileda, läikiva jää . . . oo, Sven, soovin kohe . . . nüüd, siinsamas!

Bergliot hüppas püsti ja lükkas energiliselt juuksed otsaesiselt tagasi.

— Mida tahad sa teha, küsis Bernt.

Ent Bergliot ei vastanud. Kiiresti ajas ta selga oma spordimantli, nõõris jalga uisusaapad ja kinnitas rauad. Seltskond jälgis ta toimingut huviga.

— Viieteistkümne minutiga üle fjordi kaljuni. Ma ju tunnen fjordi — kuigi väljas on pime.

— Ent võiduhind, Bergliot? küsis Knut.

— Et jätaksite mind üksinda — senikaua, kuni teid hüüan.

— Käib see minu kohta? küsis Lüdeking haavunult. Ta nägu muutus korraga vanaks ja halliks. Kui ta silmad uuesti tõstis, seisis ta ees John Morvinger. Viha ja armukadedus ärkasid äkki temas . . . mida otsis see mees siit?

Svenson raputas teda uuesti kaineks.

— Meie läheme välja, teie jääge stopperiga siia üles terassile. Okern annab stardimärgi. Bergliot on oivalises vormis, seekord võidab ta kindlasti!

Bergliot oli kummaliselt ärev, üksteise järele tühjendas ta laualt kõik klaasid, mässis end salli ja ruttas trepist alla. Lüdeking astus Okerniga terassidele — siin puhus kõle tuul. Mehed tõmbasid mütsid sügavamale pähe ja ootasid.

— Neetud, kirus Lüdeking stopperit proovides.

— Fjord on pime nagu kott — kus on siis see kalju?

— Kui helgiheitja pöördub, näeme teda selgesti — asub meres otse fjordi suus.

Alt hüüti: — Olete valmis?

— Valmis, vastas Okern ja andis stardipaugu.

Nagu nool lendas Bergliot üle külmenud vee. Samal hetkel pöördus Akeršusist valgusejuga merele ja Bergliot liugles nagu valgel sirgteel.

— Viis minutit, teatas Okern vaikselt. Lüdeking vaikis. Keegi tuli treppi mööda üles. Kerge jää purunes terassidel ta sammude all klirisedes nagu õrn klaas. Morvinger tuli üles terassidele. Kõik kolm vaatlesid jäält väikese valge punktina paistvat uisutajat: üks spordijoovastuses, teine armukadeduses, kolmas . . . kolmas karjatas äkki;

— Bergliot! Bergliot!

Siis vajus Morvinger tagasi, vaarus korra ja tormas terassidelt alla.

— Armuline taevast, kisendas ta, — fjordil sõidab jäälõhkuja!

Lüdeking pingutas silmi. Jälle pöördus helgihetitja merele: Bergliot oli juba üle poole fjordi, siis . . . lõi ta käed üle päa, kaldus tahapoole ja . . . hele kiljatus . . . valge kogu kadus jäält . . . pimedus . . .

Okern jooksis alla. Sääl oli ärev häältekömin. siis süüdati laternate tuled ja mehed jooksid üle jää.

Bernt Lüdeking ei saanud alul millegistki aru. Kui ta end ümber pööras, et minna alla, kohtas ta Morvingerit, kes oli vahepääl tulnud üles.

— Asjatu, sõnas see tumedalt. — Bergliot Varren sõitis jäälõhesse.

— Mis . . . Rääkige, Morvinger . . . on siis . . . kõik . . . möödas, sosistas Bernt.

— Jaa. Ta põgenes minu eest, seekord lõplikult.

— Miks jälgite siis teda? Bernt Lüdekingi küsimuses oli jällegi armukadedus.

— Jälgisin teda maal ja merel. Käisin tema jälil lõunas ja siin põhjas. Kuhu iganes ei läinud Bergliot, sääl tekitas ta õnnetusi. Ta ei armastanud üalgi ühtegi inimest ja selles peitus kõige halva põhjus. Ning mina jälgisin teda, et saada kätte temalt oma vabadust.

Lüdeking vaatas välja fjordile. Paks pimedus katkis õnnetuskoha, tantsisklesid ainult laternate tuled kesed eemal.

— Tundsitate siis teie hästi — Berglioti? küsis Bernt.

Rahulikult vaatas Morvinger Lüdekingile otsa. Viimane vankus pisut, kui kohtunik ütles selgelt ja aegamööda:

— Bergliot Varren oli — minu naine.

Kahelpool Holstenplatsi kontserthoone väravaid seisid pikas reas autod. Sõelumine suure saali ees oli täna erakorraline, sest Furtvängler oli siin ning juhatas Schuberti helindeid. Paljud tulid kuulsa muusikajuhi pärast, paljud ka lihtsalt selleks, et seda nõudis hää toon ning kõige enam tõmbas siiski Schubert, kelle surematud helinid leidsid täna kuulsa juhi kätes kahtlemata kõige sügavama ning mõjuvama väljenduse. Alguseni oli veel vaid mõned minutid ja et saaliuksed suleti punktipealselt, siis garderoobides kees ärev sumin ning närvlik askeldamine.

Viimasel hetkel tuli Verner Irmscher trepist alla, aitas oma kaaslast välja kallist karusnahksest mantlist ning heitis hooletult enese kübara ja palitu riiehooidjale. Kuni ta maksis, seisis Gunte Heinssen suure peegli all ning korraldas murelikul ilmel oma brünett-pääkest. Ta oli endaga rahul. Laksivärviline kleit mustade lisandustega dekolteel harmoneeris oivaliselt ta näokese õrnroosaga ja mustade juukstega. Ka Verner Irmscheri suu läks õnnelikule naeratusele, kui neiu nii seisis ta ees.

Nad olid tõepoolest viimased. Kiiresti otsisid nad esimese rea keskelt omad kohad, Verner Irmscher

tundis selle toimingu juures enese seljataga istuvas daamis Sybille Vesterkampi. Mees kummardus kergelt, noogutas päaga veidi närvlikult ja pöördus siis brünettpäakese poole.

Irmscher ei armastanud kunagi kuiva kontserti. Ta aplodeeris päämiselt ainult moe pärast, kui Furtvängler ilmus poodiumile. Kuulus dirigent kummardus naeratusega publiku poole. Aplausilaine suurenes. Ning siis oli sõna Schubertil.

Sybille Vesterkamp ei saanud kohe kontakti luua muidu nii armastatud muusikaga. Et Irmscher ta ees istus, see ärritas teda ning et Irmscher hoolikalt aitas karusnaha kõrvalistuva daami lumivalgete õlgade ümber kokku tõmmata — see ärritas teda veelgi enam. Sest selle toimingu juures silmas Sybille Verneris sõrmes tuli uut sõrmust. Neiu võttis taskust kirja, mida kandis alati endaga.

— Täna on kõige kohasem, Trude Henning, lausus ta iseendale.

Siis laskus ta tagapoole ning sulges silmad. Künni resti pöördus ta tähelepanu muusikale — Schubert on ju pärl heliloojate seas. — Kahju, et John ei kuule seda, vilksatus Sybille pääs mõte. Edasi ei mõelnud Sybille enam muule, kui voolavatele helidele. Alles siis, kui saabus vaheaeg ja aplausi kohin taandus tavaliseks vaheaja sumisemiseks, kummardus Sybille ettepoole ja tähendas Verner Irmscherile, kes kergelt ehmedes tõusis püsti:

— Pean teiega rääkima paar minutit, härra Irmscher.

Mehe kõrvalistuja daam vaatas kohkunult üles.

kuid rahunes pärast paarisõnalist kiiret vastust Vernerilt. Sybille astus esimesena saalist välja, sammus energiliselt trepist üles ja sisenes tühja looži. Kuuldes ka Vernerit sisenemas, ta pöördus ümber.

— Sel juhul, kui te soovite mingit seletust, armuline preili . . .

Sybille tõstis käe.

— Teie ei võlgne mulle mingisugust seletust.

Siis võttis ta punasest käsitaskust Trude Henningi kirja ja ulatas selle Vernerile. Kui mees vaatas ümbrikul olevat käekirja, astus ta tagasi.

— Pean ma ta vastu võtma? küsis ta.

Sybille Vesterkampi ilusate silmade ümber oli karm joon. Ta huuled muutusid kitsaks.

— Teie ei pea seda kirja mitte ainult vastu võtma, vaid ka lugema, härra Irmscher. Tavaliselt surnu viimseid soove täidetakse.

Sybille tundis, kuis haarati nagu pihtidena ta käevarrest. Verner oli saanud nagu kõrvakiilu. Ta seisis lumivalgeks kahvatanult neiu ees.

— On siis . . . Trude Henning . . . surnud?

— Kohe pärast jõule põletati ta põrm krematoriumis.

Verner Irmscher astus sammu tagasi.

— Seda . . . ei, seda ei võinud — Trude teha. . . Seda mitte! Tahtis ta siis tervet minu elu seadida vande alla?

Põlgtusega vaatas Sybille enda ees seisvat meest. Kui väike see ometi oli! Ja selle mehe pärast oli Trude Henningi suur armastus, selle mehe pärast kannatas ta!

— Kas minu sõbranna Trude Henning tahtis enesetapmisega panna teid vande alla, seda ma ei tea. Kiri juba ütleb, kas jättis ta teile needusi või õnnistusi.

Mees nõjatus end vastu loožiserva. Ta otsis sõnu. Kui ta jälle rääkida võis, leidis ta end üksinda.

— Suur jumal, seda ma ei soovinud, sosistas ta.
— Ta oli ju nii vahva, see minu Trude . . .

Esimesed Mahleri sümfoonia akordid kõlasid karmilt, ilma harmooniata. Sääal all istus neiu, kellega ta end oli kihlanud jõulude ajal. Jõulud . . . siis, kui keegi teine vabatahtlikult läks surma . . .

Vihaselt ajas mees end äkki sirgeks. Mis tuli sellel preili Vesterkampil ometi meelde, et ta oma kirjaga tuli siin, kontsertsaalis, lahutades teda keset ettekandeid pruudist? See kaupmehetütar näis olevat taktitu või . . . või oli see kättemaks? Aga Trude . . . suur jumal . . . Trude!

Verner rebis kirja lahti.

— On vaikne ja rahulik, niihästi siin sees, kui ka väljas. Tahan sulle öelda ainult paar sõna, siis olen kõigega valmis, mida tarvis inimesele, kes teinud lõpparve ja asub viimsele teekonnale. Ma oleksin ju võinud veelgi elada, sest ma ei sure sellepärast, et sa jätsid mu maha. Kuid hirm selle elu eest, kuhu sa mind nüüd lükkad üksinda — hirm armastuseta elu eest, see on koledam, kui enesetapmise süü. See on sinu truudusemurdmise tagajärg, kuid raske on öelda, kas oled süüdi selles. Arvan,

et kui armastad seda teist enam kui mind, siis pole see süü. Armastusel on ju alati õigus. Ent armastad sa teda, Verner? Minu armastus oli suurem kui elu ja surm ning temas pole mul kartust minna surmale vastu. Sest minu armastus ei tähenda surma. Aga kui see teine peab kord kunagi tallama sedasama rada, mida mina praegu, siis . . . siis, Verner, sinu südamel on kahekordne süü.

Trude Henning.

Verner Irmscher pani kirja kokku ning pistis ta taskusse. Ta kahvatus näos ei tõmbunud ainukenegi lihaks. Väljas trepil seisis juba ta pruut.

— Mis on juhtunud, Verner? Daam, kes kutsus su välja, on läinud — ma ei näe teda enam kuskil. Näed olevat kahvatu, Verner . . .

— Sa tunnud ometi Agnete Lüdekingi, Gunte? See oli tema õde — naisprokurist Moltrechi juures. Ta soovis minuga kõneleda äriasjus. Tule, läheme sisse . . .

— Tahan koju. Palun, kõlista meile auto.

Neiu võttis end kokku. Ta hinges valitses aga suur ärevus, kuna ta naiseliku instinktina tajus, et vahepääl oli sündinud midagi, millest Verner vaikis.

— Auto on veel siin, Gunte. Soovid minna hotelli einele?

Verner oli rõõmus, et võis siit lahkuda. Kuid raskemeelsus jälgis teda isegi autosse.

Hiljemini, kui nad olid juba kaua laulatatud, päris Gunte Irmscher tihti tolle õhtu sündmust. Ent

mees ei vastanud talle kunagi. Ning kui nende lapsed juba olid kasvanud suureks, unustas Gunte tolle õhtu. Ja Verner põletas kirja juba samal õhtul, kui teatrist tulles jäi üksinda. Elu läks edasi oma rada ja kuigi vahetevahel minevikust tume punkt ilmus Verneril vaimusilma ette, siis silus selle tumeda punkti jällegi heledaks elu ning — armastus.

Bernt Lüdeking sammus omast tühjast ja õudsest majast jalgsi büroosse. Ta tahtis olla esimene, sest oli veel vara. Suur värav oli lahti, ka söidutool töötas juba. Lüdeking läks majahoidja juurde ning kõlistas. Majahoidja vaatas talle hulk aega juhmilt otsa. Bernt tervitas naeratades:

— Saan ma sisse, Böse?

— Mu jumal! Härra Lüdeking! Milline õnn, milline suur õnn!

Mees pööras ukse lukust lahti ja ta peaaegu tantsis suurest rõõmust.

— Ärge öelge kellelgi midagi ja sulgege uks uuesti.

Ta kavatses teotseda kiiresti. Siin oli tarvis kõik üle vaadata ja siis, kui tuli Trude Henning, pidi ta kohe temaga rääkima.

Uks erakontorisse polnud kinni. Bernt Lüdeking käis toas paar korda edasi-tagasi ja laskis pilgul libiseda üle laudade. Siin oli segamini ajalehti, kirju, tubakatuhka. Trude Henningi laual seisis kirjutusmasin lahtiselt ning oli tolmunud.

— See kaabakas on siin osanud ilusa korra sisse

seada, — pomises Bernt. — Hää küll, terve see kamp lendab minema.

Ta seisis ikka alles mantlis ja mütsis, nagu muutus pikkamööda veripunaseks ja energiline lõug hakkas värisema. Siis lähenes ta uksele. Väljast tulid sammud — neid võis olla kaks kuni kolm inimest. Puldid liikusid ja tüdrukutehäälled kihistasid naerda. Uks tõugati hooletult lahti ning tupp astus masinakirjutaja-preili, kes varemini töötas saateosakonnas. Oli noor ja sihvakas neiu. Tal oli käes post, mille asetaski seniks hammaste vahele, kui vabastas end mantlist. Astus peegli juurde, et kohendada juukseid, ent siis kiljatas. Vaatas nagu kivinenu peeglisse ja pöördus siis. Vaatas otsa süngele Bernt Lüdekingile.

— Tänu taevale, ah . . . , et . . . tänu taevale!

Lüdeking astus sammu neiu poole. See oli teine inimene, kes jälle rõõmustas, et ta tagasi tuli. Kummaline.

— Preili Friedrichs, kes töötab siin? — küsis Bernt ilma tervituseteta.

— Härra Steils ja . . . mina, härra Lüdeking.

Siis rändasid neiu silmad lahtiolevale kirjutusmasinale.

— Härra Steils jääb õhtuti ikka kauaks büroosse ja siis ei pane ta kunagi kirjutusmasinat kinni, härra Lüdeking.

Jälle lendas uks lahti. Nähtavasti oldi kuulnud kõnelemist ning et Steils kunagi nii vara tööl polnud, siis . . .

— Vabandust, härra Lüdeking, ma ei teadnud

tõepoolest . . . — tõmbas korrespondent ennast tagasi.

— On Mencke juba säääl? — küsis šef karedalt.

— Jaa, ta töötab.

— Las' ta tuleb kohe. Ning teie kõik asuge oma töö juurde.

Siis pöördus Bernt masinakirjutaja-preili poole ja sõnas:

— Ning teie looge siin seatallis kohe kord majja.

Säääl oligi Mencke. Vana, hallijuukseline, ärritatud.

— Nüüd pöördub kõik jälle hääks . . . minu jumal . . . lõplikult, härra Lüdeking. Sääljuures jooksid mehel suured pisarad üle põskede. Avatud kätel tuli ta šefile vastu.

— See mees on ärile truim kui mina ise, — mõtles Bernt.

— Armas, kallis vana Mencke, ma kardan, et peame nii mõnestki kohast uuesti pääle hakkama. Näen, siin on halvad lood . . . Jah, jätke nüüd juba, preili Friedrichs, ning minge tagasi oma endisesse osakonda. Kui preili Henning tuleb, saatke ta kohe sisse.

Tüdruk vaatas talle hulk aega otsa, otsekui kardaks ta, et Bernt oli kaotanud mõistuse.

— Trude . . . Henning? — küsis ta ning jooksis siis sõnalausumata välja.

— Või laskis Steils tema lahti, Mencke? Ta ei sallinud ju neidu, sest see ei annud talle järele . . . — küsis Bernt vanakeselt.

Mencke vaikis. Vaatas siis abitult toas ringi. Bernti käed läksid taskus rusikasse ning vihalaine ta silmis aina suurenes.

— Siis rääkige ometi, Mencke, — kisendas ta. Vana raamatupidaja tegi abitu liigutuse.

— Enne jõulusid Steils laskis Henningi lahti sellepärast, et . . . et . . . — ta viskas Trude Henningi lihtsalt välja. Ja nüüd . . .

— Ja nüüd otsige terves Hamburgis minu sekretäri, mu jumal, ma müristan ju isegi teie nina ees praegu, kuid andestage seda — otsige terve Hamburg läbi ja tooge Trude Henning siia. Minu endise naise õde peaks teadma, kus ta elab.

— Teie naiseõde teab ka seda, et . . . et . . . Trude Henning on surnud ja enese mürgitanud.

Vaikus. Siis küsis Bernt:

— Enese . . . mürgitanud? Sellepärast ärist väljavisatud, et tahtis päästa minu äri . . . ja siis — vabaturma! — Bernt Lüdeking käis rahutult edasitagasi.

— Olete midagi kuulnud või näinud sellest Irmscherist Lütters ja poegade juurest?

Mencke noogutas pääd.

— Irmscheri pole enam Lüttersite juures. Ta on läinud üle oma pruudiisa ärisse, Beatus Heinsseni juurde.

Lüdeking vilistas läbi hammaste. Ta pidi selle üle rääkima Sybillega.

Mencke sai nüüd kätte kõnelemisevabaduse.

— Siin oli ju õieti krahh terve personaaliga. Kõik

rõõmustavad, kui teie jälle tagasi tulete. Pärast Trude Henningi surma oli siin ka teie endise naise õde. Ta pani teie ärisse proua Lüdekingi rahasummad, see päästis veel meid sattumast suuremasse katastroofi. Ka Hans Moltrecht oli abiks, et . . .

Lüdeking ei kuulnud enam. Tal oli küllalt sellest, et Agnete Vesterkamp, tema lahutatud naine, oli pannud oma raha tema ärisse, et hoida suuremat katastroofi. Hans Moltrecht aitas teda sääljuures.

Mencke lõpetas: — Palju poleks see aidanud. Sest see Steils . . . see hävitas lausa . . . ja meil ei jäänud ju muud, kui temale alistuda.

Šefile visati pähe nagu kiviga.

— Aitab juba, Mencke. Minge nüüd. Ja kunas tuleb Steils?

— Kindlasti mitte enne kella ühteteistkümmend.

Kui Mencke oli läinud, helistas Bernt Sybillele.

— Halloo! halloo! Jaa, ma olen jälle kodus, Sybille. Ei, mul pole veel täielist ülevaadet. Homme saan jälle raha. Ei, sinu õde peab . . . kuidas? Oled sa hull, Billa? Ma võiksin veel ühe veerand miljoni välja maksta — hää, vaatame. Ja Trude Henningi suhtes, Sybille, peaksin ma teada saama rohkem. Pidasin teda vahvaks tüdrukuks. Hää — nii siis, suusõnaliselt? Morvinger? Kust tead siis sina, et ta säääl üleval oli? Soo, seda ma veel ei teadnud. Sellest ei rääkinud ta midagi. Mul oli temaga palju rääkimist, Sybille. See oli ühenduses Bergliot Varreniga, sest ma ei võinud ju aimatagi, et see oli tema naine. Ning ta ise oli oma naise kordeda surma juures — Sybille — halloo, halloo!

Vastust ei tulnud.

Lüdeking kõlistas ära. Häämeelega oleks ta tahtnud veel küsida, kus oli Agnete. Kuigi ta ei teadnud, kas ta võis loota õigeksmõistu oma Agnetelt.

Steils astus tuppa. Läks näost tuhhalliks, kui kirjutuslaua ääres nägi šefi. Kuri tulukene leegitses Bernti silmades ja ta hääli oli käskivalt kare.

— Istuge sinna akna alla, Friedrichsi me alul ei vaja. Ja siis toob Mencke ärraamatud ja aruanded pankadelt on mul juba siin.

Kahvatanud näoga Steils istus näidatud kohale. Lüdeking vajutas majatelefoni nupule ja kõik osakonnad kuulsid jälle viimaste kuude jooksul peaaegu tundmatut helisemist. Inimesed vaatasid üksteise otsa ja hoidsid hinge kinni. Keegi ei kõnelenud. Paljud südamed põksusid sel hetkel valjusti. Lüdeking ter vitas igat südamlikult ja ükskõikselt, nagu poleks ta sugugi ära olnud ärist.

Tunnid möödusid. Lüdeking arvutas ja arvutas. Leidis, et ta ettevõtte oli kuristiku äärel. Lõplikust kokkuvarisemisest päästis veel vaid Hommikumaa osakond, ent see töötas täiesti Agnete kapitaliga. Võttis ta selle summa säält välja, siis kokkuvarisemine oleks olnud paratamatu. Ikka kivisemaks muutus ta ilme. Kell oli juba peaaegu kuus, kui ta raskelt tõusis.

— Kõik ametnikud siia, — käsutas ta.

Bernt Lüdekingi kulmude all oli sinakas joon, ta pilk tuli kulmude alt. Ta seisis taskusse surutud

kätega inimeste ees, kes kõik eranditult värisesid. Oli nii vaikne, et võis kuulda iga üksiku hingamist.

— Äri seis on praegu nii, — kõneles Bernt, — et ma teid kõiki pean vallandama. Jäävad ainult härrad Möller ning Mencke. Hoolitsen selle eest, et teised saaksid uued kohad. Moltrecht ja pojad vajavad kahte nais-masinakirjutajat ning ühte inglise keele valdajat. Minu naiseõde juba määrab teile kohad. Mis puutub teisse, preili Friedrichs . . . — Bernt pöördus noore neiu poole, — siis on teil valida, kas tahate jääda või mitte. Kuulsin, Trude Henning on olnud teie sõbratar, ta on isegi oma korteri sisse-seade pärandanud teile. Hindan Trude Henningit ja ta soov on mulle püha. Kui soovite, võite jääda minu juurde.

Gretel Friedrichsi päikesest pruun nägu ilusate suurte silmadega oli pisut kahvatanud. Ta hõõrus närvlikult käsi.

— Kui ma jääda võin, härra Lüdeking, siis . . . ma . . .

Edasi ta ei saanud, sest pisarad tungisid ta silmist ja luksumine lämmatas hääled. Vana Mencke siltas sõbralikult üle ta siledate, õlgkollaste juuste.

Teised kõik pääle Mencke ja neiu Friedrichsi valgusid välja.

— Mis saab Steilsist? — küsis Mencke.

— Politseisse, — vastas Lüdeking lühidalt.

Ent seda polnud enam vaja. Teisel hommikul leiti Steils poonult oma toa laes rippumas.

Oli avalik saladus, et kaubamaja Lüdeking ja Co. rabeles maksuraskustes. Seda võis märgata juba sellest, et Bernt Lüdeking koondas igalt poolt omad kapitalid, et täita veerandmiljonilist auku. Mida aga ei teatud, see oli et Bernt Lüdeking opereeris nüüd peaaegu ainult Agnete rahaga. Sest isegi tagavarakapitalidest olid lõppenud viimsed reservid ja Lüdeking oli sunnitud terve kaubamaja asja korraldama pankadesse paigutatud Hommikumaa osakonna kapitalidega.

Kivinenud ilmel, müts sügavasti silmadel — nii sammus ta koju. Kui ta jõudis oma surnud majani, tuli uksehoidja ja teatas:

— Sees istub juba tund aega keegi halastajaõde ning soovib teiega kõneleda.

— Minuga? Halastajaõde? On siis jälle midagi juhtunud?

Naine kehitas ükskõikselt õlgu. Oli Agnete uuesti haigeks jäänud, seda mõeldes rebis Bernt ukse lahti.

Väike nurgalamp heitis ahka valgust tumedale sisseseadele. Keset tuba seisis Agnete Vesterkamp. Lüdeking vaatas juhmilt noort õde, kelle rahulikkus ja iseteadvus ta alul viis segadusse. Alles siis, kui ta tuli lähemale, tundis ta ära toasolija. Veri jooksis talle nii suure hooga südamesse, et mehel oli päris valus.

— Bernt . . .

Peaaegu paluvalt kostis see ja kaks kätt sirutu-

sid ettepoole. — Bernt . . . ma tahtsin . . . ma mõtlesin . . .

Mees ei saanud sõna suust. Siis lähenes Agnete, tema elegantne Agnete.

— Mis on, — kuulis ta end küsivat. See oli aga tahtetu küsimus, iseenesest pudenenud üle huulte. Bernt seisis isegi siis kivikujuna, kui naine põimis oma käed ümber ta kaela. Isegi siis ei suutnud ta õigest olukorras aru saada, kui Agnete vajus põlvili.

— See oli ka minu süü, Bernt . . . Aga nüüd tunnen . . . nii hääd meelt, et võin sind aidata . . . Võta mu raha, Sybille teenib küllalt ja mina ise ka . . . ah, ma pole enam kuigi vahva naine sellest ajast, kui tean, et oled jälle siin.

Lüdeking seisis edasi. Mida tahtis Agnete nüüd, kui kõik oli juba hilja? Illus oli ta endiselt. Kuid siiski — midagi uut oli Agnete näos. Oli midagi uut ka tema hinges, armastuses — kui üldse võis seda kõike veel lugeda armastuseks pärast neid raskeid vahejuhtumeid.

— Kui võõraks oleme jäänud, Agnete! Ja raha peaksin ma võtma naiselt, kes mu kord raputas eemale nagu tarbetu koorma?

Viha välgatus naise silmis, kuid kustus kohe. Bernt surus ta käsi.

— Või tulid sa nüüd selleks, et mõista anda, et ilma sinu rahata olen kadunud mees?

Agnete ajas end sirgeks.

— Mis sa minust arvad, ei puutu asjasse. Mul

on ükskõik, millisena sa mind võtad — naisena või armukesena — pääsi, armasta mind jälle! Ning selleks pead sa mind lubama end aidata.

Mõtted vaheldusid kiiresti Agnete pääs. Siis sõnas ta äkki:

— Mul on julgust ja tahet nagu hääl sõduril. Bernt, võib-olla, mina võin jätkata säält, kuhu lõpetas — Trude Henning?

Bernt Lüdekingile tungis veri pähe. Alles nüüd sai ta aru sellest suurest ohvrast, milleks oli valmis ta endine naine. Veel kunagi varemini polnud ta oma naises leidnud mingit sellist ja seepärast vältaski minuteid, enne kui ta sai aru olukorrast. Siis aga kiiresti tõstis ta naise maast ja surus ta enda vastu.

— Oo, Agnete, kui su armastus lubab kõike andestada, kui arvad, et meie vahekord võib uuesti kujuneda kõige paremaks ja armsamaks, siis . . .

— Siis viid mind jälle mu vanasse kodusse. — naeratas Agnete.

Sõnatult haaras Bernt naise süle ja kandis ta magamistuppa. Asetas naise voodisse ja laskis oma pää selle põlvedele. Nüüd alles tundis ta, kuidas jälleleitud naise armastus äratas temaski uue või õigemini vana armastuse. Ikka jälle süleles ta Agnetet, silitas selle juukseid . . .

Hommikul oli aednik ülimal määral imestunud. Ta vaatas avatud magamistoa akent ja seletas lamedas alam-saksa keeles:

— Imelikke asju on juhtunud. Magamistoa aken on lahti ja keegi on aiast üles viinud värskeid lilli.

Sellepääle viskas aga uksehoidja käega:

— Midagi imelikku pole sündinud. Ainult Lüdeking magas sääl halastajaõega ja nad sõitsid juba hommikul vara välja. Lüdeking käitus temaga otsekui oma naisega.

Siis hammustas ta suure tüki võileivast, rüüpas pääle tubli sõõmu kohvi ning süvenes ajalehe lugemisse. Aednik vaatas teda hetke, pööras siis selja ning pomises oma ette:

— Tühi lori! Halastajaõde ja naine! Nendega võib ju küll magada aga keegi ei ütle veel, et tema oleks naine. Ptüi. Aga kui siiski midagi sellesarnast juhtub, ega mul siis selle vastu midagi ole.

Juhtus selline lugu, et Sybille Vesterkamp vana Moltrehti äris muutis meelt ning temast sai korraga terve personaali hirm. Registratuuriraamatuid kontrolliti kõige piinlikumalt ja iga asi pidi täpselt olema oma kohal. Kui midagi oli teisiti, siis Sybille vihas ülimal määral. Vana Moltrecht oli võimetu oma naisprokuristi vastu ning veel enam — imestunud.

— Kui teie end põhjalikult olete välja vihastanud, siis vahest saab vaene personaal jälle hingata, — tähendas ta ainult büroosse sisenedes. Sellest hetkest pääle, mil ta poeg Sybille eestkostmise all Bernt Lüdekingi äris hoolega ja eduga teotses, sai vana jälle

hää tujü tagasi, sest ta lootis, et „mu pojast saab veel Moltrecht“. Ta naerataski alati büroosse sisenedes, ainult Sybille ilme oli morn ja pilk sünge. Öhtul väsinuna kodu minnes kinnitas ta endale, et parem oleks olnud, kui ta üldse poleks Morvingeriga tutvunenud.

Lüdeking oli käinud Moltrehti juures, korraldanud oma äriasju Agnete rahaga. Tookord oli Bernt käinud ka Sybille toas.

— Sul on pahane nägu, Sybille . . .

— Ma rõõmustan koguni väga sinu ja oma õe üle, — vastas neiu vintskelt.

— Billa, mäletad veel, kui sina Moltrehti juures korraldasid fusiooniasja . . . Sellele ma peangi võlgnema tänu, et Agnete rahaga võin nüüd end päästa . . .

Bernt Lüdeking võttis oma naiseõe pää käte vahele, nagu vanastigi, jättis aga suudlemata selle huuli.

— Sa kallis inimene . . .

— Jäta, Bernt. Ma õppisin nii paljugi Agnetelt ja Trude Henningilt.

Sybille seisis oma isa pildi ees ning silmitses seda. Bernt ei teadnud, mida ta mõtles nende väheste sõnadega. Terve Sybille olemine oli talle võõras. Külmus, ärilikkus — see kõik oli neiu silmist kadunud ja sääl näis pesitsevat suur rahutus.

Siis vahetevahel tuli Sybille Bernti ja Agnete juurde. Istus toas ja mängis klaveril kurbi meloo-

diaid. Kui nägi aga Agnetet istumas Bernti süleluses, tõusis ja lahkus sõnalausumatult.

Mida enam Moltrecht ja ta poeg teineteisele lähenesid, mida enam leidsid nad äris ühise töövälja, seda rahutumaks muutus Sybille. Kuni ühel päeval tuli Moltrehti juurde ning tähendas:

— Mina ei suuda enam.

— Sõitke kuskile, kus on suvi, Sybille. Neli, kuus, minugipärast kas või kaheksa või enamgi nädalat ärge näidake siia poole oma nägu. Siis aga tulge jälle röömsana tagasi, sest ärge mind, vanameest, jätke lõplikult siia seinte vahele üksinda! Vähemalt, kuni Hans lõplikult pole minu juures.

Siis pöördus ta Lüdekingi poole, kes ka viibis büroos.

— Lüdeking, ärge seiske siis säääl nagu mõni hauakaevaja!

Aga Lüdeking vaikis. Vaikis ja vaatas väljas keerlevaid kajakaid ning päikese hõbetumist nende hallidel tiibadel.

Meri äratas temas mälestusi... Valge, kiire lind libises üle jää, üle tumerohelise jää sinna, kust pole tagasitulemist...

Aga seda mõteldes mehe südamelöögid olid rahu-likud ning mõõdukad.

Kuigi Lüdeking ei vaadanud Sybillele, ta väga hästi teadis, et selle neiu hinges oli sündinud mingi muudatus, millest isegi neiu ise aru ei saanud.

— On asju, millest meie aru ei saa, Sybille, —

sõnas Lüdeking vaikselt. — On isegi selliseid asju, mis toimuvad, kuigi meie mõistus ja tahe tahavad teisiti. Meie ei saa lihtsalt aru, kes me oleme.

Sybille vastas selgelt, kuid vaikselt:

— Midagi on minus nagu murdunud. Mis — seda ma ei tea. Kuid puudub midagi. Mingi selgitamatu rahunus on kasvanud minu tahtest üle.

Ta asetaskäed vana Moltrehti õlale ja vaatas nii välja avarale merele . . .

— Ma pole enam mina, — defineeris ta filosoofiliselt.

Sybille ei näinudki, kuidas vana Moltrehti nägu läks naerule. Tema teadis enam, kui mõlemad noored inimesed kokku.

— Teie ei tea kumbki, mis inimesesse õieti peidetud. Kuid igaüks nendest peab täitma looduse vankumatuid seadusi, Sybille. Kas teie oma rahunusest välja pääsete, see on teie enda kätes — peate aga arvesaamata siin loodusega!

Lüdeking ei vastanud midagi, ta oli süvenenud mõtetesse: — Mida mõtleb see vana? arutles ta endas. Sybille oli võtnud mantli ja seadis end minemisele.

— Kuni teie poega veel siin pole, vaatan ikka veel äris ringi. Pääle selle teab Behrends, et tavaliselt olen kella 11 ja 12 vahel laevaäris.

— Aga kus tahate siis veeta ülejäänud aja? — küsis Moltrecht.

— Nagu naised ikka veedavad, — libises üle

Sybille huulte. Sääljuures aga punastas ta seletamatuil põhjusil ning püüdis naeratada.

Lüdeking sõidutas Sybille koju. Raatuse tornis löi kell 2.

— Agnete rõõmustab väga, kui toon su kaasa, Billa. Käid ju meil viimasel ajal nii harva. Ja Agnetel üksinda on igav, — naeratas Bernt.

Sybille küsis ehmunult: — Kuidas — igav — üksinda?

Mees naeratas õnnelikult.

— Ei, ta ei kaeba igavuse üle. Kuid ta põlgab nüüd inimesi. Alati tahab toimetada midagi kodus ja nii kraameldades ta ei märkagi, kuidas päevast saab öhtu. Kui viimati tulen tööst, imestab ta alati, et aeg läinud nii ruttu.

Sybille Vesterkamp noogutas pääga.

— Jah, varemini ta ikka läks kas bridge-partiile või tegi visiidi sõbrataridele. Nii täiesti isoleeritu ei tohiks ta nüüd olla.

Lombardisilla juurest oli läbisõit suletud. Säälsõnas neiu:

— Palun, vii mind pääraudteejaama, Bernt. Meeleldi tuleksin alles pärast lõunat Agnete juurde. Eks?

— Kui lubad sinna jääda senikauaks, kuni tulen koju ka mina. Sa oled ju nüüd vaba inimene. Ootame öhtueinele kahte väga sümpaatset inimest ning siis oleks lõbus koos veeta tervet öhtut. Need on dr. Derrer ja loodetavasti võin ma paluda ka Hans Moltrecht, Billa?

enese ja selle teise vahele, kes viimases lootuses oli tulnud lohutust otsima tema juurde . . .

— Armastus, seda mina ei vaja. Tunnen, et armastus kui niisugune on asi, mida mulle hädapärast pole tarvis.

See oli öeldud ainult hästi selgesti, mitte uhkelt.

— Ma ei tahtnud teie tõekspidamisi riivata, preili Vesterkamp, sõnas Trude Henning vaikselt. — Ainult meie, lõunasakslased, oleme päikesele ja maale enam lähedal ega saa sellepärast olla nii kained ja külmad, nagu teie siin üleval. Naer ja nutt seisab meie südamele lähemal, kui teie südamele.

Trude tõusis väsinult. Sybille ehmus, kui vaatas talle näkku. Neiu oli korruga jäänud aastaid vanemaks — sügavad, valulised jooned ümbritsesid ta nina ja suud. — Selles olen süüdi ka mina ühes oma osavõtmatusega, mõtles ta. Ja see kaastunne, mis aga siiski, polnud kaastunne selle sõna tavalises mõttes, täitis korruga Sybille hinge. Südamlikult võttis ta kinni Trude õlgade ümbert.

— Nii ei lase ma teid mitte minna, Trudekene. Joome pisut portveini ja siis tuleb kindlasti parem uni. Natukene Somnacetini on mul ka tagavaraks.

Näis, nagu tahaks Sybille teha meeoleolu lõbusamaks. Trude sai aru sellest ja katsus naeratada. Ta vahtis hajameelselt, kuis raske vein nagu õli voolas kristallpudelist klaasidesse ja jõi siis alkoholi nagu vett. Sybille läks magamistuppa ja võttis öölaualt karbi tablettidega.

— Vaadake, Trude, sageli ma magan halvasti — eriti veel siis, kui tean, et järgmisel päeval mul kaela

pääl liiga palju tööd. Ent see abinõu siin aitab igal juhul.

Siis asetas ta käe sõbratari piha ümber ja saatis ta ukseni.

— Kõike seda, mida teie täna mulle rääkisite, tahan kord vaikselt tunnil põhjalikult läbi mõelda. Praegu ei saa ma teile mingit seletust anda — teie elus on mõndagi . . .

Sybille otsis sõna, mis teist haavaks kõige vähem. Ent seda polnud enam tarvis.

— Soovin ainult, et teie kord siiski minust aru saate — kui mulle järele mõtlete. Vaatamata kõigile valudele ja piinadele, mida toob endaga kaasa armastus, pole siiski olemas inimest, kes võiks elada ilma armastuseta. Seda usun ma kindlasti.

Sybille vaatas talle kindlalt silma.

— Nüüd ütlen ma teile viimse sõna ja see on minu arusaamine ja tõekspidamine: elu on suur, palju suurem kui armastus. On äratundmisi, Trude, mis juhatavad välja igast olukorrast. Sageli need teed on väga okkalised — nagu näiteks seegi, mida mööda peab tulevikus sammuma mu õde. Tema saab sellest üle ja ka teie peate kõigest saama üle.

Trude seisis Sybille kindla pilgu ees piinatuna ja maharõhutuna. Kuigi ta oli kaks aastat noorem Sybillest, ometi tundis ta, et kahekümnenelja aastaga oli suutnud läbi elada nii palju, et teine ei võinudki aru saada tema naisesaatusest. Ta ei lausunud sõnagi, sulges ainult vaikselt ukse.

Sybille seisatas ja kuulatas. Kuulis, kuidas neiu

sammus väsinuna üle koridori, kuis sulges oma ukse ja siis vaibus kõik.

Toas jäi vaikseks. Sybille sõbrad olid kõik sama-sugused äriinimesed, nagu ta isegi, kelle ainukene soov pärast bürootunde oli: ronida oma nelja seinavahele, magada ja puhata päevasest tööst eelseisva päeva tööks. Nüüd enne jõulupühi oli asi selles suhtes veelgi halvem.

Sääl seisis nüüd saatus vastamisi saatuslega. Räägitakse palju teineteisega, ent ometi ei suudeta mõista teineteist, mõtles Sybille.

Kerge värin läbistas ta liikmeid. Ta valas uuesti portveini, nokitses klaasi kallal, kuid jättis selle sisu siiski joomata. Mehaaniliselt haaras ta sigarettide järele — enam kui kunagi varemini tundis ta nüüd tarvet nikotiini järele. Järelemõtlikult laskis ta paar suitsurõngast õhku, vaatas, kuidas need aegamööda sulasid ühte ämarusega ja nagu ikka üksikuil mõtiskelutundel — silmitses isa pilti.

Isa oli naist, keda ta nimetas emaks, armastanud nii, kuis üldse võib üks mees armastada naist. Pärast tema põgenemist oli isast saanud karm, halastamata inimene kaasaegsete suhtes, kellel armastust jätkus vaid mõlemale tütrele.

— Sina oleksid ka pidanud teadma seda: on elu suurem kui armastus? Kui see nii, siis iialgi ei taha ma tundma õppida armastust, sest see ainult halvab elujõudu.

Neiu viskas pooleni põlenud sigareti tuhatoosi, tõmbas eesriide tagasi ja avas mõlemad aknapooled. Jahe öötuul lõi talle vastu õhetavaid palesid, pani

kergelt värisema terve keha. Noor rind hakkas hingama sügavasti, otsekui oleks ta tahtnud endast välja heita kõiki raskeid mõtteid. Ta tundis igatsust lume järele — valge, külma lume järele. Kas sõita Harzi ja võtta kaasa suusad? Või jälle Baierisse? Igatsedes mõtles ta Norra mägedele ja kõrgendikkudele. Jälle olla Jotunheimenis — milline nauding oleks see!

Tornis lõi kell kaksteistkümmend. Ja homme oli jälle raske tööpäev — kiiresti sulges ta akna, kustutas tule.

Magamistoas heitis ampel ähma valgust. Sybille tõmbas ainsa liigutusega lihtsa musta kleidi üle päa ja silitas peenet, õrna pesu. Selle all oli täiuslikult väljaarenenud sporditüdruku keha. Mitte kuskil ülarust rasva, kõikjal painduvad lihaksed.

Vaatamata katmatule ja isegi avatud aknale, mille eesriidega tuul kelmikalt mängles, seisis Sybille täiesti alasti. Ta ei tundud külma. Kiiresti tegi ta paar vabaharjutust — see oli tal õhtuti sama tähtis toiming, nagu kerge einetaminegi.

Siis astus ta pegeli alla ja vaatas ennast. Trude Henningi jutt armastusest tuli talle uuesti meelde, Agnete ja Bernti katastroof ja Berglioti pimestav iludus mälestus samuti. Ja kõige selle juures laskis ta käel libiseda üle rindade, üle kogu keha. Ja äkki näis talle, otsekui seisaks ta ees John Morvingeri nägu.

Lökendav puna tõusis neiu palgisse, ärritatult rebis ta siidist öösärgi voodisambalt ja surus selle endale vastu keha, otsekui kardaks ta äkki, et keegi

silmitseb teda. Kiiresti kustutas ta tule ja jäi raskesti hingates seisma pimeduses.

Isegi siis, kui ta lesis juba voodis ning katsus uinuda, peksis ta süda peaaegu valulistes löökides edasi. Ja iga löök piitsutas verd soontes . . .

Sybille Vesterkamp lesis kartuses ja ootuses.

*

Haiglaõde käis sõbraliku näoga voodi juurest voodi juurde. Andis siin ja sääl haigetele inimestele julgustavaid sõnu, vaatas, kas kõik korralikult olid tarvitanud arstirohte ja jõudis nii tavalist ringkäiku tehes ka Agnete Lüdekingini. Siin peatus ta ikka kauemini.

— On teil soove, proua Lüdeking? Meie teeme täna katset, magada ilma veramonita.

Hoolitsev käsi libises üle pehme, läbipaistvaks muutunud noore näo. Raskelt pööras haige pääd. Blondid lokid lamasid rahulikult hingaval rinnal. Ainult kahvatu nägu andis tunnistust, et siin tegemist haigega, kes kannatanud kaua ja palju.

— Valusid pole mul enam, õde Marta. Ja magada — ma pole väsinud, naeratas ta.

— Teie peate aga väsinud olema ning end terveks magama. Muretsete liiga palju ja dr. Morvinger ei tohiks ka tulla nii tihti — alati pärast seda on teil nutetud silmad ja kurb süda. Laske olla kõik, mis teile teeb valu . . .

— Ah, õde Marta — kui sureb inimene, keda kõige enam siin maailmas armastatakse — kas ei nuteta siis ka? Ja kui see sureb siiski edasi elades —

siis on veelgi kurvem. Ent nüüd on ju kõik peaaegu möödas. — Palun, lükake lampi veidi lähemale, tahan veel lugeda..

Õde täitis soovi meeeldi. Noor naine oli talle saanud armsaks ja koduseks. — Teie peate alati niipalju jooksuma ja askeldama, oli proua Lüdeking sageli öelnud. Ja selliseid arusaajaid haigeid juhtus harva. Agnete avas uuesti suletud raamatu.

See oli Hermann Lönsi „Teine nägu“.

— Kui uni sugugi tulla ei taha, siis annab õde teile paar tilka. Härra dr. Bartels soovitab aga seda tarvitada viimase abinõuna, sest teie peate jälle hakkama magama ilma kunstlikkude vahenditeta.

Õde kohendas kardinaid, seadis veel lampi öölaual ja jättis siis jumalaga. Väljas teeköögis askeldas juba ööõde. Muidu oli asutises kõik väga vaikne.

Agnete Lüdeking lamas käed päa all, vahtis tühjusesse. Nüüd oli jälle öö, öö, mida ta alati kartis. Kõik kasvas siis hiigelsuureks ning surus hinge. Paar korda ohkas ta sügavasti. Mis saab siis, kui ta kord siit peab lahkuma? Tolleks ajaks on ka lahutus läbi — Bernt viimasel ajal ei teinud selleks enam takistusi.

Haige suunurgas ilmus väikene tõmblus. See kõik oli Bergliot Varreni pärast. Ikka veel seisis tal selgesti silmade ees, kuis ta neiu surus enda vastu, kuis . . . — ei, sellele ta ei tahtnud enam mõelda. See oli nii valuline, kui mõtelda kõigele tagasi . . .

— Teie mees seisab all, proua Lüdeking. Kui sageli polnud Moroinger talle seda öelnud. Ja

Sybille? See püüdis kogu aja Agnetet viia veenele, et lahusus pole sugugi vajaline. Ent sellega saavutas ta vaevalt midagi. Kuidas Sybille oli talle rääkinud mehe ja naise armastusest — see Sybille, kes armastusest teadis samapalju, kui Agnete ise teadis kursisedelitest ja dividendidest. Ta oli korduvalt öelnud Sybillele:

— Miks räägid sõnu, mis tegelikult seisavad vastuolus su enese mõistusega ning tõekspidamisega?

Õde oli siis jäänud vait ja ta tumedates silmades avaldus valuline abitus.

Ettevaatlikult avas õde Gertrud ukse. Taskulambi otsiv valgusesõõr hüples valgetel seintel, kuni viimaks jõudis nurgas oleva voodini.

— Magate? — küsis tulija tasa.

— Varsti, olen juba väsinud, — oli samasugune vastus. Hall õde tõmbus tagasi. Need öised kontrollkäigud olid talle meeldinud. Nad lahutasid alati mõtteid, kui need koondusid ülemäära ja panid hinge valutama ning silmad jooksmata pisaraid. Nüüd võis ta aga mõelda rahulikumalt. Ja pikkamööda koondusid ta mõtted uuesti — Bernti ümber.

See oli talle nüüd kadunud. Tol päeval, kui tuli Morvinger teatega, et Berntil polnud enam midagi nende lahususe vastu, oli kõige valusam okas riivanud ta südant. Sest Morvinger oli öelnud:

— Härra Lüdeking leiab, et ta abielu oli suur eksitus ning ta ise nõuab kõige kiiremat lahutust.

Too lause oli talle öelnud kõik. Eelarvamised, mille kallal pääd vaevas öid läbi, kinnitati nüüd

korraga. Ta ei annud miskiga välja seda suurt valu, mis tol hetkel tahtis rebida lõhki ta südant. Ent tollest ööst päale igal järgneval ööl ta valas palju, palju pisaraid ja luksus sageli kuni hommikuni välja. Ja hommikul ta huulil ikka oli nimi, mehe nimi, keda ta siiski nii väga armastas: Bernt!

Nii möödus öö. Juba vilkusid väljas valguse-signaalid, käisid ukсед ja kostsid kiired sammud. See ei seganud aga Agnetet. Alati, kui öde tegi kontrollkäiku ja valgustas ta nägu elektrilambiga, oli ta sulgenud silmad. Need silmad, kust valgusid pisarad padjale.

Kell viis algas haiglas päev. Mõõdeti temperatuuri, kontrolliti südamelööke, tehti voodeid üles. Kell seitse kutsus juba signaal ödesid lühikesele hommikusöögile ja selleks ajaks pidi kõik juba valmis olema. Öövalvel olnud öed lahkusid asutisest ja kella üheksa ajal ilmusid juba assistendid. Need hommikutunnid eksitasid Agnetet kõige enam. Too asemevahetamine, seebitamine, puhastamine, pesimine — see kõik oli liiga rahutu toiming talle, kuna ta igatses vaid rahu. Aga ühtlasi nägi ta ka, kui palju vaeva pidid nägema öed, et kõik oleks alati puhas ning korras. Palju töid pidi võtma öde õlgadele ja seda tegema nurisemata, isegi närvilikuks ei tohtinud ta muutuda kordagi.

— Halvasti maganud? — küsis assistent voodi äärelle istudes. — Või nägite halba und, et silmis pisarad?

— Ma ei tea midagi, — valetas Agnete naeratades. — Aga kas ei võiks te mind siit varsti välja

lasta, härra doktor, mul ei puudu ju enam midagi.
Peaaegu hirmul olles ootas ta vastust.

— Muidugi, proua Lüdeking, nüüd loodame seda varsti. Kõnelege täna veel selles suhtes ülemarstiga.

Väljas pöördus assistent õe poole: — Väga häa, et ta soovib siit välja. See igavene ükskõiksus kõige vastu, see tõepoolest ei meeldinud mulle. Ta on ju nii ilus ja noor naine, et kindlasti kiiremini kosuks ta päikeses, kui siin varjudes.

Enne päävisiiti vestles dr. Derrer hulk aega assistendiga. Mõlemad vaatlesid viimast röntgeni-ülevõtet proua Lüdekingist. Luumurded olid siledasti paranenud, sisemised organid jälle terved ja korras.

— Patsient on täna öösel palju nutnud ja minust palus ta end võimalikult kiiresti haiglast välja saata. Arvan, temas on mingi pööre kiire paranemise poole, — tähendas assistent.

Dr. Derrer jäi ükskõikseks: — Lähen praegu üksinda proua Lüdekingi juurde. Valmistuge ette uueks ülevõtteks. Õde Marta jätke oma visiit täna veidi hiljemaks.

Agnete oli väga õnnelik, kui arst tuli üksinda. Ta hindas seda meest, kuna vaatamata arsti karmile kutsele dr. Derrer ometi oli häätahtlik ja sõbralik isik, kes haigetega käitus kui lastega. Ta võttis haige käed ja vaatas talle kaua silmadesse.

— Teie olete mäest üle, proua Lüdeking, Veel paar päeva siin lamamistoolis värske õhu käes ning te võite . . . kodu, — tahtis ta öelda, kuid peatus siis järsult ning lõpetas: — siit lahkuda.

Arst silmitses haiget edasi, otsekui tahaks ta silmist lugeda selle mõtteid. Agnete käed värisesid nõrgalt.

— Härra doktor, on teil veidi aega minu jaoks, — algas ta.

— Täna on mul aega, — vastas arst.

— Ma ei tea ju, mis saab, härra doktor, aga . . . tahan siit välja ja ometi ei taha ka . . . Õde Marta räägib alati, et puuduvad mõned õed . . . ja . . . — Agnete peatus ning laskis sõrmedel, mis vabanesid arsti käest, libiseda üle valge haigesärgi.

— Mis? Tahate teie jääda siia põetajaks? — küsis arst imestanult.

Agnete Lüdeking noogutas, kusjuures ta kollased lokid langesid rinnalt padjale.

— See pole kerge kutse ja päälegi hellitatud naisele, kes elus kunagi pole teinud tööd.

Agnete kahvatud põsed löid veidi roosaks. See kõlas nagu häätahtliku etteheitena, manitsusena. Dr. Derrer oli aga edasigi otsekohene:

— Teil on leppimatu iseloom, proua Lüdeking, muidu poleks teie õnnelik abielu nii lõppenud. Ja haiglas ei pea arstid ja põetajad haigeid avitama mitte ainult kehaliselt, vaid ka hingeliselt. Selleks on tarvis palju arusaamist, palju häätahtlikkust ja palju, palju kannatust.

Vahvalt vaatas Agnete pisarate vahelt üles. Ta pilk oli vaba ja avar.

— Sellest kõigest olen ma saanud aru. Ja tean ka, et oma mehest lahkuminemises olen süüdi suuresti ka ise. See kõik ei paranda aga olukorda.

— Tean. Dr. Morvinger ütles täna vara, et teie abielu on lahutatud. Aluseks oli teie mehe abielurikkumine ühe daamiga. Nõudmine tuli teie poolt.

— Nõudmine tuli minu poolt... — sosistas Agnete ja surus hambad huultesse. — Püüdsin täna öösel leida teist pääseteed, kuid see jäi ikkagi leidmatuks. Ja oma õe poole ma ka ei soovi pöörduda, tema vaevalt teaks midagi paremat. Ma ei taha minna Hamburgi tagasi. Peate mu jätma siia, härra doktor. Teie olete ainuke inimene, kes mind võib aidata.

— Pole ju kunagi hilja, proua Lüdeking, kui asja juures on kindel tahe.

Ta surus ärevuses istuli tõusnud Agnete tasakesi patjadele tagasi.

— Räägin sellest veel ülemõega, — tähendas ta siis vaikselt juurde. — Esmalt peame teid aga veel niisama siin. Peate kosuma ja nüüd kohe magama, sest kui tahate töötada, peate koguma palju jõudu ning tervist.

Agnete väsinuks nutetud silmist tänas soe, õnnelik pilk. Ta surus tasakesi arsti käsivart. Sõnatult kummardus mees ja suudles naise valget kätt. Siis läks ta minema.

*

Lüdekingi auto peatus Bergliot Varreni suvila ees. Aegamööda tõusis mehe imposantne kuju autost. Ta kandis käes tolle aastaaja kõige kallimaid lilli ning ruttas kiirel käigul läbi eesaia. Värvitu, udune ämarus mattis terve hoone endasse. Kui

Bernt seisatas ukse ees, ei näinud ta enam autot tänaval.

— Ja tänavalt pole siia maja ette ka midagi näha, — mõtles Bernt rahunenult. Oli tüübiline novembripäev, mis kõik mässis halli loori.

Lüdeking pidi ootama. Ta tuli ilma etteteatamata. Nagu tavaliselt, nii ka nüüd daam tuli talle vastu elegantses, mustast siidist teagovnis. See tõstis eriti esile ta lumivalge, peene naha võlu.

Bernt tundus täna norratarile hoopis erisugusena kui varemini, võõramana. See tegi neiu alul rahutuks: pikkamisi seadis ta lilli veneetsia vaasi, et võita aega. Ent Lüdeking ei tahtnud aega kaotada. Ta võttis daami käest ning juhtis norratarid diivanile. Istus siis isegi. Bergliot Varren tõmbas kiiresti teevankri lähemale, nii et see moodustas tema ja mehe vahele seina.

— Helistan tüdrukut, et . . .

Bernt pidas teda tagasi: — Ma ei tulnud mitte, et teiega teed juua, Bergliot. Sääljuures lõi ta jalaga nii tugevasti teevankrit, et see tasside ja klaaside klirisedes veeres toast välja.

Norratar tundis äkki hirmu. Talle ei meeldinud mehed, kes äkki vastu ootust muutusid aktiivseks.

Ja ilma pikema sissejuhatusega küsis Bernt Lüdeking:

— Bergliot Varren, ma palun teie kätt.

Järgnes pikk silmapilk vaikust. Berglioti süda peksis, Bernt kuulis selgesti selle lööke. Neiu ei vastanud. Bernt tõusis ja võttis norratarid pööda kätte

vahele. Ta tõstis neiu pää nii, et võis näha ta silmi. Ent Bergliot ei vastanud ikka veel.

— Kas sa ei kuule, Bergliot?

Norratar ei liigutanudki end. Ta laskis liikmed lõdvale ja vaatles naeratades mehele otsa. Ta ainukene siht oli: aega võita.

— Teie naine ei anna iialgi nõusolekut lahutamiseks, — tähendas ta. — Minu pärast ei maksaks ühelgi mehel end naisest lahutada lasta.

Bernt hingas raskesti; senini oli ta vaikinud oma abielukatastroofist. Keegi ei teadnud veel, mis juhtunud Agnetega — kõikide arvates viibis ta alles reisil.

— Lähemal ajal olen vaba, Bergliot, minu naine ise soovib seda.

Arusaamatult vahtis Bergliot veel mehele hetke silmadesse. Siis hüppas ta püsti, kuid Bernt püüdis ta käte vahele.

— Bergliot!

Ta suudles naist peaaegu metsikult. Ent jättis tähelepanemata, et Bergliot Varren lamas ta kätel nagu elutu, reageerimata ta kirglistele suudlustele. Neiu mõtles palavlikult kiiresti ega annud pisematki vastust.

— Rõõmustad sa, sina? . . . Meie varsti kuu-
lume ühte . . . varsti, juba homme. Tahan jälle
tunda naise armastust, Bergliot, seda armastust, mil-
lest olin juba niikaua ilma. Oo, Bergliot, kuis kujuta-
tan seda ette . . .

Nii rääkis mees, kuna naine lamas ta kätel. Siis aegamööda tuli neiu tagasi arusaamisele ning õigele

olukorra hinnangule. Ta sirutas end Bernti käte vahelt välja ja seisis nüüd marmorvalge näoga, rohekalt kiirgavate silmadega ning selle eriskummalise jahedusega, mis hõõgus tervest tema olemisest. Ent Bernt ei tunnud ega näinud nüüd midagi — tema opereeris vaid ühe mõistega, ühe arusaamisega: see naine pidi kuuluma talle.

Bergliot Varren muutis äkki oma taktikat. Ta häääl kõlas isegi pehmelt ja soojalt, kui kõneles:

— Pead mind ometi kuulama, Bernt, sa kuri ja armas mees! Ma pole veel kunagi armastanud meest, pole iialgi veel kuulunud talle ja selliste eest, nagu seda oled sina, põgenesin ma alati. Pead mulle andma aega, Bernt. Ja oma armastuses pead olema ettevaatlik, seda nõuan ma.

Bergliot Varren valetas, kuid samal ajal rääkis ka tõtt. Talle meeldis mehi püüda oma lingu, samal ajal aga kartis ta, kui need hakkasid lõõmama. Külmavereliselt raputas neiu siis mehed oma küljest minema, kui need ta tüütasid. Bernt oli esimene, keda ta ei saanud minema raputada nii kergesti. Et Bernt oli abielus, see rahustas teda senini ning käesolev hetk saabus talle üllatusena. Asjad olid läinud teisiti, kui ta arvestanud. Et tema see isik oli, kes lahutas Bernti ja Agnete, sellest polnud tal aimugi.

Kui norratar tõstis silmad, nägi ta mehe küsivat nägu.

— Sa ei armasta mind, Bergliot? — küsis Bernt peaaegu hääletult. Siis istus ta ja hakkas silitama

neiu valgesse kleiti maetud põlvi. Kui ilus oli see naine, kui mõistatuslik ta pilk!

Berglioti nägu võttis jälle energilise, teotsemis-tahtelise ilme. Ta sinised silmad läigatasid kavalalt — suu ümber mängles naerujoon. Varemini tundmatu küsimus läbistas ta aju: armastas ta seda meest? Kuid ta hing, millelt nii mõnigi kord oli otsinud vastust, vaikis ka nüüd. Külmade sõrmedega mängles ta huulte juures.

— Kui lubad mulle, Bernt, et toimid ainult nii, kuis mina seda tahan ja räägid seda, mida soovin, siis — suudlen ma veel kord sind.

Ja ta tegi seda. Asjalikult. Sest mees lubas, mida tahtis ainult tema.

Bernt Lüdeking oli nüüd igapäine külaline väikeses suvilas. Kunagi ei rääkinud ta Bergliotiga enam abielust, tuhandete väikeste asjakestega oskas Bergliot teda mässida ja hoida eemal kõne tuumast. Ning Bergliot suhtus temasse endise jahedusega. See tegi ta ajuti päris vihaseks. Ainult siis, kui nad olid kahekesi, tegi ta katset uuesti läheneda naisele, kuid siis lõid norratari silmad kollakalt kiirgama otsekui vihasel kassil. Sageli värises isegi ta keha kergelt nagu hüppele valmistaval metsloomal. Need olid momendid, mis Bernti täitsid sügava rahutusega, närvlikkusega. Kuid pidas kinni oma sõnast ja alistas Bergliot Varreni soovidele vasturääkimatult. Ent kaua ei võinud kesta see mäng — pinge Berntis läks päev-päevaga tugevamaks ja mäng mõlema vahel hädaohtlikumaks. Norra naise instinkt ütles, et ka-

tastroof on lähedal. Naeratades mängis ta välja oma iluduse viimased trumbid.

— Piinan ma sind? — küsis ta kord. Mees surus sõnalausumatult oma näo ta põlvile. Bergliot mängles Bernti juukstega.

— Kui tuled homme, Bernt, on sul rõõmus päev. Tahan selle päeva teha sulle rõõmsaks, kui kunagi on suutnud seda teha ükski naine oma armastatud mehele. Ja siis võid sa võtta minu, viia mind kas või maailma lõppu ja valitseda minu üle.

Järgmisel õhtul teatas toatüdruk Bernt Lüdekingile, et preili Bergliot Varren oli sõitnud minema.

Üle vana Hansalinna ujus udu. Teravad tornid tõusid ja sulasid kokku halli hommikutaevaga.

Kunstimuuseumi värava ees käis dr. Morvinger juba hulk aega edasi-tagasi. Ta ootas Sybille Vesterkampi. Tornikell lõi seitse, ta neiu pidi tulema.

Oli tal öelda midagi eriti tähtsat? Et proua Agnete Lüdeking oli lahutatud, sellest informeeris ta Sybillet juba telefoniteel. Tema ülesanne seega oli lõppenud. Ent dr. Morvinger tundis endas taktilist kohustust, mitte nii äkki katkestada sidemeid lahutatud prouaga ja tema õega, eriti viimasega. Ning ka Bernt Lüdekingiga tahtis ta jääda pääliskaudsesse ühendusse; kuis oli ta kahvatanud, kui abielulahutamise asjas leidis süüdlase poolena Bernti! Berglioti saatja „Boccaccios“! Bergliot oli naine, kes rikkus selle õnneliku abielu! Saatuse tujukus, millist polnud veel kohelnud oma praksise ajal.

Võin vanduda, et ma pole suudelnud Berlliotti Varrenit, see on vaid mu naise haiglane ettekujutus, oli tookord öeldud Bernt. Ja siis äkki tuli ta ometi ning oli nõus lahutamisega. Millest tuli see äkiline muutus, seda ei suutnud ta selgitada.

Bernt Lüdeking oli annud ausõna, et ta polnud suudelnud norratari. Seda uskus dr. Morvinger. Ent sama kindel oli ka, et Bernt ometi armastas Berglioti. Ning see oligi, mis sundis kohtunikku närvlikult sõrmi murdma. Sest pääle kohtuniku ta oli veel ka inimene.

— Tere hommikut, härra doktor.

Selge, rahulik neiuhääl ajas ühe korraga minema kõik tumedad mineviku- ja olevikumõtted. Mõtted, mis teda olid piinanud juba viimased nädalad. Ta ulatas käe.

— Rõõmustab mind, et võin teie nii napil vaba ajal tervitada, preili Vesterkamp.

Et see polnud öeldud paljast viisakusest, seda Sybille teadis. Oli kohtunikuga sageli kohanud ravilas, koos sõitnud linna ning rääkinud paljudest asjadest — kõik võimaldas tal mehe tundmaõppimise. Morvinger kohtles tütarlapsi otsekoheselt, ilma komplimentide keerdedeta. Ta kuulus nende meeste hulka, kes ei meeldi ekstsentrilistele, edevatele naistele. Sybille Vesterkamp hindas aga seda meest. Temas oli midagi, mis neiule tundus uudsusena — võib olla juba sellepärast, et ta senini mehe juurest vaevalt midagi muud oli otsinud, kui geniaalsust äriasjades. Siin oli aga midagi teist, mis Morvingerist vastu lehvis.

— On teil midagi erilist, härra doktor, — küsis Sybille. et murda vaikust, milles nad teineteise kõrval sammusid.

— Andestust. preili Vesterkamp, et olin nii süvenenud mõttesse. See sageli on minu viga ning sarnasel juhul ma unustan kõik taktilikkuse ning viisakuse. Ent kuhu võin teid viia? Mul on nii vähe ettepanekuid — kõikjal valitseb ju ikka üks ja sama igavus.

Tüdruk vaatas talle rahulikult otsa.

— Kas ei sooviks teie õhtul siseneda minu poole, härra doktor? See igavene klimberdamine ning lobisemine kohvikutes ning lokaalides tüütab. Kodus on selles suhtes parem.

Morvinger vaatas kiiresti neiule otsa. Ta pilgus oli tagasihoidlikku üllatust.

— Häämeelega, — sõnas ta. Siis kutsus taksi-auto. Enne, kui Sybille istus, andis ta juhile oma aadressi: — Barmbeck, ametiskäijate daamide ühiskodu, Pääsukese tänaval.

— Sääl?? — mõtles Morvinger, kuid ei lausunud sõnagi.

Kui auto peatus, Sybille astus aeglaselt välja. Maja oli kahekordne ning pikkade vahekorridoridega. Esmajoones tuli minna läbi värava ja siis mööda kitsast treppi tõusta teisele korrale. Sybille elas kõige kõrgemal.

— Mind alati eksitavad sammud päakohal. Kui elada kõige kõrgemal, jääb tundmatuks see eba-meeldiv teadmine, et keegi sökub su pääl.

Morvinger naeris.

— Nii siis, teil on ka närvid?

— Võib-olla. Sybille avas ukse ja süütas tule. Väikene eesruum oli täis heledat valgust. Morvinger vaatas uudishimuliselt ringi. Kõige ees seisis suur raamideta peegel, selle kõrval läikivate vaskvarnadega riietehoidja, edasi väikene rohekas eesriie, mille tagant paistis jääkapp. Lihtsal lauakesel olid rohelised oksad.

Tuppa astudes tõmbas Sybille aknale ette eesriided, süütas laetuled ja palus külalist istuda.

— Einetada võime ainult veidi. Näete siis ka, mida sisaldab õieti ühe tüdruku söögikapp. Suitsetate?

Kiiresti laotas neiu valge lina aknalauale ja seadis sellele õrnast portselanist tassikesed ühes hõbelusikatega. Madal kristallvaas lilledega tõsteti laua keskele. Morvinger jälgis neiu elegantseid liigutusi esteetilise naudinguga. Maitsekalt kaetud laud oli igatahes vastuolus ettekujutusega tavalisest vallalise inimese lauast. Kord varemini ta oli samuti maitsnud ilusa naise serveerimise kunsti, ent sellest oli kaua tagasi.

Kuna Sybille askeldas jääkapi kallal, Morvinger uuris lähemat ümbrust. Samuti nagu Trude Henningki, leidis temagi toa koduse. Ent oli ka midagi teist, mida leidis mees. Näis, nagu elaks nende seinte vahel edasi vana Vesterkampi vaim — mehe vaim, kelle pilt seisis elusuuruses seinal. Pilt tundus nagu selle toaelaniku kaitsejumalana.

Lihtne einetamine möödus kerges lobisemises spordist ja viimastest seltskondlikkudest päevaküsi-

mustest. Alles siis, kui nad süütasid sigaretid, Sybille muutis teema.

— Kummalised lood, härra doktor. Minu õemehe sekretär kutsus mind täna enda juurde büroosse. Lüdeking on lahkunud Hamburgist. Tema prokurist Steils on ärijuhtimise võtnud enda kätte.

Morvinger pani sigareti kõrvale ja trummeldas sõrmedega lauaplaadile Radetzki marssi. See oli tundemärk sisemisest erutusest.

— Praegu ei tea keegi, kus on minu õemees, härra doktor. — Sybille hääl värises kergelt. — Ja see Steils ärijuhina, kas pole see lihtsalt hullumeelus?

— Lubage mind hetkeks telefoni juurde ning ma ütlen teile kohe, kus on Bernt Lüdeking.

Mees tõusis ja läks aparaadi juurde. Järgnes kahekõne, mis koosnes vaid lühikestest lausetest ja mida Sybille jälgis pooliku huviga.

— Bergliot Varren on mõne päeva eest sõitnud Oslosse.

— Tahate sellega öelda, et ... — Sybille oli muutunud kahvatuks.

— Ja, ma tahan nimelt seda öelda, mida mõtlete, preili Vesterkamp.

Sybille vaatas üllatanult doktori otsa.

— Minu õemees aga ei armasta ju teda! Või ... või oli Agnetel siiski õigus? Sel juhul pean temalt andeks paluma, — lisas ta juurde tasa. — Tunnete teie norratari? Mulle tundus sageli, et ...

Morvinger vaatas neiule otsa lõkendavail silmil. Pidi ta rääkima? Ei, veel oli selleks vara. — Tohin

ma sellest teile rääkida kord hiljemini? Täna-
sesse miljõesse see vaevalt harmoneeriks, — sõnas ta.
Sybille luges mehe silmist, et kõne norratari ümber
oli Morvingerile soovimatu. Ent tasane uudishimu
kõdistas teda.

— Olite proua Lüdekingi juures? — küsis Mor-
vinger.

— Jah, ning nüüd see teine asi. Minu õde ei
taha midagi kuulda puhkeajast Harzis või Tüürin-
genis. Ka ei pea dr. Derrer seda eriti vajalikuks.
Paar päeva tahab mu õde veeta veel haiglas ning
siis — hakkab ta halastajaõeks.

Mõlemad vahetasid pilgu, Morvinger naeratas
tasakesi. — See möödub varsti, preili Vesterkamp.
Soovid ja mõtted sellistel aegadel pole kindlad ega
selgekujulised. Mina isiklikult küll oleksin selle-
poolt, et proua saadetakse väikesele reisile.

— Minul on raske midagi öelda, — sõnas Sy-
bille. — Agnete on muutunud hoopis teiseks, kui
oli varemini. Ta mõtleb palju, muutub vahest haja-
meelseks, kuid siis uuesti muutub oma otsuses kõi-
kumatult kindlaks. Mulle tundub, ta soovid tulevad
südamest.

— Annaksin palju, kui võiksin teada ka sinu
südamesoove, — mõtles mees tol hetkel. Siis vastas
aga kõvasti: — Siis laske teda mõtteid põdeda rahu-
likult. Mulle tundub, proua Lüdekingil on need
kriisiaastad, mida peavad kord põdema kõik inimesed
— ühed varemini, teised hiljemini. Ta rääkis
kord mulle oma emast, mille järele vahetevahel näib
igatsevat. Loodame, et see ema vaim end ka tema

juures läbi lööb. Kahju ainult, et ta valis sellise raske kutse.

— Ta ei tahagi mõelda teiste kutsete peäle. Agnete ütleb, et talle meeldib töö, mis teda lahutab muust maailmast. Dr. Derrer tähendab, et ta isiklikult õpetab Agnetet õeks ja seega teeb kõik, mis vähegi võimalik tema olukorra parandamiseks, ent siiski . . .

Siis vaikis ta, kuna mõlema mõtted näisid tallavat iserada. Mees laskis end siduda Sybille meeldivusest. Ta igatses ja soovis juba ammu sisemiselt terve inimese armastust. Selles naises, kelle salekus ja sportlikus kehas kõik kõneles meeldivusest, pidi kindlasti olema ka terve hing. Ja aegamööda hakkas ka Sybille end vabastama murest õe suhtes ja saatis küsivaid pilke võõrale, olles ise täis rahu- tust, teadmatust ning põnevust.

Morvingeril oli pikk, sirge kuju. Tahtmatult ta võrdles meest oma õemehega. Hallid juuksed ja sinised silmad üldiselt olid sarnased, siin ainult veidi tumedamad ning ühtlasi ka teravamad. Morvingeri otsaesine oli veelgi kõrgem kui Berntil ja doktori suu ümber puudus see karm joon, mis nii omane oli ta õemehel.

Morvinger mõõtis neidu pilkudega ja küsis siis äkki:

— Millele mõtlete, preili Vesterkamp?

Neiu vaikis, kuid kerge puna andis ta ära.

— Või on see saladus? — küsis John Morvinger edasi.

Ainult Sybille käed vastasid. Need libisesid üle

laua ja sõrmed mänglesid närvlikult. Sõnalausumata suudles Morvinger neiu käsi. — Sa armas, kena inimene, — sõnas siis äkki.

— John Morvinger, — vastas neiu kindlalt ja selgelt. — Viimastel päevadel on juhtunud niipalju uut, arvestamata laevandusega ja Moltrehti huvidega, et mul on raske orienteeruda. Kas tahate olla minu sõber, kui vajan teid kunagi?

Morvinger surus neiu käsi tugevasti.

— Olen teie sõber, Sybille, olen isegi enam, kui teie sõber.

Nõudis palju tahet, et Morvinger suutis olla päältnäha rahulik ja tasakaalukas — ta ei tahtnud asjatult segada Sybillet. Kuid sisemiselt ta tundis seletamatut rõõmu sellest, et ta tee oli ristlenud selle naise teega.

Sybille tõmbas oma käed tagasi ja tõusis püsti. Sõnalausumatult asetas ta portsellaannõud hõbedasele kandikule ja puhastas laua.

— Soovite vahest mängida partii malet, härra doktor? Siis näete lõplikult, et mõnes asjas võite ka kaotada.

Selles väljakutses oli toon, mis vahepeäl süvenenud meeoleolus tundus võõrana.

— Senini olen pooldanud ainult mängu mees-
tega, — vastas Morvinger naeratades, — kuigi ei saa salata, et mõned naised on mänginud väga hästi. Ent male põhiidee on võitlus, mitte mäng.

Sybille asetas malelaua mõlema vahele ja tähendas: — Nii siis, naisena ma astun esimesena teiega võitlusesse? Siis sirutaş ta end ja oli jälle vana

Sybille Vesterkamp: täis energiat ja rahulikku otsustamisvõimet.

— Ei, sest võitlus on ikkagi midagi teist kui mäng. Ent võib ju ka malet mängida, teinekord on mäng väga ilus. Pean ainult mängu tundma, — lisas Morvinger.

— Pärast minu isa surma pole mul üldse olnud hääd partnerit.

John Morvinger oli seisnud mitmete paremate mängijate seas esimeseklassi maletajate nimekirjas. Scepärast süvenes ta otsekohe malesse. Tegi avangu kuningaetturiga, millele Sybille vastas sama malendiga.

— Teie ei pea mind nähtavasti täisvastase vääriliseks? — küsis neiu.

— Mulle ei meeldi moodsad positsioonimängud. Eelistan vahetevahel vanu meetode.

Keskmängus arenes ootamatult põnev seisukord. Morvinger oli ülimal määral üllatunud ja äkki kaotas ta lipu.

— Teie andsite ära oma lipu . . . ?

— Jaa, kindlasti. Teil on ju matt kahe käiguga.

Nii oligi.

— Terav, otsekohene pääletung, mingisuguseid nurgakäike ega kõrvalteid, andis neiu järele. Instinktiivselt tollel hetkel ta silmi ette tõusis Trude Henningi kuju: tema kõikus malevigurina elus ühelt ruudult teisele. — On juba vana tõde, et kui mees kaotab võistluse, siis mõtleb ta hoopis millelegi muule

kui võistlusele endale ja et ta loodab õnne teisalt, kui käesolevast mängust.

Arvab ta sellega Bernt Lüdekingi? mõtles Morvinger.

— Ükski naine ei tohi lootma jääda ühe partii pääle, preili Vesterkamp.

— Siiski, siiski, hüüdis Sybille kiiresti vahele. — Siis see ainuke võistlus oleks aus võistlus. Kes võidab, võidab ausalt ja kes maha jääb — kaotab heitluse samuti ausalt.

— On alati võitjaid ja võidetuid. Kunagi ei ole maailmas relvaderahu ja kunagi ei jää inimene sisemiselt rahuihkajaks patsifistiks. Kui nüüd Bernt Lüdeking algab oma teist partiid — võib olla, selle lõpetades ta on võidukas . . .

Imestunult vaatas Sybille üles.

— Ma mõtlesin küll midagi umbes sarnast, ent siiski midagi teist. Rahutult käis neiu paar korda toas edasi-tagasi, siis tähendas äkki: — Sääl on aga armastus, John Morvinger.

Ta vaikis, kuna teadis, et Sybille Vesterkampiga selle üle vestelda, millele nad nüüd sattusid, tähendaks tema ümberhinnangute ja otsingute segamist. Sellised asjad pidid aga ise rahulikult selguma ja kindla kuju võtma.

Kui John Morvinger oli lahkunud, jäi Sybille veel kauaks pimedasse tuppa istuma. Jälle ta mõtles Trude Henningit ja selle kõnet armastusest. Siis talle meelestus Bernti öeldis: — Sina pole üldse elav inimene. Seda oli Bernt öelnud talle otse näkku.

— Pole ma siis õige, elav inimene? küsis Sybille endalt.

Möödus hulk aega, siis alles tõusis Sybille ja läks magama. Enne aga silitas toolileeni, millele oli istudes nõjatunud John Morvinger.

Hamburgi tööbörsil trügisid inimesed. Tundide kaupa seisti siin, seisti ja oodati. Igaüks tahtis enne pühi siit kaasa viia veidigi toetust, kui mitte muud, siis veidi lootustki. Üks soovis pühadeks mingit pisematki teenistust, teine jälle unistas paremast söögist pühal õhtul. Siin vaatas häda lohkuvajunud põskedest ja poolkustunud silmist, sääl askeldas karusnahkades daam, hoides ninakest hästi kõrgel, otsekui sooviks ta seda tõsta kõrgemale toas valitsevast õhust. Kuid temalgi oli raske leida teenijat sellest rahvamassist. Kõik nad olid valmis ükskõik millist tööd tegema, pääasi, kui saaks raha — raha!

Registreerimistoas valitses vaikus. Ametnik küsis kahvatult abiotsijalt veel kord: — Teie ei soovi siis ametlikku tunnistust? Muidu ei saa meie kaasa mõjuda toetuse saamiseks.

— Ei vähemalt alul mitte. Lubage mulle ainult mõned nimed, kust võiksin vaadata, kas sääl ei leidu midagi minu tarvis.

Pääd raputades vaatas mees neiule järele. Tema kauaaegse praksise jooksul polnud veel seda ette tulnud, et keegi ei soovinud raha.

Ei, mingit ametkohta polnud võimalik talle anda. Enne pühi puudusid kindlasti igasugused väljavaated.

võib-olla jaanuaris . . . — Noh, preili, ärge sellepärast tuju kaotage, pidage enne jõulupühad ära ja siis näeme juba . . . — ütles sõbralik büroopreili lohutuseks.

— Jah, — naeratas kahvatu neiu nõrgalt, — Teil juba on õigus!

Sääljuures ta ei teadnud, mida üldse kõneles. Majaukse ees jäi seisatama ja tõstis üles mantlikrae. Oli läbilõikavalt külm. Mehaaniliselt tõstis ta ülevaalt langevates laiades lumetolkmetes jalga jala ette ja liikus nii aeglaselt Uuele Vallile. Tänav oli temale tühi, kuigi elektrituledes sädelevate vaateakende ees askeldasid lugematud inimesed ja äride uste ees seisid elegantsed autod. Livreedes äriteenrid kandisid suuremaid ja pisemaid pakke autodesse.

Trude Henning vaatas seda jõulueelset virr-varri nagu esmakordselt elus. Laskis end rahvahulgast kaasa kanda, vahtis pooljuhmilt hinnakirja moeäride ning juveliiride vaateakendel või jälle kiindus ta pilk hulgaks ajaks kulla ning hõbeda sooja sädelusse. Või jälle suurtesse elektrilampidesse, mis rippusid ülevalt alla. Alles siis, kui ta jõudis Lüdekingi kaubamajani, ärkas ta tardumusest. Täis viha vahtis ta poolpimedatesse akendesse.

— See Steils on koer! — kiristas ta. — Laskis mu lahti, kuna tal oli parem . . . Ja äri . . .

Rohkem ta ei saanud, liig tugevasti vapustas teda vihavärin.

Valgustatud tänav tegi talle valu. Siiski eksisid Trude silmad üle särava Hamburgi ja jäid seisatama

kiriku valgustatud torniakendel. Nagu linna kõige suurem jõulukuusk seisis kirik.

— Minu jõulupuu, — sosistas neiu. Sääljuures ei kaotanud ta nägu mõrudusest ja kibedusest midagi. Ta teadis vaid, et teda oli jätnud üksinda hulkuma Verner Irmscher ja et oli lahkunud teadmata kuhu ta kaitsja ning häätegija Bernt Lüdeking. Talle tundus, nagu oleks kadunud maa ta jalge alt ja nüüd rippus ta õhus, otsides endale uut pinda, kuhu toetuda. Eriti piinav oli olukord öistel tundidel, mil pimedus sulatas ühte taeva ja maa. Siis vaatas ta avasilmi pimedusse, käed pää alla pandult ning hinges mitte kunagi täituv igatsus. Kõik see, mis päevane askeldamine ja hulkumine sundis natukenegi unustama, voolas nüüd kokku ja täitis südame murega ning valuga ühtlasi. Need olid sisemise heitluse tunnid — igal öösel ikka ühed ja samad, hinge näriavad ja nuuksuma sundivad. Ta teadis, et Verner Irmscher oli talle surnud, kuid naise igatsus ning naise armastus olid need, mis lämmatasid selle teadmise ja panid käsi ringutama, nutma, leinama — otse ennastalandavalt leinama.

Armastuses ohverdatakse. Armastuses? Ent võib ükski inimene seletada, mis on õieti armastus ja miks ta armastab. See on nagu valgus, mis äkki langeb hinge ja valgustab. Ja siis võib juhtuda, et hing joobub sellest valgusest, kuni . . .

Tüdruku silmad vaatasid kaugusesse, otsekui otsiks nad säält jõulukuuske . . . Kuuske, millelt küünlad säraksid vastu koduselt, kutsuvalt, armsalt.

Kui Sybille Vesterkamp kergest rahutusest aetuna

lähenes noore naissekretäri uksele ja koputas, ei saanud ta vastust. Uks oli lukus ja seest polnud midagi kuulda. Sybille avas ise ukse. Tuba oli täis värskaid lilli — need olid ju Trude nõrkuseks — ja rohekast siidist lambivarju alt langesid tagasihoidlikud kiired alla. Trude Henning istus sõnatult kirjakasti juures ja soris. Sybille istus ta kõrvale toolile, laskis käed langeda põlvedele ning ootas.

— See on küll kiiduväärt, Trude, ent mul oli äkki hirm teie pärast, — sõnas ta siis. Sybille uuris kaua Trude ilmet — neiu silmad oli puhtad ja sädelesid kergelt nagu peegelsile järv hommikuses päikeses. Näis, nagu oleks ta jälle tagasi saanud kindluse ning rahu.

— Näen, et mu hirm siiski oli asjatu, — lisas Sybille juurde. — Olete ju noor ning saate . . .

— Alati ei saa inimese vanadust otsustada sünniaasta järele. Olen palju, palju vanem, Sybille, kui teie arvate.

— Oh ei, Trude, mõnikord minulgi on tunne, nagu poleks ma üldse kunagi noor olnud, nagu oleksin vanana sündinud. Täna mul aga sellist tunnet pole. Mõtlesin järele, mida kõnelesime varemini ja siis . . . siis oli mul hirm, Trude, ma . . . — Sybille katkestas.

— Teil on teised asjad, teised võitlused, mispärast te tunnete hirmu. Võib-olla tallate küll analoogilisi radu minuga, aga teil on relvad, väga hääd relvad ja teie olete palju parem sõdur kui olen mina.

— Relvad? Olete siis kunagi vajanud relvi? —

küsis noor Vesterkamp uskumatult. — Milleks siis? Teie otsisite ometi armastust...

— Jaa. On armastusi, milleks vaja relvi. Soomusvesti ja teraskiivrit.

Trude pidas vähe ja vaatas Sybillele otsa, kes istus tal otse vastu. Viimane nähtavasti ei saanud aru temast.

— Olete kummaline inimene... räägite armastusest, hingest — ja võitlete soomustega ja teraskiivriga. Täna ei saa ma teist aru, Trude. Armastus on ju õrn, ja teie...

— Armastus on siiski halb võitlus.

— Ja nüüd? — pidi Sybille küsima. Trude Henning vaikis, sest siin pörkas ta kokku sama arusaamatusega, millele ei osanud vastata iseendalegi. Sybille tõusis, aetas käed Trude õlgadele ja tähendas:

— Sisemiselt on kõik inimesed ühed. Isegi armastus jälgib meist igäühte ning on paratamatu kaaskäija olemasolul. Ja lõppudelõpuks on need ikka kõige tõsisemad ja kõige ilusamad tunnid, kus oleme üksinda oma armastusega. Ent armastuses, Trude, ei saa kunagi dikteerida teistele inimestele oma soove ja nõuda, et nad toimiksid nii, nagu meie seda soovime.

— Ma ei tea midagi, — sõnas Trude vaikselt. — Võib-olla, eksisin, kui tohtisin loota? Võib-olla see oli vale, kui egoistlikult soovisin armastuse kestvust. Võib-olla meie kunagi ei tohi loota hädusesse ja aususesse.

— Ah, Trude, ausus on enesetapp. Mis aitab ausus, aumehelikkus, kui see kannab sunduslikkuse ja kohustuse iseloomu? Ja kohustused ei seo kunagi end armastusega. Sest kas ei tekitanud teie kahjatsuse just see usk aususesse?

— Kunagi ei kahjatseta kui armastatakse — vastas Trude.

— Siis tekitab ta valu. Kui teie poleks uskunud tolle mehe aususesse, kui teie oleksite armastanud ilma eelarveteta tulevikku, kas poleks siis kõik olnud hoopis teine? Kas poleks siis tulemata jäänud praegused pettumused?

— Sybille. — sõnas Trude, — meie lihtsalt ei saa aru teineteisest. Tallame iseradu. Teie lahutate endast elu ja armastuse, teie elate ja võite selle teise — armastuse — jätta hoopis rahule. Aga minul on armastus elu ja elu on armastus. Kui ma elan, siis tunnen tarvet armastuseks ja ainult armastades saan aru, et elan. Verner Irmischer oli minu armastus ja oli ka minu elu. Ah, Sybille, sellest teie ei saa aru... võib-olla alles tulevikus saate aru.

Trude Henning oli astunud keset tuba. Oma valus ja leinas ta paistis ilusam ning värskem, kui kunagi varem. Kergelt lainetav juuks oli langenud sügavalt otsaesisele, käed olid rusikas ning krampelikult surutud külgedele, pilk hõljus kuskil kauguses. Siis tõstis ta käe, lükkas lokid otsaesiselt tagasi, ohkas korra sügavalt, tegi abitu liigutuse ning sosistas murtult:

— Armastus... armastus on algus ja lõpp.

Sybille vaatas Trude Henningit imestusega. See

naine oli nõrk, kuid ometi nii tugev. Selles seisakus oli koguni sõjakust, üleolu kannatusest. Ent ometi leinas see naine oma suurt armastust, armastust, mis oli tal sama kallis nagu elu.

— Sa pead ise sammuma oma tee lõpule, Trude. Mina ei saa sind aidata. Kingi mulle oma sõprus, Trude . . .

Sybille sinatas. Ta oli astunud Trude kõrvale. Nad surusid teineteise kätt. Siis aga langes Trude Henning Sybille Vesterkampi kaenlasse ja nuttis . . . nuttis hüsteeriliselt, õõtsudes.

Sybille Vesterkamp'il libises telefonitoru jõuetust käest. Ta oli näost valge ja pidi kukkuma. Behrends ruttas kiiresti neiu juurde. Juba pidi ta jälle Sybillele kindlaks tegema, et ta on end ületöötanud ja vajab puhkust, kui uuesti helistati. Sybille ajas end jälle sirgeks.

— Jaa, Sybille Vesterkamp, palun, tulge kohe tema korterisse! Ent tehke kiiresti.

Sybille võttis mantli ja kuna ta seda kinni nõõpis, tähendas ta tasa:

— Häid pühi, härra Behrends. Tulen tagasi alles pärast jõulusid. Teie tundsite ometi minu õemehe naissekretäri? Ta on . . . enese mürgitanud.

Kui Sybille Vesterkamp kiire sõidu järele jõudis Trude Henningi tuppa, leidis ta säält paar uudishimulist. Kõik trügisid uksest sisse, kui Sybille selle avas.

— Arsti pole veel käinud, — sõnas keegi.

— Kui teie surnu elavana olite unustanud, siis pole teid nüüdki siia tarvis, — sõnas Sybille karedalt. — Ja mida arst siin võib, seda võin ka mina.

Siis sulges ta ukse ja jäi üksi surnuga. See lamas voodis, täiesti riides. Näos olid samad jooned, mis sinna jäänud Sybille lahkudes: valu ja kibeduse jooned. Huuled olid kummalises naeratuses, silmad poolpiluli — Sybille surus need kinni. Öölauakesel oli kiri ja pudelikene „Veronaliga“. Põrandal oli mustaks põlenud kartong — see oli kord olnud ühe mehe pilt.

Sybille võttis lilled vaasist ja puistas need surnu päa ümber. Siis langes ta põlvili laiba ette.

Kui tuli kohtunik Morvinger, leidis ta Sybille ikka alles põlvedelt. Neiu oli nagu kivinenud. Mees puudutas teda tasa.

— Oled see sina, John... — sosistas neiu, ilma et oleks tõstnud silmi surnult. „Sina“ libises tal nagu iseenesest üle huulte. Morvinger võttis seda enesestmõistetavalt. Siis lisas neiu juurde:

— See on nüüd armastus...

Sybille toetus vastu mehe käsi — ta vajas tuge.

— Jah ning ei, Sybille. Armastus avaldub lugematuis variatsioones. Kõige vahvamad võitlejad on ikka need, kes surevad armastuses.

Valuliselt sõnas Sybille:

— Ta otsis elus ainult rahulolu — see vaene naine. Ent vaata ta ilmet, John: see pole rahu sääl, see on kibedus, pettumus...

Morvinger silitas lohutuseks üle Sybille juukste. Neiu värises.

— Miks tegid sa nii, Trude? — Ja siis kasvas Sybille Vesterkampi vaikne valu jõuliseks nuuksumiseks: — Sellest näost, sellest surnu näost ei saa muidu kuidagi lahti, kui sa mind ei aita, John.

Ta surus end vastu Morvingerit; mees hoidis teda sõnatult süleluses.

— Tahan sind aidata, Sybille. Võin seda siis, kui usud minu armastusse, — lausus viimati.

Neiu nuuksus. Pööras siis pää veel korra surnuvoodi poole ja luksus:

— Vaene Trude Henning . . . Sa armastasid . . . ja siiski jäid nii . . . vaeseks . . . armastusest . . .

Siis langes Sybille nutukrambis tagasi ja minestas. Morvinger püüdis ta oma käte vahele ja kandis toast välja. Uksel kohtas arsti ja palus viimast hiljemini siseneda ka Sybille tuppa.

Kui Morvinger asetas Sybille voodile, lamas see ta ees kahvatult, silmad kinni. Ja mees pidi kummarduma ning suudlema lamaja huuli — üks kord, kaks korda, kolm korda . . . Kas ei naeratanud Sybille? Ei — ta oli ikka veel minestuses.

Ainult siis avas Sybille korraks silmad, kui arst teda läbi vaatas. Ent laud vajusid uuesti kinni.

— Pole midagi erilist, — sõnas arst Morvingerile. — Ainult ärritus. Siiski — neiu peaks natuke keseks ajaks jääma eemale tööst. Tal tuleks palju magada ja siis teha väikene puhkereis. See kõik tuleb sellest, et naised tikuvad nüüd töötama samuti nagu mehed, selle asemel, et abielluda ja lapsi kasvatada.

Morvinger naeratas vastu tahtmist. Arst vaatas talle kõrvalt otsa. Ta oli tuttav Morvingerile ja seepärast küsis:

— On teil kavatsusi selle daamiga?

— Ei. See tähendab, siiski — soovin temaga abielluda. Ent teil ei tarvitseks sellest haigele midagi rääkida, sest ta ei teadagi minu kavatsustest.

— Ilus! Siin on siis kõik korras?

— Preili Vesterkamp elab siin üksinda. Häameelega paluksin teilt eraõde. Pean ise veidikeseks minema reisile.

Ja, sellega oli arst nõus. Ning õhtul tuleb ta veel ise ja annab pritsi ööseks. Siis lahkus ta ning Morvinger oli neiuga jälle kahekesi.

Pidi reisima? Tolle otsuse oli ta teinud momentaalselt, ent siiski oli see tehtud õieti. Ta teadis, kust võis leida Bernt Lüdekingi ja Bergliot Varreni. Ning ta pidi nad leidma. Siis, kui oli Bergliot Varreniga kohanud, võis ta alles Sybille Vesterkampi suhtes teha kindlaid kavatsusi.

Tasa koputati uksele. See oli majahoidja ning tõi Trude Henningi viimase kirja. Morvinger asetas selle Sybille kõrvale voodilauale. Kui saabus öde, lahkus Morvinger.

Alles tundide möödudes ärkas Sybille. Ämarus mässis kõik asjad endasse. Ta nägi istukile ajades halli kogu aknas istumas ja laskus siis uuesti patjadesse, kui see tõusis ja lähenes voodile. Sulges silmad uuesti — nii siis, vahepäälne sündmus oli temasse mõjunud halvemini kui võis arvata. Ja,

Trude Henning oli surnud . . . John Morvinger oli olnud säääl . . . see kõik sündis päeval, nüüd aga oli juba õhtu.

Kuskilt kaugelt kostsid helid, hõljusid läbi ämaruse ja vaikuse.

— Jõulud, — mõtles Sybille. Paar südameööki kuulatas ta väljast kostvaid kirikukellade helinaid ning uuesti hakkasid ta mõtted töötama rahulikult ja selgelt. Ta tõstis käe ja tõmbas pää kohal rippuvast siidinöörist. Tuppa hoovas ülevalt rohekat valgust. Samal hetkel kummardus õde üle voodi ja vaatas Sybille rahulikkudesse, selgetesse silmadesse.

— Kui hää, õde, et olite siin, ent nüüd võin ma väga hästi olla jälle üksinda.

— Teie peate katsuma uuesti magama jääda. Aega selleks on.

Kerge survega Sybille õlgadele pani õde neiu uuesti voodisse.

— Ei, siiski on asju, mis mul tarvis toimetada, — sõnas Sybille, kuid ta hääles oli jõuetus. Silmad otsisid midagi ja jäid siis peatuma voodilauakesel Trude kirjal. Õde ulatas talle selle ja lahkus siis vaikselt ruumist.

Ümbrikust kukkusid välja kaks kirja. Teine neist Sybille Vesterkampile.

Trude Henningil polnud väga palju öelda. Sybille teadis kõike vareminki, kuigi mõlemad kunagi omavahel polnud rääkinud Verner Irmscherist. — Teine kiri anna talle, Sybille. — Nii lõppes kiri, ei mingit leina, kaebust, hukkamõistu, andekspalumist. Rahu

otsida ning siiski mitte leida — see oli neiu viimasel minutil teinud tuimaks. Sybille mõtles jälle elutut, kibedat surnunägu. — Igavene jumal, kui sind üldse olemas on, siis vabasta ta sellest koormast, — sosistas ta. Ning teadmata, miks, ta hakkas palvetama. See hingepalve Trudele tuli sügavast Sybille rinnast.

Ning nii, nagu soovis Sybille, sündiski: Trude Henning kaeti üleni punaste roosidega. Isegi kinnilöödud puusärgile puistas Sybille punaseid roose. Ja viimsel teekonnal saatis vahvat, vaest Trude Henningit ainult Sybille Vesterkamp.

Siis Sybille istus jälle üksinda oma toas, luges kirja, mille saatis talle John Morvinger. Mida see otsis Oslost nii äkki — see jäi Sybillele arusaamatuks ja kirjas polnud sõnagi sellest. See tegi Sybille rahutuks ja õhtutel pidi ta varemini tõusma töötoolilt, sest mõtted ei püsinud enam tegevuse juures, ja minema pehmele klubisohvale. Tundis rahutust. Miks ei läinud ta büroosse — tööd oli ju küllalt? Morvinger oli teda ikka sellistest rahutustundidest üle avitanud. Kas saatis talle kodu huvitava raamatu või viis ta kunstigaleriisse. Sybille tundis äkki, et ta ei saa enam päevagi olla ilma John Morvingerita, miks, sellest ei saanud ta aru isegi; armastus see vist polnud, igatahes mitte selline armastus, nagu Trude Henningi juures. Võib-olla see oli vaiksem ja vähemheitlikum armastus. Huviga ootas aga Sybille alati, kui Morvinger tuli teele, et jutustada oma reisidest Egiptuses, Aafrikas, Indias. Need jutud alati olid ülihuvitavad ning köitvad.

Morvinger oli kaasakiskuv jutustaja, pääle selle ta reisis lõunamaal olid täis seiklusi ning noorusevallatusi. — Kuidas sai teist kuiv jurist, oli Sybille sageli imestanud. — Maadeuuriija oleks olnud teile palju huvitavam elukutse. Miks ei jäänud te tolkorral Kreekamaale ekspeditsiooni juurde? Ning siis oli Morvinger talle vastanud: — Mitte iga inimene ei tunne mind sellisena nagu teie. Enamikule olen ma kuiv kohtunik, karm ning nurgeline. Ja vaatamata sellele, et minu minevik on hoopis teistsugusem olevikust, ma siiski armastan oma kutset.

Selle kõige pääle mõtles nüüd Sybille. Võis ta elada ilma selle meheta? Jah — ta oli ju elanud seninigi, oli töötanud, söönud ja maganud, vahetevahel lubanud tagasihoidlikku lõbugi. Ent nüüd, viimaste sündmuste keerises näis temagi ellu siirduvat olevat midagi muud, millel enam verd, südant ja hinge, kui paljal tööl ja kuival elul. Ja mida enam ta mõtles Morvingile, seda enam süvenes temas äratundmine, et pääle numbrite ja kalkulasioonide oli elul veel teine, hoopis erilisem ja hoopis tähtsam sisu.

Telefonihelin äratas Sybille mõtetest. See oli Agnete, kes palus visiiti. Sybille oli sellega kohe nõus. Juba nädalaid polnud nad enam teineteist näinud.

Kui Agnete Vesterkamp — nii nimetas endine proua Lüdeking end pärast lahutust — nägi aknaast lähenevat õde, ruttas ta sellele pooljookstes vastu.

— Rõõmustan südamest, et tulid. Kohv hakkab varsti keema.

Ta võttis Sybillel käe alt ja näitas, kus elas ühes teiste haigla õdedega. Sybille silmitses õde imestusega — ka siis, kui nad juba sammusid trepist üles Agnete isiklikku tuppa. See oli kitsas ruumikene, koduselt soe ja kui Sybille vabastas end mantlist ja kübarast, libises ta suust küsimus:

— Nii siis — sa elad nüüd siin?

Akna alla oli Agnete katnud kohvilaua, asetanud kaks korvtooli teine teiselepoole lauda.

— Teise laenas mulle õde Ida, meil siin on igal ainult üks tool.

Toa teine sein oli täis elegantseid kleite ja kostüüme. See oli Agnete garderoob, mis siin oli kolinud. Nurgas seisis elegantsed kohvrid.

— Õdede toad on tavaliselt suuremad, Sybille. Kuid mina õpilasena poleks üldse saanud eratuba, kui mitte see juhuslikult poleks olnud vaba, — seletas Agnete. Ta luges õe imestust juba selle silmadest. Siis lülis ta elektrikeedupoti välja ja valas kohvi tassidesse. — Siin on võileivad ning siin galee, kooke sa ju ei söö, nagu ma mäletan.

Siis istusid nad vastamisi. Sybillele kõik ümborus oli uudiseks ja võõraks ühel ajal. Juba Agnete ise oli võõras. Ta endine loki juuks oli kammitud siledaks ja surutud libedalt vastu pääd. Sinna juurde harmoneeris väga linasest riidest sinine kleidikene valgete manžettidega. See kõik oli otse spartalikult lihtne. Kleit oli nõõbitud kinni otse kaela alt, nii et Agnete ilusad rinnad olid kaetud

üleni, seda ei teinud ta varemini kunagi. Näis, nagu oleks ta muutunud veelgi saledamaks. Või paistis see ainult nii kitsas rõivas? Kerge ehmatusega silmitses Agnete õe silmi. Rõõmsad, vallatud silmad olid kaetud nagu mingi looriga ja suu ümber mängles kibe joon, mis kõneles valust ja kindlast tahtest.

— Sa ei söö ju midagi, Sybille!

Käed, mis ulatasid leiba, olid pisut karedate, küüned lühikeseks lõigatud ning ilma läiketa. Sybille vaatas küsides õele otsa.

— Kas pole sulle see töö liiga raske, Agnete?

— Olen sellega juba harjunud ja — midagi on ju tarvis ikkagi teha.

— Teed sa seda häameelega?

— Häameelega? Selle üle ma pole mõelnud. Ent alati on hää tunne, kui siit tervena lahkub mõni inimene, kes siia sisenes haigena. See on meie töö ilusam tasu.

Sybille Vesterkamp kuulatas. Agnete oli hakanud kummaliselt kõnelemagi.

— On sul soove, Agnete?

— Ei. Nii on kõige parem.

— Armastasid sa kunagi Bernti? — See Sybille küsimus oli äkiline ja piinav.

— Lase see olla, ma . . .

— Ei. Sa pead minuga kõnelema avalikult. See on ju ainult sinu huvides.

— Minu huvides pole midagi.

Agnete tõusis ja astus akna juurde. Ta aetas käe riivile ja laskis pää selle najale.

Sybille ei küsinud enam vaid ootas,

Kui Sybille selle kohta tegi tõrjuva käeliigutuse, sõnas Bernt vaikselt:

— Teed ülekohtu, Billa. Võiksid teda enam tundma õppida, Hans Moltrecht on saanud hoopis teiseks inimeseks.

— Mul pole kunagi aega ega tahtmist inimeste tundmaõppimiseks, kes mind ei huvita. Tean väga hästi, et noorest Moltrechtist võib nüüd saada korralik ja teotsemisvõimeline isik. Ja muud ma ei tahagi teada. Mul oleks väga armas, kui sa kord põhjalikult revideeriksid neid plaane, mida oled teinud noore Moltrehti ja minu suhtes. Mul pole ju midagi tema vastu, kuid samuti pole mul ka midagi, mis teda eriti lähendaks minule.

Nad olid jõudnud raudteejaama. Bernt hoidis Sybillet käest.

— Nii siis — sa leiad täna õhtul ainult dr. Derri. Ent avameelne olles — sellest on mul kahju, Sybille.

Kui neiu juba tahtis lahkuda, hüüdis Bernt talle veel järele:

— Muuseas — oled ka midagi kuulnud kohtunik Morvingerist?

Sybille pöördus kiiresti. Millised olid ta silmad!

— Ei. Juba kolm nädalat pole temast teateid.

— Kummaline, kus võiks ta küll olla?

Siis astus neiu Vesterkamp sammu auto poole tagasi, ta nägu oli muutunud nii kahvatuks, et Lüdeking päris ehmus. Ta huuled värisesid, sõrmed haarasid kõvasti autopolstrist.

Kõik, mis sel hetkel Berntil oli Sybille juures aru-

saamatut, selgines nüüd korraga. Ta teadis, millest see kõik oli tingitud. Sõnatult kummardus ta üle Billa käe.

Neiu lahkus vaikselt. Bernt jälgis teda silmadega, kuni kadus askeldavasse rahvamassi. Siis pöördus ta kodupoole ja esimesel kurvel juba mõistis ta, mida mõtles Agnete sellega, kui tähendas: — Sybille ei abiellu kunagi Hans Moltrechtiga.

Morvinger! Ta pidi selle mehe leidma! Dr. Derri abiga.

Sybille seisis piletikassa ees ja mehaaniliselt nimetas Ohldorfi. Kassast kuni perroonini oli mõni samm, kuid Sybillele tundus see tee täna pikana.

— John Morvinger Hamburgis . . . — kordas ta endamisi. Ja sisenedes vagunisse, ta laskus kahvatuna pimedasse nurka ja sosistas vahetpidamata:

— John Morvinger Hamburgis . . . John Morvinger Hamburgis . . .

Selles polnud mingit erilist rõõmu Sybillele, John Morvinger ei tulnud ju tema tarvis. Ta arvas seda, millest võttis selle sisemise veene, seda ei osanud ta isegi seletada.

Ta ehmus kui märkas, et istus üksinda vagunis. Rong oli jõudnud Ohldorfi ja inimesed lahkunud — alles siis ärkas Billa oma mõtetest. Kiiresti läks ta välja — õhk oli värsked ja kosutav.

Möödudes ühest lilleärist, Sybille tegi seda, millega varemini kunagi polnud saanud hakkama: sisenes ja ostis suure sületäie taevavõtmeid — need olid

ju lilled, mida nii armastas Trude Henning. Siis sammus ta kiiresti kuni surnuaiani ja pöördus laia- värvast kalmistule. Siia tuli ta alati, kui tundis oma hinges rahutust ning kindlusetust. Surnud sõbratari kalm pakkus talle enam lohutust, kui ükski elav inimene.

Tee, mis viis Trude Henningi kalmuni, oli kül- lastatud päikesest ja lillede lõhnadest. Kalmudel õitsesid tuhanded lilled, mida hoolitseja käsi oli toonud omakste või sõprade haudadele viimseks mälestuseks.

Helerohelise, alati värisevate lehtedega leina- kase all puhkas Trude Henningi tuhk. Kalm oli kaetud ühtlase, puhta-rohelise muruga ning üksikute õitega. Meeldiv oli lumivalge marmorrist, millel ainult surnu nimi.

Sybille Vesterkamp istus väikesele valgele pin- gikesele, mille oli lasknud teha oma tarvis. Sest kes teine tuli siia istuma? Taevavõtmete kimp lamas ikka alles ta kõrval pingil. Neiu pilk viibis päikese kiiri peegelduval lumivalgel marmorristil. Kui vaikne kiiri peegelduval lumivalgel marmorristil. Kui vaikne pühalik ja harras oli ümberringi! Nii vaikne võis olla ainult inimestel, kes siirdunud elu teisele poole kaldale . . . Igavik tuleb ja igavik läheb selles iga- veses vaikus, ainult vahepääl on hetk, mis sähva- tub üles nagu rahutu leek selleks, et juba järgmisel silmapilgul uuesti kustuda, mõtles Sybille. Ning tal tundus korruga, et tema juures puudus see õige säh- vatus, ta tundis igaviku vahele eksinud elusähvatuse sisemist kohustust ning korruga Sybille Vesterkamp leadis, et see elu, mida ta elanud senini, oli olnud

hoopis vale, sihitu ning eksiteedel ringiekslev elu . . . Nimi, mis oli Trude Henningi ristil, näitas talle õige tee. Sest see nimi oli kehastatud armastuse mõiste. Ning nüüd mõistis Sybille Vesterkamp, et Trude Henningi lühikene elu oli siiski ilusam ja õigem, kui tema senine eksisteerimine. Sest Trude Henning oli öelnud, et armastus on suurem kui elu . . .

Oli juba õhtu, kui Sybille Vesterkamp kuivatas pisarast silmi ja otsustas minna koju.

Ning kui ta seisatas toalettlaua peegli ees, korraldades rinnahoidjat ja oma lainetavaid juukseid, naeratas ta.

Naeratas sellepärast, et tundis, kuis temast hoo-vas päikest ja kevadet.

Kiiresti vahetas ta päevase spordikostüümi õhtu-toaletiga. Roosa, õrn siid kattis Sybille saleda keha. See kleit oli tal esmakordselt seljas, varemini Sybille ikka eelistas tumedamaid värve.

Ning kui Bernt Lüdeking nägi Sybillet lähenemas läbi aia, sõnas ta Agnetele:

— Ta on muutunud uueks inimeseks .

Vahejuhtumist jaamas oli ta Agnetele juba varemini jutustanud.

Sybille Vesterkamp oli muutunud tõesti uueks inimeseks. Enam ei lasknud ta raskelt toolile, et juttu juba esimeste lausetega viia ärile. Ta käis mööda tuba rahutult, kuid naeratusena huulil, seisatus akna all ja nautis sissevoolavaid kevadiste lilledede lõhna. Ning lõpuks laulis ta koguni oma eeskujuliku sopraniga välja kevadesse ühe refrääni Richard Straussist.

Dr. Derrer oli sisenenud ja astunud vaikselt Lüdekingi kõrvale. Laul helises ikka edasi. Väljas lõõritasid sinise taeva foonil mustade punktadena hõljuvad lõokesed refräänile vahele . . .

Kui dr. Derrer pärast õhtusööki Sybillega jalutas aias, küsis ta otsekoheselt:

— Olete teie õnnelik?

Sybille seisatus. Kummardus siis üle peenra, millel õitsesid tumepunased roosid. Ja sääljuures mõtles ta noorele naisele, kes lamab rohelse muru all, leinakase varjul ja kelle tühimatuks valvuriks oli taevavõtme õitega ümbritsetud marmorrist. Mõtles inimesele, kellele kuulus ta süda. Ning siis ajas ta end uuesti sirgeks.

— Jah, ma olen sellegipärast õnnelik.

Sõna „sellegipärast“ jäi arusaamatuks dr. Derrerile. Ent ta oli taktiline ega küsinud.

Vein, mida serveeris proua Lüdeking, oli jahe ning puhas. Bernt oli asetanud oma käe Agnete ümber ja mõlemad jõid vastamisi terviseks. Dr. Derrer naeratas ja tõstis klaasi mõlema auks. Ainult Sybille oli vahepääl muutunud pisut nukraks. Ent siis täitis dr. Derrer ka tema klaasi.

— Milleks pessimism! Parem avada suu ja laulda, mida mõtleb süda!

Ja Sybille Vesterkamp tõstis klaasi, jõi selle põhjani ning läks klaveri juurde. Varsti hõljusid avatud aknast välja kevadöösse Straussi refrään:

Ma ootan sind, armsam, ka siis.

Kui kestma peaks igavikku see . . .

Väljas oli täiskevad. Sybille akna all õitses õunapuu. Alati, kui tuulehoog sagas vana puu õiesagairaid, lendasid lumivalged helbed nagu valged mesilased parves üle taeva helesinise fooni. Taevas ujusid pilved, nagu purjed lõpmatul merel. Ärkamise, õitsemise ning ilutsemise sümfoonia oli täies hoos — metsas, aias, merel — igalpool.

Sybille lamas aknalaual ja maitstes kevadeigatsusi. Silmitses valgeid õunapuuõilmeid ning laskis tuulel mängleda kaela ümber seotud salli narmaslega.

Keegi tuli trepist üles. Kerged, energilised sammud lähenesid. Tüdruk tõstis päa.

— John, — sõnas ta instinktiivselt.

Mõlema käega haaras ta seda nime nimetades valutavast südamest. Ta kuulis, kuid teine vaikselt sisenes, kuid sellegipärast seisis liikumatult akna all. Ainult ta silmad suurenesid. Väljas langesid valged õied, väike linnukene siristas aknasimsil ja lendas siis roosakas-valgesse õitemerre . . .

— Tohin ma rääkida, Sybille?

— Milleks rääkida, John? Tee minu juurde oli ju nii pikk, et pidin niikuinii ootama kaua.

Nagu unenäos vaarus ta paar sammu edasi.

— Mida arvad sa, Sybille?

— Mida ma arvan . . . et olen leidnud inimese, keda võin armastada.

— Ja — mehe?

Neiu naeratas.

— Tean, et oli naisi, kes sind armastasid hoopis teisiti, kuid peab naine armastama meest. Mina

olen aga armastuse suhtes läbi teinud teise kooli kui Bergliot Varren. Tunnen, mis on armastus, John. Ja oligi hää, et Bergliot seisis alul minu ja sinu vahel, sest — ka sina pidid võrdlema ja siis alles tundma õppima õiget armastust.

— Jah, Sybille, ma õppisin. Õppisin, et mees ja naine, see on keeruline mäng.

— Ei, John, raske võitlus on see. Võitlus, milles jõuame äratundmisele.

Nad sülelesid ja suudlesid.

Jälle langesid väljas valged õilmed. Ning siis lausus John Morvinger Sybille juukseid silitades:

— Suurem kui elu on armastus.

L õ p p.

ERNST KLEINI ROMAAN

Naine üks maailmas

on järgmine romaan, mis hakkab kokkuvõidetava jutulisana ilmuma „Sakalas“.

Ernst Klein on võitnud üldise tunnustuse sa-longromaanidega, mille sündmustik aga areneb väljaspool kitsaid kabinetiseinu. Tema töödes alati on vähe targutusi, kuna tegevustik jookseb hoogsalt ühest ümbruskonnast teise. See vaheldavus ongi, mis Ernst Kleini tööd teevad ülihuvitavateks ja põnevateks.

„Naine üks maailmas“ on kirjaniku üks viimasemaid töid ning ta on Saksamaal leidnud kõigjal sooja vastuvõtu. See on romaan, milles kujukalt kirjeldatakse piltilusa, kuid siiski juba aastates naise tragöödiad, millesse jutukangelane satub vastu tahtmist ja mis endiga kaasa toovad alati kurbi õnnetusi.